

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Brno 2011

Josef Gráf

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

**STALKING, NEJEN JAKO SOUČÁST DOMÁCÍHO
NÁSILÍ**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Alena Plšková

Vypracoval:

Josef GRÁF

Brno 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Stalking, nejen jako součást domácího násilí“ zpracoval samostatně a použil literaturu uvedenou v seznamu literatury. Tištěná verze je totožná s elektronickou.

Brno 25. dubna 2011

.....
Josef Gráf

Poděkování

Děkuji paní PhDr. Aleně Plškové za velmi užitečnou metodickou pomoc a cenné rady, které mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce.

Také bych chtěl poděkovat své rodině za morální pomoc a podporu, kterou mi poskytovala při zpracování mé bakalářské práce, ale i při celém studiu, a které si nesmírně vážím. Zejména děkuji za podporu své přítelkyni Nikole.

Závěrem bych chtěl rovněž poděkovat kolegům v zaměstnání u Policie ČR, kteří mi byli nápomocni osobními zkušenostmi, radami i poskytnutím nejrůznějších písemných materiálů ke zpracování mé bakalářské práce.

Josef Gráf

OBSAH

Úvod	2
1. Domácí násilí	5
1.1. Pojem domácí násilí	5
1.2. Příčiny domácího násilí	7
1.3. Druhy domácího násilí	8
1.4. Fáze domácího násilí	10
1.5. Formy domácího násilí	13
1.6. Nejčastější mýty o domácím násilí	14
1.7. Teorie vysvětlující vznik domácího násilí	19
2. Účastníci domácího násilí	22
2.1. Oběť domácího násilí	22
2.2. Osoba agresora v domácím násilí	31
3. Právní normy upravující domácí násilí v ČR	35
3.1. Zákon na ochranu před domácím násilím č. 135/2006	35
3.2. Vývoj právní úpravy domácího násilí	38
3.3. Domácí násilí v právním systému ČR	42
3.4. Vliv intervenčních center a neziskových organizací v rámci domácího násilí	49
4. Stalking	52
4.1. Historie stalkingu	54
4.2. Formy stalkingu	55
4.3. Druhy stalkingu	58
4.4. Specifikace pachatele a oběti	60
4.5. Stalking – právní vymezení	64
5. Praktická část	68
5.1. Metoda a cíle průzkumu, stanovení hypotéz	68
5.2. Rozhovory	69
Závěr	94
Resumé	96
Anotace	97
Seznam použité literatury	98

Úvod

Při výběru tématu své bakalářské práce jsem se do značné míry nechal ovlivnit problematikou, kterou jsem povinen řešit při výkonu služby u Policie České republiky na obvodním oddělení ve Znojmě a rovněž se s ní já a jistě i mnozí další lidé setkáváme v rámci běžného života. Název mé práce je „Stalking nejen jako součást domácího násilí“. Již z názvu je patrné, že práci chci zaměřit na dva velmi výrazné sociálně patologické jevy, které nejsou pro společnost nijak nové. Avšak po dlouhou dobu byla tato témata tabu. Prvopočátky těchto jevů jsou staré jako lidstvo samo, po dlouhou dobu byly tyto jevy jistě brány společností i jako něco běžného, čemuž nahrávalo v minulosti nerovné postavení žen a mužů. Dovolím si říci, že je smutné, že i dnes v 21. století tento jev, kdy je často žena ve znevýhodněném postavení vůči muži, je v některých kulturách ve světě stále aktivní.

Zájem o problematiku domácího násilí začal sílit v době po takzvané sametové revoluci, v době budování demokracie v našem státě a tedy i možnosti otevřeně mluvit o tématech, které minulosti tolik otevřené nebyly. Jak již pojem domácí násilí sám ve svém názvu vypovídá, jedná se o násilí páchané v rámci společného obydlí a mezi blízkými osobami. Je charakterizováno jako násilí za zavřenými dveřmi a v místě, kde by se paradoxně měly osoby tam žijící cítit nejbezpečněji. Svědky domácího násilí jsou tedy výlučně aktéři, popřípadě děti, pouze ve výjimečných případech jsou to další osoby. Násilnou osobu a ohroženou osobu spojuje například intimní vztah, společná výchova dětí, společné obývání prostoru, či sdílení společných známých.

Je jisté, že domácí násilí tu bylo, je a bude. Je jen na veřejnosti a orgánech veřejné správy jakým směrem se bude prevence a potlačování tohoto jevu ubírat. I přes již dnes silnou mediální kampaň, o kterou se starají především neziskové a pomáhající subjekty, je stále pohled veřejnosti na domácí násilí ne zcela vyhraněný. Myslím si, že důvodem tohoto je především nezájem některých lidí a jejich postoj, že co se děje doma je pouze věcí těch dvou lidí a nemá význam se jim do toho plést. Je dobře, že díky neutuchající snaze nestátních organizací je zájem o tuto problematiku neustále větší a větší, a to jak mezi laickou veřejností, tak i mezi odborníky z řad policie, soudů, státních zastupitelství, lékařství a sociální péče a v neposlední řadě z řad zákonodárců. Zákonodárci jsou v této problematice jedny z nejdůležitějších osob, jelikož jen díky

právním normám přijatým v nedávné minulosti konečně dostává policie a soudy do rukou nástroje, jak s tímto společenským problémem bojovat a jak jej především účinně řešit.

Když použijeme obecně termín domácí násilí, jde často v očích veřejnosti o fyzické napadení v partnerské rovině, (druh – družka, manžel – manželka). Tato problematika má však dalekosáhlejší důsledky, než jen napadání mezi partnery a pouze napadání fyzické. Existují i případy, kdy jsou násilnou osobou napadeny všechny osoby v domácnosti, tedy i děti, popřípadě další spolu žijící osoby (rodiče, prarodiče) nebo se nejedná o násilí fyzického charakteru, ale jedná se o psychické týrání, ponižování, ekonomické vydírání, sexuální nátlak, nebo sociální útisk. Tyto formy nejsou o nic méně nebezpečné proti fyzickému napadení, naopak mohou vést k vážným psychosomatickým potížím ohrožené osoby, které mohou vyústit i sebevraždou či vraždou v tom nejhorším případě.

Domácí násilí je zaznamenáváno ve všech sociálních vrstvách, nezávisle na postavení jedinců, jejich ekonomické situaci a etnické příslušnosti apod.

Dalším, neméně závažným patologickým jevem je stalking, neboli nebezpečné pronásledování. Tato problematika je v českém právu upravena trestním zákoníkem od roku 2010, kdy však veřejnost i odborníci po této úpravě volali již podstatně dříve. Stejně jako domácí násilí, ani stalking není fenoménem novým. Je zakořeněn v lidské populaci odnepaměti, jen po dlouhou dobu nebyl tento jev správně interpretován a hlavně kodifikován v právní normě. Teprve až tragické události, které vznikly z neřešení problému pronásledovaných osob, rozhýbaly zákonodárné aparáty jak ve světě, tak i u nás.

Stejně jako u domácího násilí tak i u stalkingu je jedním ze základních znaků pro naplnění skutkové podstaty jasné a zřejmé rozdělení rolí na násilnou osobu a ohroženou osobu. U domácího násilí je v převážné většině případů násilnou osobou muž. Jedná se především o jakousi mylně zakořeněnou představu některých jedinců, že jsou vůdci rodiny. Neboť oni jsou ti, co nosí domů peníze, mají rodinu zabezpečit, a tedy jejich slovo musí mít největší váhu a tuto váhu jsou ochotni si vynutit právě násilím. V ojedinělých případech může být násilnou osobou žena, avšak v těchto případech se

jedná většinou o psychické, ekonomické, sexuální a jiné formy násilí. Fyzické násilí je vzhledem k fyzickým dispozicím mužů a žen spíše jen velmi sporadické.

Opakem je forma stalkingu, kdy zde již tak jednoznačné rozdělení v rámci násilné a ohrožené osoby mezi muži a ženami není. Vzhledem k tomu, že fyzický kontakt a jeho vyhledávání je jen jednou z forem pronásledování a není to zdaleka nejčtenější skupina, jsou zde role mezi muži a ženami rozděleny jinak než u domácího násilí. Mezi nejčtenější způsoby pronásledování patří sledování z povzdálí, a především kontaktování pomocí elektronických komunikačních prostředků. Právě v této roli se mohou často objevovat i ženy jako násilné osoby. Pronásledovatel také nemusí svou zájmovou osobu sledovat z důvodu negativních emocí, ale naopak z důvodu velké náklonnosti. Tato pozornost však nemusí být osobě příjemná a tudíž je nežádoucí. Pokud stalker tuto informaci odmítne přijmout, roztáčí se spirála, která v lepším případě skončí trestním postihem pro stalkera.

Ať už je to v rámci mé služby při služebních zákrocích, nebo i v běžném civilním životě, snažím se všimnout si situací, které by indikovaly nějakou formu ohrožení jedním z těchto patologických jevů. Osobám, které jsou tímto ohroženy, nabízím svou pomoc nebo radu ve složité situaci. Není však jednoduché tyto projevy zjistit, protože některé z nich jsou natolik latentní a osoby se je snaží často skrývat z důvodů strachu, studu, zachování rodiny, a mnoha dalších důvodů. Tyto osoby se jen velmi těžko přesvědčují, aby se svou životní situací začaly něco dělat, a většinou se odhodlají, až když je situace vyhrocená a neúnosná.

Cílem mé bakalářské práce je popis sociálně patologických jevů domácího násilí a stalkingu. Na problematiku již také budu nahlížet jako student sociální pedagogiky a budu se snažit využít všechny své vědomosti načerpané studiem a zkušenosti získané praxí ve službě u Policie České republiky.

1. Domácí násilí

1.1. Pojem domácí násilí

Troufám si tvrdit, že dnes už jen opravdu málokdo neví, co znamená pojem domácí násilí. Je samozřejmé, že ne každý dokáže toto jednání správně vymezit nebo kvalifikovat, nicméně problematika, skrývající se za tímto pojmem je již v dnešní době známou věcí. Při pokusech o jeho definování nebyla doposud nalezena shoda jak na národní tak ani mezinárodní úrovni. Pojem domácí násilí pochází z překladu anglického termínu domestic violence. Co vlastně znamená domácí násilí? Je definováno jako opakované, dlouhodobé a zpravidla eskalující násilí fyzického, psychického, sexuálního, sociálního a ekonomického rázu, které vytváří jednoznačně asymetrický vztah a vede ke stabilnímu rozdělení rolí na násilnou a ohroženou osobu.¹ Jiná autorka definuje domácí násilí jako jednu z nejnebezpečnějších forem agrese, která je nejvíce podceňována, nejméně viditelná, kontrolovatelná a postižitelná. V extrémních případech může končit i smrtí.²

V obecnější rovině, můžeme hovořit o tom, že se jedná o násilí páchané doma, v soukromí a tím tedy skrytě, naprosto mimo jakoukoli kontrolu veřejnosti. Tyto osoby se rovněž nacházejí pro trestní právo v atypickém postavení mezi pachatelem a obětí, které je v českém právu vymezeno jako osoby blízké.³ Tyto násilné vztahy vznikají nejčastěji mezi manžely, rozvedenými manžely, druhy, partnery, ale také v mezigeneračních vztazích vnuk/prarodiče nebo děti/rodiče. Násilí lze rovněž definovat jako záměrné použití, nebo hrozba použití fyzické síly proti sobě samému, jiné osobě nebo skupině, či společnosti osob, které působí nebo má vysokou pravděpodobnost způsobit zranění, smrt, psychické poškození, strádání, nebo újmu.⁴

V monografii autorky Čírtkové domácí násilí, definuje jako násilí, které se odehrává mezi partnery, kteří jsou anebo byli spojeni společným soukromím a obvykle sdílí řadu společných položek (bydliště, finance, děti, okruh známých atd.)⁵

---

¹ Čírtková L.: Moderní psychologie pro právníky, Praha, Grada, 2008, s. 9

² Bednářová, Z.: Pomoc obětem domácího násilí a jejich dětem. Sociální politika, č. 5 z roku 2000, s. 10.

³ § 125 zákona č. 40/2009 Sb. trestního zákoníku

⁴ Definice Světové zdravotnické organizace (World Health Organisation, teč SZO), která je agenturou Organizace spojených národů

⁵ Čírtková L.: Forenzní psychologie, Plzeň, vydavatelství a nakladatelství Aleš Čaněk 2009, s. 231-237

Ve spojení s domácím násilím nám vystupuje na povrch rovněž pojem agrese. Agresi rozumíme destruktivní chování, směřující k fyzickému (brachiálnímu), slovnímu (urážka, pomluva) nebo symbolickému (pomocí gest) útoku vůči jinému jedinci (předmětu).

Agrese primitivní a krátkodobá se projevuje bouřlivým odreagováním afektu, přičemž chybí schopnost náležitě si ujasnit rozsah, cíl a motivační souvislosti vlastní agrese. Agrese však může být i promyšlená a dlouhodobá.⁶

K určujícím, typickým znakům domácího násilí patří především:

soukromí jako místo, kde dochází k partnerskému násilí

K domácímu násilí dochází uvnitř reálného osobního vztahu mezi mužem a ženou, které může mít podobu manželství nebo podobné déle trvající relace (druh – družka). Agresor na svoji oběť útočí na soukromé půdě (nejčastějším místem je společný byt), eventuelně jinde v ústraní, kam nedosahuje veřejná kontrola. Oběť je zde v průběhu fyzického, psychického či sexuálního napadání vždy izolována od možnosti jakékoli pomoci zvenčí.

opakování a postupný nárůst intenzity násilných incidentů

Domácí násilí má svou příznačnou dynamiku. Předchází mu často snaha izolovat partnera od ostatního sociálního okolí. Vlastní domácí násilí začíná drobnějšími výpady a útoky na partnera. Zatímco zaražená a zasažená oběť je zaskočena a má tendenci útoky omlouvat jako ojedinělé excesy, tak agresor stupňuje intenzitu svých ataků a také zkracuje intervaly klidu (mizí fáze kání a slibů rodinné pohody).

specifičnost příčin a kořenů domácího násilí

Domácí násilí je unikátní i po stránce motivace. Téměř všechny teorie zdůrazňují, že násilí mezi mužem a ženou uvnitř partnerského vztahu má zásadně jiné pohnutky, posilovače než běžné kriminální násilí. Jednoduše řečeno domácí agresor není kriminálník a sám se za něj nepokládá, nemá totiž pocit, že by páchal velké nepravosti. Domácí násilí není instrumentální, ani typicky afektivní (páchané ve stavu silného

---

⁶ Spurný J, Matoušková I.: Psychologie násilí, Praha, Eurounion, 1996, s. 17

emociálního rozrušení), jeho psychologickou kvalitu nejlépe označuje výraz týrání partnera.⁷

Pro policisty Policie ČR byl pojem domácí násilí ustanoven v závazném pokynu policejního prezidenta č. 179/2006. Tento byl později nahrazen závazným pokynem policejního prezidenta č. 200/2008. Dle závazného pokynu se jedná o domácí násilí v případech, že má tyto vyjmenované charakteristické znaky:

a) opakovatelnost - jde o jednání, které má svůj vývoj a dochází opakovaně k jeho projevům, často i po velice dlouhou dobu; domácí násilím není ojedinělý a jednorázový incident, byť se závažnými následky

b) postupný nárůst intenzity – domácí násilí začíná zpravidla psychickým násilím a zpravidla se přidává násilí fyzické; útoky jsou zpočátku vedeny proti lidské důstojnosti, posléze proti zdraví a mohou vyústit v útoky proti životu

c) jasné role – k násilí dochází mezi blízkými osobami, kde lze diferencovat roli násilné a ohrožené osoby, jejich vzájemné postavení je nerovné a role se v průběhu incidentu nemění

d) páchaní násilí v soukromí – k násilí dochází zpravidla beze svědků, nejčastěji v soukromí společného obydlí, ale i na jiných místech, např. chata, hotel apod.; jednotlivé útoky zapadající do schématu domácího násilí se však mohou vyskytnout i na veřejnosti⁸

1.2. Příčiny domácího násilí

Příčiny domácího násilí je velmi složité stanovit. Nelze jej stanovit s určitou přesností, ale spíše jen obecně formulovat. Mohou mít i svá další specifika a tímto se od

---

⁷ Čírtková L.: Forenzní psychologie, Plzeň, vydavatelství a nakladatelství Aleš Čaněk 2009, s. 232-233

⁸ Závazný pokyn policejního prezidenta č. 200/2008 ze dne 22. 12. 2008

obecných tezí lišit. Vymeším tedy některé obecné příčiny, kdy jejich variabilita však může být mnohem širší, než bude popsáno.

1) Naučené vzorce chování (z dětství, z vlastní rodiny) – Agresivní chování může být z velké části naučené v dětství jako způsob řešení konfliktů a problémů, kdy toto je přejato z vlastní rodiny, ve které vyrůstal. Negativní vzor ze strany násilného otce.

2) Jedinec sám – V tomto pojmu jsou obsaženy všechny individuální vlastnosti osobnosti každého jedince, zejména jde o povahové zvláštnosti agresora, jeho negativní emocionalita, labilita, sebestřednost, sklon k agresivnímu chování, apod.

3) Rodina – Odrazem dění v rodině je kvalita vztahu mezi dospělými osobami, jejich komunikační schopnosti a uplatňování moci nad chodem domácnosti.

4) Aktuální životní situace a vlivy sociálního prostředí – Negativní životní faktory, které ovlivňují klidný chod rodiny a mohou přispět ke vzniku domácího násilí. Jedná se o více faktorů, mezi nimiž jsou např. nezralost partnerů, tíživá sociální situace, ztráta zaměstnání, úmrtí v rodině, obtížná ekonomická situace a bytová nouze partnerů, nezaměstnanost, chronický nedostatek času, alkoholismus a jiná drogová závislost, psychická nemoc.

5) Společnost – Stav společnosti a její povědomí o domácím násilí. Snaha některých lidí a existence mýtů o domácím násilí bagatelizuje tento patologický jev.

1.3. Druhy domácího násilí

V této části se budu věnovat variantám domácího násilí, které se v praxi vyskytují. Je třeba uvést, že v mnoha případech se nejedná ze strany agresora o použití pouze jedné formy, ale o jejich kombinaci. Tato varianta je pro ohroženou osobu velmi nepříznivá, znamená totiž zvýšený tlak na psychiku ohrožené osoby.

Mezi základní druhy domácího násilí pak lze vymežit:

fyzické násilí - je nejvíce viditelné, neboť zpravidla zanechává stopy v podobě modřin, jizev, popálenin, zlomenin, zaschlé krve apod. Jde o brutální bolestivé útoky, které sebou nesou riziko poškození zdraví, a v extrémních případech může tento druh násilí vyústit v přímé ohrožení života. Mezi projevy fyzického násilí patří např. bití, píchání ostrými předměty, řezání, pálení, svazování, trhání vlasů, škrábání, ohrožování předměty nebo zbraněmi, kroucení rukou, odpírání jídla či spánku apod.

psychické násilí - souvisí s násilím fyzickým nebo se může odehrávat samostatně. Zpravidla stojí na počátku rozvíjejícího se řetězce násilí fyzického, později je ohrožená osoba vystavena současně fyzickým útokům i nadávkám a ponižování. Je obtížně dokazatelné, neboť na první pohled není zřejmé, zda je osoba skutečně psychicky týraná. U psychického násilí si zprvu ohrožená osoba nemusí uvědomovat, že jde o násilí, např. mocenská opatření související s žárlivostí si vykládá jako velkou lásku apod. Psychické násilí zahrnuje zejména soustavné ponižování, hrubé nadávání, urážení, zesměšňování na veřejnosti, vyhrožování, zastrasování, snižování osobních kvalit, znevažování schopností ohrožené osoby, využívání mocenských privilegií, ale lze mezi ně zařadit také násilí emocionální a sociální, které pro lepší pochopení uvádím samostatně níže.

emocionální násilí je orientováno na osoby, zvířata a věci, ke kterým má ohrožená osoba citový vztah nebo na nejbližší lidi z okolí ohrožené osoby (děti, rodiče, sourozenci apod.). Je zde vyhrožováno jejich fyzickou likvidací nebo přímo zahrnuje ničení věcí patřících do osobního vlastnictví ohrožené osoby či věci, ke kterým má vztah a představují nenahraditelnou vzpomínku, např. fotografie, dárky od rodičů, zděděné předměty jako památka na předky apod.

sociální násilí se zaměřuje na sociální postavení a prostředí oběti. Zejména zahrnuje izolování ohrožené osoby od ostatních lidí, zablokování telefonu, zákaz vycházení z bytu, kontrola času a sociálních kontaktů apod. V případě, že ohrožená osoba ztratí kontakt s vnějším světem, nemá možnost prodiskutovat svůj problém a srovnávat, dochází u ní k deformaci vnímání reality - normou se pak stává to, jak žije, tedy dennodenní násilí.

ekonomické násilí - dotýká se základních potřeb ohrožené osoby, jako je jídlo, bydlení, ošacení apod. a zahrnuje zejména zákaz docházení do zaměstnání, potřeba doprošování se o peníze a s tím spojená kontrola vydávání peněz. Kontrola peněz spočívá v požadování vyúčtování i nepatrných částek, odmítání financovat stravu, platit nájem, poskytovat ošacení, odebírání peněz, znemožnění disponovat společným účtem apod. V poslední době se rozšiřují případy, kdy si násilná osoba vzala vysoké půjčky, které nesplácela a protože smlouva o půjčce byla uzavřena za doby trvání manželství, firmy vymáhají tyto pohledávky na ohrožené osobě, zatímco násilník není k dohledání.

sexuální násilí - je rovněž hůře rozpoznatelné a dokazatelné, neboť zpravidla také nezanechává stopy a odehrává se v intimním prostředí beze svědků, v některých vyhocených případech jsou svědky děti. Sexuální násilí v sobě zahrnuje znásilnění, vynucování si sexuálního styku nebo sexuálních praktik proti vůli ohrožené osoby, sexuální napadání nebo napadání erotických částí těla, jednání s ohroženou osobou pouze jako se sexuálním objektem.⁹

1.4. Fáze domácího násilí

Domácí násilí není skutkem jednoho okamžiku. Je to jev, který se opakuje a stejně jako jiné jevy se může i vyvíjet. Tento vývoj se nazývá „kruh domácího násilí“ nebo „spirála násilí“. V rámci tohoto násilného vztahu se střídají faktory láska, naděje (že se vše zlepší) a strach. Dále se v násilném vztahu cyklicky opakují etapy, které nazýváme fázemi, a v těchto dochází ke střídání tří období. Násilí, klidu a odpuštění. Dále uvádím dva modely fází domácího násilí.

První model je charakteristický třemi na sebe navazujícími a opakujícími se fázemi.

Fáze 1 : Růst napětí v rodině – tato fáze bezprostředně předchází období týrání, tedy útoku proti osobě oběti. Je charakteristická stupňováním napětí, které může být vyvoláno různými problémy, jako jsou ekonomického, osobního či zdravotního rázu nebo jinými stresovými faktory. Agresor bývá podrážděný, rozčilený, zuřivý, explozivní

---

⁹ <http://www.acorus.cz/cz/informace-o-domacim-nasili.html>

nebo kritický k oběti a ta se naopak snaží být úslužná, pečující, sama sebe obviňující a tím se snaží vyhovět násilníkovi a vyhnout se tak vznikajícímu konfliktu.

Fáze 2 : Období týrání či útoku – v této fázi dochází u agresora ke ztrátě kontroly nad svým jednáním a tím k propuknutí násilí. Oběť se naopak cítí bezmocná, bojí se a cítí zlobu vůči násilníkovi.

Fáze 3 : Období lítosti a usmiřování – bývá též často označováno jako období druhých líbánek a zde násilník za týrání cítí vinu, za své jednání se omlouvá a slibuje, že se násilí již nebude opakovat. Oběť pak ujišťuje o svých citech, ta mu uvěří a odpouští mu v naději, že se vztah urovná a zároveň násilníka omlouvá tím, že takový normálně není, že mu to jen uletělo, protože byl ve stresu, pod vlivem alkoholu apod. Zároveň zde dochází opět k navázání intimního vztahu.

V dlouhodobém násilném vztahu dochází k tomu, že fáze 1 a 3, zejména však fáze 3 se minimalizují a tak násilí může být vyvoláno i nepatrnou příčinou a násilník již své omluvy nebere vážně. Tento model platí pro všechny vztahy, ale délka jednotlivých fází se může lišit vztah od vztahu. Některý pár může celý kruh projít i několikrát za den a jiný pár třeba za několik měsíců.

Druhý model se od prvního modelu liší větším počtem na sebe navazujících fází a na rozdíl od prvního modelu neplatí pro všechny vztahy. Jinak pro něj platí obecné zásady jako u prvního modelu.

V tomto druhém modelu jsou zahrnuty následující na sebe navazující fáze:

Fáze 1 : Růst napětí v rodině – v této fázi podobně jako u prvního modelu dochází ke stupňování násilí.

Fáze 2 : Zastrásování – nenachází se u prvního modelu a jedná se o fázi, ve které dominantní roli hraje strach z osoby agresora, který se snaží o kontrolu oběti.

Fáze 3 : Výbuch – je totožná s druhou fází prvního modelu a dochází zde u agresora ke ztrátě kontroly nad svým jednáním a tím k propuknutí násilí.

Fáze 4 : Snaha – v této fázi agresor slibuje partnerovi, že k násilí již nikdy nedojde, že se změní a že ho potřebuje. Násilník se snaží o znovunavázání intimního vztahu. Pokud v této fázi oběť na sliby agresora nereaguje, pak zde může ze strany agresora docházet k vyhrůžkám násilí nebo přímo vzniku násilného jednání vůči oběti. V této fázi je nejvíce obětí násilí zavražděno, a proto je pro oběť nejnebezpečnější.

Fáze 5 : Období druhých líbánek a lítosti – agresor se zde snaží chytat svoji oběť do sítí slibů a dochází zde nejvíce k intimním vztahům mezi partnery. Násilník se snaží své předešlé problémy popírat.

Obdobným způsobem jako jsou popsány fáze domácího násilí je možno rovněž vystihnout období, kterým si oběť prochází, pokud se snaží odloučit od svého násilného partnera. Tento krok bývá pro oběť nesmírně složitý.

Fáze rozchodu s agresorem lze rozdělit na 4 období:

Fáze 1 : Stále se bojím – v této době má oběť pocit, že násilník je silný a je schopen ji kdekoliv najít, má pocit, že okolní svět je nebezpečný. Oběť je v této fázi nejistá, neustále se otáčí, je roztržitá a podléhá panice vždy, když např. zazvoní telefon či domovní zvonek – typické příznaky strachu při návratu násilníka domů.

Fáze 2 : Zamiluje se do mě vůbec ještě někdo? – jedná se nejdůležitější fázi, neboť zde oběť sbírá odvahu, která je zdrojem motivace k opuštění násilníka. Samotná fáze je typická pocity osamění, izolací a smutkem, ale zároveň silnou touhou po péči, lásce a citech jiné osoby. Oběť se zde musí rozhodnout, zda má pro ni cenu žít bez kontaktu s násilnou osobou. Při rozhodování je nesmírně důležitá podpora jejího okolí, přátel a rodiny, které u oběti podporují její sebevědomí a pocit vlastní hodnoty.

Fáze 3 : Jsem opravdu schopna ho opustit a žít bez něho? – zde oběť mění své rozhodnutí o opuštění agresora v činy a připravuje se na samostatný život, zároveň však

zpochybňuje, zda je opravdu schopna se sama postarat o sebe a případně o své děti. V této fázi je zapotřebí nejvíce pomoci ze strany sociálních pracovníků v podobě informací o možnosti alespoň dočasného ubytování, zajištění následného dalšího bydlení, pomoci při vyřízení sociálních dávek a pomoci v právních otázkách.

Fáze 4 : Vyřešení krize a začátek nového života – oběť žije mimo dosah násilné osoby a nalézá sama sebe, konkretizuje požadavky na svůj život. Začíná svůj nový život, cítí se dobře, ale stále potřebuje pomoc svého okolí a ujištění, že se rozhodla správně.¹⁰

1.5. Formy domácího násilí

Existuje mnoho forem násilného jednání pachatelů, které není možné vyčerpávajícím způsobem obsáhnout, protože agresori bývají velice vynalézaví, literatura však uvádí nejčastější formy:

sociální izolace - se projevuje tak, že násilník oběti zakáže stýkat se s přáteli, telefonovat, přikazuje jí, jak se má chovat, oblékat, jaké má mít zájmy.

zастраšování - za použití křiku a demonstrace síly, kdy agresor vyhrožuje opuštěním rodiny, spácháním sebevraždy, vraždy dětí nebo samotné oběti, uzavřením oběti do blázince, odebráním dětí, nadávky, obviňování, pokořování a ponižování, zesměšňování ve společnosti, vyhrožování fyzickým násilím, zastrášení, odepírání spánku či potravy, vydírání sebevraždou, rozbíjení či ničení jejich věcí, vyhrožování únosem dětí, znemožněním v zaměstnání, zbavením svéprávnosti apod.

vyčerpávání - odpíráním oběti spánku, potravy, tekutin, přikazováním nesmyslné práce v důsledku čehož dochází k vyčerpání ohrožené osoby.

citové týrání - nadávkami, kritizováním, sekýrováním, odpíráním pozornosti, neustálém vyvolávání pocitu viny u ohrožené osoby, odpírání jí pozornosti, předkládání mileneckého poměru, nadávkách apod.

---

¹⁰ Bednařík P. Institut vykázaní a zákaz vstupu a jejich úloha při řešení domácího násilí, Bakalářská práce, IMS Brno, 2009, s. 9 – 12

ekonomické týrání - zákazem najít si zaměstnání, přidělováním kapesného, znemožněním přístupu k rodinným příjmům, neposkytováním prostředků na chod rodiny v důsledku čehož dochází k ekonomické fixaci ohrožené osoby na násilnou osobu.

vydírání – prolíná se a souvisí se zastrašováním i citovým vydíráním, ale zejména při tomto dochází k vydírání, kdy hlavním nástrojem jsou děti. Ohrožená osoba je označována za špatného rodiče a je jí vyhrožováno, že v případě odchodu od partnera přijde o jejich společné děti.

zneužívání „práv“ muže - tak, že partner zachází s obětí jako se služkou a osobuje si právo o všem rozhodovat.¹¹

Fyzické násilí - bití, facky, kopance, škrcení, rány pěstí, či jiné fyzické útoky, ohrožování zbraní apod. Může být namířeno proti ohrožené osobě, či proti osobám blízkým této osobě nebo např. vůči zvířeti.

Psychické násilí - nadávky, obviňování, pokořování a ponižování, zesměšňování ve společnosti, vyhrožování fyzickým násilím, zastrašováním, odepírání spánku či potravy, vydírání sebevraždou, rozbíjení či ničení věcí, vyhrožování únosem dětí, znemožněním v zaměstnání, zbavením svéprávnosti apod.¹²

1.6. Nejčastější mýty o domácím násilí

Každý člověk posuzuje incident domácího násilí jinak. Často se vyskytují mezi lidmi rozličné názory na problematiku. Jsou také mezi hlavními argumenty vzniklé z pozice tzv. zdravého selského rozumu. Tyto názory však postrádají obecnou a univerzální platnost, bývají proto označovány jako mýty.

---

¹¹ Voňková, J., Huňková, M. a kol. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. Praha: ProFem, 2004, s. 20 – 21

¹² <http://www.rosa-os.cz/domaci-nasili/formy-domaciho-nasili/>, dne 8. 2. 2011

Pravděpodobně největší a nejrozšířenější mýtus o domácím násilí pojednává o tom, že se jedná o soukromou věc, do které se nemají cizí lidé, či stát vůbec plést.

Domácí násilí se týká jen sociálně slabších vrstev.

Domácí násilí se vyskytuje ve všech společenských skupinách, nezávisle na vzdělání či ekonomické situaci pachatele či oběti.

Domácí násilí není běžné, týká se jen několika málo rodin.

Podle reprezentativního výzkumu provedeného v roce 2003 v České republice Sociologickým ústavem AV ČR a Filozofické fakulty UK zažije některou z forem domácího násilí za svůj život 38 % žen.

Domácí násilí jsou spíš hádky, “italská manželství”.

K domácímu násilí dochází záměrně a opakovaně. Je třeba odlišit běžný manželský či partnerský konflikt, při němž proti sobě stojí dva jedinci ve stejné pozici a domácí násilí, kde to je vystrašená oběť a násilník. Domácí násilí navíc není jen hádkou. Kromě psychického teroru (vyhrožování, ponižování, odpírání potravy či spánku) často dochází k surovému fyzickému napadání, které končí vážným zraněním s celoživotními následky či dokonce smrtí.

Příčinou domácího násilí je především alkoholismus partnera.

Příčinou domácího násilí je snaha získat kontrolu nad partnerem. Alkohol může sloužit jako “spouštěcí prvek” nebo jako výmluva, není ale příčinou násilí.

Za domácí násilí si mohou ženy samy, muže totiž provokují.

Řada pachatelů není ochotna převzít zodpovědnost za násilí, takže z něj obviňují oběť. Násilní partneři se na “vyprovokování” k násilí vymlouvají často. Důvodem k násilí podle nich může být cokoliv, co není podle jejich představ. Ovšem i kdyby je někdo “provokoval”, těžko by např. napadli kolegu či kolegyni v práci, spolucestujícího apod. K násilí se v rodině uchýlí proto, že mají pocit, že si to mohou dovolit, a proto, že chtějí získat nad partnerkou absolutní moc a kontrolu. Omluvou pro fyzické napadení či psychický teror ale nemůže být žádné jednání ani fakt, že se jedná o partnerku či manželku. Za násilí má vždy odpovědnost ten, kdo se ho dopouští. Pouze on má

možnost rozhodnout, jak se bude chovat, zda použije násilí či nikoliv. Domácí násilí nebývá nezvládnutím konfliktu, ale chováním, které má vést k získání kontroly a moci nad partnerkou (popř. partnerem) a jejím udržením.

Ženy mají násilí ve vztahu rády.

Druhý nejčastěji rozšířený mýtus, často podporovaný porno průmyslem. Prakticky žádná žena však netouží po soužití, v němž by byla tlučena, ponižována, psychicky deptána.

Situace asi není tak strašná, jinak by partnerka od násilníka odešla.

Ženy neodcházejí od násilného partnera z řady důvodů - chtějí zachovat dětem úplnou rodinu, mají k partnerovi stále citový vztah, omlouvají jeho jednání a hledají chyby především v sobě. Mezi důvody, proč oběť neodejde, ale patří i strach z fyzického napadení, zastrašování a vydírání ze strany partnera, pocit bezmoci a beznaděje, ekonomická závislost. Samotný odchod navíc domácí násilí nevyřeší – řada pachatelů se násilí dopouští i nadále a snaží se získat ztracenou kontrolu nad obětí.

Oběť a pachatele domácího násilí lze snadno rozpoznat.

Domácí násilí může být skryto za zdmi domova po velmi dlouhou dobu a to i před příbuznými obětí. Ta se totiž za násilí stydí nebo se obává reakce pachatele, a tak svá zranění maskuje, případně je vysvětluje jinými příčinami. Naopak násilní partneři se svému okolí jeví jako příjemní a sympatičtí lidé, kteří se ke své partnerce a dětem chovají dobře – násilí se totiž dopouštějí pouze vůči své partnerce a v soukromí se tak chovají jako „doktor Jeckyl a Hyde“.

Pomoc obětem násilí znesnadňují mýty, ale také popírání tohoto jevu. To probíhá na několika úrovních:

- Popírání existence domácího násilí (žádný takový problém není)
- Popírání závažnosti domácího násilí (problém existuje, ale není příliš závažný)
- Popírání řešitelnosti domácího násilí (s tímto problémem se nedá nic dělat)¹³

---

¹³ <http://www.rosa-os.cz/domaci-nasili/myty-o-domacim-nasili/>

Mýty související s osobou agresora

Muži páchají násilí proto, že nedokáží vyjádřit své city jiným způsobem.

Násilnické chování agresora v rámci rodiny je často chápáno jako nezvládnutý afekt; ve společnosti převládá názor, že muži mnohdy nedokáží se svými pocity zacházet jinak a proto jednoduše „vybuchnou“. Ve vztahu k přátelům nebo kolegům v zaměstnání se však chovají jako pozorní a citliví lidé. Z tohoto rozporu je zřejmé, že násilné chování je do velké míry výběrové.

V hádce občas každému ujede ruka.

Muži, kteří se před okolím dokáží skvěle ovládat, si nezdědky vybíjejí svůj vztek na členech vlastní rodiny. Jejich agresivní výpady nebývají součástí výměny názorů v rámci manželské hádky, nýbrž jsou často součástí komplexního zneužívajícího systému.

Násilí páchají ti, kdo se v dětství sami stali jeho obětí.

Mnoho agresorů sice v dětství zažilo násilí a může proto mít tendence tento vzorec řešení náročných životních situací aplikovat v dospělosti, ve vztahu ke členům vlastní domácnosti. Zážitky z dětství mají ale různé následky; někdy mohou chování agresora vysvětlit, nikdy však pro něj nemohou být omluvou.

K násilí se uchylují jen v opilosti.

Pachatelé domácího násilí útočí na své oběti v opilosti, neméně často je však napadají naprosto střízliví. Alkohol není příčinou násilnického jednání agresora, je spíše jeho spouštěčem a stimulem. Ve stavu opilosti dochází u člověka ke ztrátě zábrán a někteří násilníci proto využívají alkoholu ke snadnějšímu překonání prahu studu, jenž jim obvykle brání reagovat agresí. Mnozí násilníci se na vliv alkoholu vymlouvají („Byl jsem opilý, nevěděl jsem, co dělám.“), neboť nejsou ochotni převzít za své činy zodpovědnost.

Jsou to primitivové bez vzdělání.

Pachatelé domácího násilí se vyskytují jak mezi vysokoškoly tak mezi muži se základním vzděláním. Násilí ze strany vzdělanějších mužů bývá těžší prokázat, neboť se

uchylují k rafinovanějším způsobům týrání, které na těle oběti zanechávají jen minimální stopy. Vynalézavější jsou i ve způsobech psychického teroru.

Mýty související s osobou oběti

Ženy si samy vybírají partnery, kteří je týrají.

Žádná žena si nepřeje být týrána, zneužívána, případně zavražděna. Na počátku vztahu se násilníci obvykle snaží partnerku ovládnout bez použití fyzické agrese a opírají se přitom o pozitivní chápání tradičních hodnot preferovaných patriarchální společností. Žena si agresorovu touhu po ovládnutí jejího života vykládá jako příkladné projevy lásky a postupně ztrácí schopnost náhledu nad situací a neuvědomuje si, kde je hranice zneužívání moci ve vztahu.

Ženy k násilnému chování muže provokují.

Tento postoj činí za násilí ve vztahu odpovědnou jeho oběť a násilníka zbavuje odpovědnosti. Pokud agresori přiznají, že se uchýlili k násilí, většinou argumentují tím, že je žena k takové reakci vyprovokovala. Provokací míní např. to, že se jim žena odvážila předložit jídlo o něco později, než jsou zvyklí, že se zdržela o něco déle v práci, na nákupu nebo na návštěvě u rodičů či přítelkyně, že nemají vyžehlenou svou oblíbenou košili nebo jinak složené tričko atd. Nezřídká argumentují tím, že si žena bití zasloužila a považují jej za výchovný prostředek („aby si to napříště zapamatovala“).

Ženy asi chtějí být týrané, protože jinak by násilníka už dávno opustily.

Ženy, které se rozhodnou násilnického partnera opustit, byly obvykle dlouho izolovány od okolí, včetně své původní rodiny a nejbližších přátel. Nevědí na koho se obrátit o pomoc, nemohou se s nikým předem poradit, riskují, že budou obviněny z rozvracení rodiny (okolím i vlastním svědomím). Mnohdy nemají finanční prostředky na pronájem jiného bytu. Rodiče nebo přátelé zřídkakdy disponují natolik velkým bytem nebo domem, aby mohli ženě s dětmi poskytnout vyhovující ubytování, na přijetí do azylových domů jsou dlouhé čekací lhůty.

Ženy si násilí vymýšlejí, aby získaly byt nebo děti do své péče.

Zveřejněním informací o výskytu násilí v rodině se žena vystavuje odsouzení ze strany svého okolí; je nucena odejít z bytu či domu, k němuž jí v převážné většině případů svědčí užívací právo, a aby o něj nepřišla, nadále se podílet na úhradě nájmu (přestože v něm nebydlí). Ze zkušeností pracovníků zařízení pomáhajících obětem domácího násilí (v ČR i v zahraničí) jednoznačně vyplývá, že o týrání, kterému byly tyto ženy vystaveny, samy neříkají vše a mají tendence jeho rozsah bagatelizovat.¹⁴

Kdyby vše probíhalo podle mýtů, tak ve společnosti by problém domácího násilí neexistoval, a kdyby přeci jen ano, pak pachatele poznáme velmi rychle a snadno. Jenže opak je pravdou. Jestliže se nezbavíme těchto mylných postojů, nebudeme moci oběti domácího násilí pochopit a poskytnout jim pomoc.

1.7. Teorie vysvětlující vznik domácího násilí

Obecně někteří autoři míní, že „k domácímu násilí vede vztahová nespokojenost, negativní hodnocení partnerčina/partnerova chování, nevyrovnané mocenské rozložení sil, konfliktní životní styl s častými rozepřemi a útoky vedoucími ke snižování sebeúcty. Čím nižší je sebedůvěra partnera, tím vyšší je pravděpodobnost agresivní reakce. Tu může vyprovokovat i mírné jednání druhé strany, zvláště půjde-li o otázky peněz či sexu.“¹⁵

Domácí násilí v teorii.

První pokusy o vysvětlení příčin domácího násilí byly původně založeny na jednofaktorových teoriích. Tyto koncepce se většinou opíraly o analýzu výjimečných a ojedinělých případů. Vzhledem k tomuto se dnes jeví jako překonané. Nemohou vysvětlit celé spektrum jevové pestrosti domácího násilí. Jejich hodnota dnes je v tom, že mohou posloužit k řešení extrémních a vyhraněných podob partnerského násilí.

---

¹⁴ http://web.libimseti.cz/slunecni.andilek//myty-o-domacim-nasili_452922.html

¹⁵ Voňková, J., Macháčková, R. a kol. Domácí násilí právní minimum pro lékaře. 2. vyd. Praha: proFem, 2004, s. 19

Jednofaktorové teorie:

- psychologické teorie domácího násilí
- sociologické teorie domácího násilí
- biologicko-genetické teorie domácího násilí

V současné době dominují multifaktorové přístupy. Nepřinášejí žádné nové pohledy na partnerské týrání, ale spojují dřívější jednofaktorové přístupy do interaktivního modelu, ve kterém jsou evidentní vzájemné vazby a propojení dříve izolovaných teorií. Multifaktorové přístupy vyjadřují, že domácí násilí je složité a komplexně podmíněným jevem. Jenou z nejznámějších multifaktorových koncepcí je model D. G. Duttona, který pracuje se 4 strukturálními rovinami zdrojů a příčin domácího násilí:

- makrosystémové příčiny
- exosystémové příčiny
- mimosystémové příčiny
- ontogenetické vlivy (příčiny)¹⁶

V dnešní společnosti vedle sebe existují dva hlavní pohledy na domácí násilí. Je to jednak pohled kriminologický a feministický. Oba se shodují v předpokladu, že domácí násilí se zásadně liší od jiných podob kriminality mezi známými i cizími lidmi. Rozdílem v těchto pohledech je to, že každý z nich zdůrazňuje jiné příčiny, znaky a tendence domácího násilí a vyzdvihují, jaké návrhy prosazují.

Feministické teorie:

Tyto teorie zdůrazňují prvky sociostrukturálního násilí a pozici žen jako jeho obětí. Specifickou motivaci pachatelů spatřují v tom, že se do ní promítají patriarchální hodnotové stereotypy a pomocí násilných tlaků tak agresori ovládají své oběti. Teorie pojednává o tom, že životní stresy běžně vyvolávají strach a vztek, avšak u mužů jsou tyto negativní emoce svedeny díky patriarchální ideologii do agrese proti ženám. Feministické modely tak zásadně oponují klinicko-psychologickým popisům, v nichž

---

¹⁶ Čírtková L.: Forenzní psychologie, Plzeň, vydavatelství a nakladatelství Aleš Čaněk 2009, s. 237-240

byli domácí agresori charakterizováni jako hysterické, nekontrolující se a nezralé osobnosti. Feministicky orientovaní autoři často užívají výrazy jako dominance, potřeba moci a kontroly.

Kriminologické teorie:

Tento přístup se zabývá studiem partnerského násilí bez ohledu na pohlaví pachatele i oběti. Stojí si za tvrzením, že počet pachatelů je u mužů a žen vyrovnaný. Viktimologové doplňují, že syndrom týraného partnera postihuje stejným způsobem muže i ženy, kteří jsou vystaveni partnerskému násilí. Původně se kriminologové zabývali detailními výzkumy a studii osobnosti pachatelů. Agresori měli vykazovat určité společenské povahové (osobnostní) charakteristiky. Výsledky těchto studií však již v polovině 90. let signalizovaly problém s touto hypotézou. Kritici a přívrženci feministických teorií, označili výčty více či méně pravděpodobných vlastností za psychologický „make up pachatelů“. Na toto přišla rychlá reakce kriminalistických koncepcí. Vznikly totiž specializované kriminologické teorie domácího násilí multikauzálního rázu, v nichž je stanoveno stejně jako i u feministické teorie, že domácí násilí představuje z hlediska motivace kvalitativně odlišný fenomén, který nelze poměřovat a slučovat s "obyčejnou" kriminalitou.¹⁷

---

¹⁷ Čírtková L.: Forenzní psychologie, Plzeň, vydavatelství a nakladatelství Aleš Čaněk 2009, s. 240-242

2. Účastníci domácího násilí

V této kapitole bych chtěl nastínit postavení osob, které bývají daným patologickým jevem nejčastěji postiženy. Z obecného hlediska se jedná o agresora a jeho oběť, kdy v odborné literatuře, bývají tyto osoby označovány jako násilná osoba a ohrožená osoba. Další, kdo se může nedobrovolně domácího násilí účastnit, jsou svědci této události. Při dělení osob dle pohlaví v rámci domácího násilí vyznívá statistika „nepříznivě“ pro muže, jelikož v drtivé většině případů jsou právě muži násilnou osobou. Ohroženou osobou bývá většinou žena, která je k muži v nějakém blízkém intimním vztahu, manželka, družka, přítelkyně. Obětí domácího násilí však mohou být i děti, nebo například senioři, kdy násilí na seniorech má v poslední době vzestupnou tendenci, která souvisí s neúctou ke starším lidem. V kategorii svědků události se opět objevují především děti. Děti bývají v 90 % případů svědky domácího násilí a jejich přítomnost při násilí v rodině, má velmi špatný vliv na jejich další psychický vývoj. Do kategorie svědků lze ještě zahrnout rodiče nebo prarodiče, nebo osoby spolu žijící v jedné domácnosti s násilnou a ohroženou osobou, kdy však tyto svědci jsou svědky incidentu jen sporadicky, jelikož násilná osoba zaútočí na svou oběť zpravidla pouze v soukromí.

Bogardová tvrdí, že muži se dopouštějí násilí s úmyslem ovládnout a opanovat, zatímco ženy přistupují k násilí ve snaze uniknout. Činy, které jsou si podobné svou formou, nemusí mít pro manžele, manželky, nebo obecně lidi stejný význam či následky.¹⁸

Násilí mezi dospělými členy rodiny chápeme jako škálu chování v rámci blízkých rodinných vztahů, kterým jedna osoba intenzivně fyzicky ubližuje, zastrahuje a ponižuje druhou osobu.¹⁹

2.1. Oběť domácího násilí

Osoba, která je objektem domácího násilí, je nejčastěji nazývána jako oběť, ohrožená osoba, poškozená, apod. Obecně lze uvést, že obětí domácího násilí se může

---

¹⁸ Bentovim A.: Týrání a sexuální zneužívání v rodinách, Praha, Grada publishing 1998, s. 35

¹⁹ Gjuríčová Š., Kocourková J., Koutek J.: Podoby násilí v rodině, Praha, Vyšehrad 2000, s. 74

stát kdokoli, ať už se jedná o ženy, děti, seniory, nebo rovněž i muže. Nelze udělat žádný jednotný a ucelený profil, jak by mohla vypadat oběť. Rovněž z pohledu obětí prochází domácí násilí celým spektrem společnosti jako takové. V rámci násilí mezi partnery tvoří ženy největší počet obětí a to 95%. V této práci budu jako oběť popisovat především ženu, kdy mezi oběti domácího násilí se v poslední době rovněž řadí senioři, děti, muži, a také tělesně nebo mentálně postižené osoby. Děti bývají svědky domácího násilí mezi rodiči. Jsou zadokumentovány případy, kdy děti, které ve své rodině zažily domácí násilí, nebyly schopny v budoucnu uzavřít plnohodnotný partnerský vztah. Mohou se chovat násilně a u některých to vedlo i k psychickým problémům se sebevražednými sklony.

Co se týče ženských obětí, byla zpracována sociologická sonda mezi klientkami sdružení ROSA s těmito výsledky.

V roce 2008 prošlo Informačním a poradenským centrem ROSA 232 klientek. Pro účely statistiky byla zpracována data 196 klientek.

Oběťmi násilí ve vztahu jsou ženy všech věkových i socioekonomických skupin. Aktivně hledat pomoc v případech domácího násilí nejčastěji přicházejí ženy ve věkové skupině 30 – 44 let, konkrétně ve věkových skupinách 35 – 39 let (28,6 % žen), dále pak 30 – 34 let (21,9 % žen), následují kategorie a 40 – 44 let (19,4 % žen) a. Tedy ženy mladšího středního a středního věku, které jsou na mateřské dovolené nebo mají děti školního věku. Pokud jde o jejich partnery, nejčastěji jsou mezi těmi, kdo se násilí dopouštějí, zastoupeny věkové skupiny 35 – 39 let (24 %), 40 – 44 let (19,9 %), a 30 – 34 let (16,3 %).

Opakované statistiky potvrzují, že domácí násilí zažívají lidé bez ohledu na své vzdělání či sociální postavení. Mezi oběťmi domácího násilí jsou nejčastěji zastoupeny ženy se středoškolským vzděláním (51,5 %), následují ženy s vysokoškolským vzděláním (25 %). V naší sondě muži, kteří se dopouštějí násilí na svých partnerkách, mají nejčastěji středoškolské vzdělání (33,2 %), těsně následováni muži vyučenými (31,1 %) a vysokoškoláky (29,6 %).

Více než polovina žen je zaměstnaných. Další statisticky významnou skupinu tvoří ženy na mateřské dovolené – 27,6 % klientek. Dalších téměř 15 % žen není ekonomicky aktivních či je vyloučeno z trhu práce (studentky, nezaměstnané ženy, ženy v důchodu, ženy v domácnosti. Celkem v úplné či částečné ekonomické závislosti na svém partnerovi tedy žije 42,5 % žen – obětí domácího násilí.²⁰

Jak ukázala výše zmíněná sonda, nezáleží na věku, sociálním postavení nebo vzdělání, ale domácí násilí jde průřezově celým spektrem populace. Mezi partnery nezáleží na vzdělání, věku profesi a ani na typu partnerského soužití. Lze konstatovat, že u obětí domácího násilí také neexistuje žádný typický osobnostní profil.

U některých z nás je však pravděpodobnost vzniku domácího násilí větší v závislosti na individuálních osobnostních dispozicích, které se vyvíjely v původním rodinném prostředí, a na dalších okolnostech, které vývoj osobnosti ovlivňují.

Oběť je možné charakterizovat také tak, že:

- ke svému trápení se stydí přiznat. Bojí se, že by ji okolí obvinilo, že neuměla vytvořit domácí pohodu, že provokovala, má sklon minimalizovat rozsah a následky násilí, které vytrpěla
- kdo se stal obětí domácího násilí, je většinou ekonomicky závislý na svém partnerovi a nemá kam odejít do bezpečí
- často žije v izolaci - pachatel pomalu a systematicky ničí její sociální kontakty.

Autorky Voňková a Huňková, které se již delší dobu zabývají problematikou domácího násilí, ve své publikaci „Domácí násilí v českém právu z pohledu žen“, uvádějí typologii obětí podle druhu vzniklé interakce mezi ohroženou a násilnou osobou:

1. Zúčastňující se oběť. Potvrzuje teorii o násilných trestných činech, že pachatel a oběť se znají, a že interakce mezi nimi ovlivňuje motivaci pachatele. To platí o domácím násilí, které řadíme mezi tzv. vztahové delikty.

---

²⁰ http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/statistika_ROSA_za_2008_verze_10062009.pdf

2. Nezúčastňující se oběť. V tomto případě nedochází k vzájemné interakci mezi obětí a pachatelem, takže oběť nemá možnost vnímat ohrožení.
3. Provokující oběť. Tato oběť podcenila nebezpečnost situace nebo se záměrně vystavila nebezpečí. Podle některých názorů je to právě provokace oběti, která vyvolává násilné akty útočníka.
4. Latentní oběť. U této oběti se kumulují všechny viktimgenní faktory, které nejsou na veřejnosti manifestovány. Jsou to trestné činy s vysokou latencí, páchané zejména v rodinách nebo domácnostech. Jejich oznámení naráží na emocionální bariéry a předsudky.
5. Nepravá oběť. Je člověk, který se ocitl na nesprávném místě v nesprávnou dobu.²¹

Syndrom týrané ženy

Jak bylo již výše uvedeno, drtivá většina (95%) obětí domácího násilí jsou ženy. U žen, které jsou dlouhodobě týrány, dochází k vytvoření tzv. Syndromu týrané ženy. Tento syndrom se projevuje tak, že jím postižené ženy, nejsou schopny efektivně reagovat na prožívané násilí. Syndrom týrané ženy se skládá z velmi bohaté mozaiky různorodých projevů, případně některé symptomy mohou být zvýrazněny, jiné naopak ustupují do pozadí. Podle M. A. Douglasové lze veškeré tyto symptomy u týraných žen rozdělit do tří kategorií. Jsou to 1) příznaky spadající pod posttraumatickou stresovou poruchu (PTSP); 2) naučená bezmocnost; 3) sebezničující reakce.

Příznaky spadající pod PTSP

U týraných žen je zvýrazněna ztráta životních perspektiv kombinovaná s celkovou netečností až otupělostí. Dlouhodobě týrané ženy není snadné oslovit, v kontaktu se jeví jako málo přístupné, vyznačují se sníženou dynamikou reakcí, projevují malou účast na vnějším dění.

Je pro ně typické zablokování exprese vzteku. Týrané ženy nejsou schopny se přirozeně chovat, jestliže vůči nim někdo prezentuje silné negativní emoce, jako např. vztek či

---

²¹ Voňková, J., Huňková, M. a kol. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen, Praha : proFem, o.p.s., 2004, s. 78-79

zlost. Samy mají tendenci utíkat před konflikty, nejsou připravené ventilovat spontánně své emoce vzteku a zlosti. U týraných žen se často setkáváme s tzv. extrémní laskavostí. Zejména při kontaktu s autoritou projevují nápadnou vstřícnost, neprůbojnost, chtějí vyhovět. Toto chování lze registrovat i při prvních kontaktech s ošetřujícím lékařem či v poradnách.

Naučená bezmocnost

Naučená bezmocnost představuje specifický důsledek týrání blízkým člověkem. Mechanismus tohoto jevu byl experimentálně ověřován na modelových situacích se zvířaty v pokusech L. Seligmana. Podobný mechanismus předpokládá teorie naučené bezmocnosti i u lidí. Jejím jádrem je následující tvrzení: jestliže se jedinec naučí, že nemá žádnou kontrolu nad nepříjemnými událostmi a že každý jeho pokus změnit nepříjemnou událost končí prohrou, propadne letargii a pasivitě, která v extrémním případě může vést až k jeho smrti. Ukazuje se přitom, že spíše než skutečná schopnost kontroly rozhoduje víra ve vlastní možnosti neboli iluze kontroly.

Důležitý význam má dále reakce oběti na první incidenty násilí. Ženy, které aktivně zareagovaly v počáteční fázi zneužívání (kladly útočnickovi podmínky ohledně dalšího spolužití, hrozily sankcemi a zveřejněním incidentů), jsou i později schopné účinně zareagovat na pokračující násilí (vyhledají poradnu, odcházejí do azylového ubytování atd.).

Naopak u žen s pasivní reakcí na první incidenty se prudce zvyšuje pravděpodobnost dlouhotrvajícího zneužívání, ačkoliv objektivně vzato měly původně velmi dobré předpoklady pro kontrolu nepříjemných situací. Tyto oběti vyhledávají pomoc až v okamžiku, kdy jsou přesvědčeny, že jim jde o holý život. Existuje také riziko zoufalého, impulsivního útoku na trýznitele.

S naučenou bezmocností jde ruku v ruce drasticky snížené sebevědomí. Týraná žena ztrácí respekt ke své vlastní osobě. Ztráta pocitu vlastní hodnoty je doprovázena nejistotou, nerozhodností a někdy i pokřivením obvyklých měřítek. Týraná žena si například není jista ani hodnocením toho, co se kolem ní děje. Neví, zda je normální vše snášet, nebo naopak vyjít s problémem za hranice soukromí a hledat pomoc.

Sebezničující reakce

Sebezničující reakce reprezentují paradoxní účinky viktimizace blízkým člověkem. Současně vyvolávají největší údiv laiků. Je třeba zdůraznit, že sebezničující reakce nelze u týraných osob vnímat jako psychopatologii či charakterovou slabost. Jde vlastně o typickou, přirozenou strategii vyrovnávání se s opakovaným a nevyočitatelným násilím, které na oběti páchají její blízcí. Sebezničující reakce se objevují především u dlouhotrvajícího týraní a zahrnují zejména následující jevy:

1) popírání viny útočníka (týraná žena vyvíňuje partnera a připisuje zneužívání mimořádným vnějším okolnostem, jako je nezaměstnanost, nemoc, alkoholizace);

2) minimalizace následků (týraná žena minimalizuje skutečné následky, například bagatelizuje svá zranění, zlehčuje intenzitu i nebezpečnost útoků, nevnímá vážnost situace);

3) popírání viktimizace (týraná žena vehementně popírá své zneužívání, pro svá zranění udává nepravé důvody, mohou se objevit různé podoby disociace (necitlivosti na bolest, psychogenní amnézie, vzácně také mnohočetná osobnost);

4) odmítání možností záchrany (týraná žena popírá reálné možnosti pomoci, vnímá je jako pro ni nepoužitelné, patří sem také opakované návraty k týrajícímu partnerovi, vymizení úvah o rozvodu).

Pro vznik sebezničujících reakcí je podstatná osobní zkušenost s fenoménem "Jekyll a Hyde". Oběť je decimována střídáním neutrálních či laskavějších podob vztahu s hrubou fyzickou agresí doprovázenou zjevným nepřátelstvím. Syndrom týrané ženy je vlastně odpovědí na periodický, ale nevyočitatelný výskyt zcela odlišných modalit chování u pachatele. Týrající partner střídá ve vztahu k ženě slušné zacházení s velmi špatným zacházením. Čím vyhrocenější a vyprofilovanější jsou obě tyto krajnosti, tím pravděpodobněji dochází ke vzniku tzv. paradoxní vazby týrané ženy na partnera. Jejím přirozeným důsledkem jsou sebezničující reakce.²²

---

²² Čírtková, L. Oběti domácího násilí.: Článek na portálu Help24.cz.

Syndrom týrané ženy bývá definován na základě rozvoje charakteristických fyzických, psychických a sociálních symptomů jako jsou deprese, nízké sebevědomí, izolace, znovuprožívání traumatu, naučená bezmocnost, poruchy příjmu potravy, které jsou důsledkem přímé osobní zkušenosti s opakovanými násilnými útoky, zejména rozporuplného a proměnlivého chování pachatele a snížené možnosti oběti ovlivňovat vlastní život.²³

Další osoby, na nichž je pácháno domácí násilí: muži, děti, postižené osoby a senioři.

Domácí násilí – muž jako oběť

I když by tento termín chtěl někdo bagatelizovat a není o něm povědomí v široké veřejnosti, uvádí se, že existuje zhruba 3 až 5% mužských obětí domácího násilí. Toto vzniká nejčastěji ve vztahu dominantní ženy a submisivního muže. Takovíto muži o tomto domácím násilí taktně mlčí, a další neméně závažnou příčinou je stud.

Domácí násilí – dítě jako oběť

Dítě má právo na zákonnou ochranu proti takovým zásahům nebo útokům.

Čl. 19 odstavec 1. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, činí všechna potřebná zákonodárná, správní, sociální a výchovná opatření k ochraně dětí před jakýmkoli tělesným či duševním násilím, urážením nebo zneužíváním, včetně sexuálního zneužívání, zanedbáváním nebo nedbalým zacházením, trýzněním nebo vykořisťováním během doby, kdy jsou v péči jednoho nebo obou rodičů, zákonných zástupců nebo jakýchkoli jiných osob starajících se o dítě.²⁴

Násilí na dětech nelze akceptovat v žádné z jeho forem. Násilí je neomluvitelné, neospravedlnitelné, nepřijatelné a v rozporu s právy dětí. Násilí na dětech je jedním z rizikových faktorů, který má zásadní vliv na formování osobnosti dítěte. V České republice je ročně spácháno přes 5000 trestných činů na dětech, z nichž největší skupinu tvoří mravnostní a násilné trestné činy.

---

²³ Marvánová – Vargová B., Pokorná D., Toufarová M.: Partnerské násilí, Praha, Linde, 2008, s. 41

²⁴ <http://www.detskaprava.cz/soubory/umluva.pdf> - 104/1991 Sb. SDĚLENÍ federálního ministerstva zahraničních věcí - Úmluva o právech dítěte

- až 14% populace starší 15-ti let má osobní zkušenost s násilím v partnerském vztahu
- až 62% dětí má zkušenost s psychickým týráním v rodině
- až 25% dětí bývá trestáno způsobem naplňujícím definici týrání
- děti jsou přítomny v 80% domácím násilí v roli svědků a v 50% dochází k jejich přímému napadání.²⁵

Stejně jako u domácího násilí na mužích by se i zde dalo popsat mnoho stránek o této velmi závažné tématice. Děti jsou v rodinách jedněmi z nejsnáze napadnutelných obětí. To také vedlo ke vzniku nově užívaného termínu „Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte“, pro který se užívá zkratku CAN (Child Abuse and Neglect).

V roce 1992 vypracoval zdravotní výbor Rady Evropy definici tohoto syndromu. Jsou v ní definovány pojmy tělesné týrání, pohlavní zneužívání, citové týrání, zanedbávání, tělesné zanedbávání, citové zanedbávání, zanedbávání výchovy a vzdělání, systémové týrání.

Deklarace práv dítěte, přijatá VS OSN 20. listopadu 1959 a Úmluva o právech dítěte přijatá v roce 1989, deklarují rodinu jako základní jednotku společnosti a přirozené prostředí pro růst a blaho všech svých členů a zejména dětí, která musí mít nárok na potřebnou ochranu a takovou pomoc, aby mohla plnit svou úlohu.

Některé z principů sociálně-právní ochrany.

- Sociálně-právní ochrana se poskytuje všem nezletilým dětem mladším 18 let, pokud zletilosti nenabýly dříve.
- Stát je odpovědný za ochranu dětí před tělesným nebo duševním násilím, za ochranu jejich zdravého vývoje z hlediska fyzického, psychického a mravního a ostatních aspektů integrity dítěte jako nositele práv daných Ústavou, Listinou a práv vyplývajících z mezinárodních závazků ČR.

---

²⁵ http://prevence.koprivnice.org/wp-content/uploads/2009/11/Prezentace_PCR.pdf - násilí na dětech a co s ním?

- Důraz je také položen na ochranu dětí před sociálně patologickými jevy (tj. prevence rizikového vývoje dětí a minimalizace důsledků působení sociálně patologických vlivů).

Předním hlediskem poskytování sociálně-právní ochrany dětí je nejlepší zájem, prospěch a blaho dětí.²⁶

Násilí vůči tělesně a mentálně postiženým

Tento druh násilí je projevem absence kladných charakterových vlastností násilníka. Násilí na osobě, která se nemůže bránit, nebo která si mnohdy týrání ani neuvědomuje je jevem, který si zaslouží odsouzení. Ale i zde je největším nebezpečím jeho latence.

V Článku 23 odstavci 1. SDĚLENÍ federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb. - Úmluvy o právech dítěte - Mezinárodní smlouvy ratifikované federálním shromážděním české a slovenské republiky dne 7. 1. 1991. Znění odstavce 1.: Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají, že duševně nebo tělesně postižené dítě má požívat plného a řádného života v podmínkách zabezpečujících důstojnost, podporujících sebedůvěru a umožňujících aktivní účast dítěte ve společnosti²⁷.

Osoby s fyzickým či mentálním znevýhodněním jsou často velmi snadnou obětí z mnoha důvodů. Důvodem je snížená rozpoznávací schopnost nebezpečnosti páchaného násilí, nebo nejsou schopni popsat pachatele. Nemají ve většině případů možnost obrany proti násilí, nebo únik před ním. Důležitá je také možná ekonomická, nebo citová závislost na agresorovi. Jsou důvěřiví a nemají zkušenost a orientaci v sociálních vztazích a v běžném životě.

---

²⁶ <http://www.mpsv.cz/cs/7242> - Sociálně-právní ochrana dětí – obecný úvod

²⁷ <http://www.detskaprava.cz/soubory/umluva.pdf> - 104/1991 Sb. SDĚLENÍ federálního ministerstva zahraničních věcí - Úmluva o právech dítěte

Následky domácího násilí pro oběti

Základním kamenem domácího násilí je opakovanost, tedy opakované poškozování oběti tzv. reviktimizace. Vzhledem k tomuto můžeme uvést, že máme co do činění s tzv. mnohonásobnými oběťmi. Jsou opakovaně zraňovány (ať už fyzicky, psychicky, emocionálně či sexuálně) osobou, které původně důvěřovaly natolik, že s ní navázaly pevný partnerský vztah.

Viktimizací se rozumí proces poškozování a způsobu újmy, čímž se prakticky z jedince stává oběť určitého trestného činu. Viktimizace začíná, ale zpravidla nekončí vlastním útokem na oběť. Na prvotní způsobenou újmu navazují další zraňující události. Rozlišujeme dvě fáze viktimizace:

- primární - je to přímá újma, způsobená oběti pachatelem činu.
- sekundární - je to újma, která vzniká oběti v návaznosti na spáchaný trestný čin. Tato újma vzniká v důsledku reakcí instancí sociální kontroly, blízkého sociálního prostředí. Její spouštěče mohou být například státní instituce (policisté, soudy) v případě, že se oběť rozhodne věc oznámit, nebo nevhodná reakce osob z nejbližšího okolí. K sekundární viktimizaci dochází nejčastěji při neetickém jednání úředníků s obětí domácího násilí.²⁸

2.2. Osoba agresora v domácím násilí

Neexistuje žádný typický násilník. Osoba dopouštějící se domácího násilí je nazývána výrazy agresor, násilná osoba, násilník či pachatel.

Pachatele domácího násilí je možno charakterizovat jako osobu, která má k oběti nějaký vztah, nejčastěji partnerský. Pachatel domácího násilí, na rozdíl od pachatelů jiných násilných trestných činů, zůstává ve většině případů bez obav na místě činu. Za své jednání neočekává žádné následky, a proto domácí násilí opakuje a v mnohých případech i s větší intenzitou. Pokud již dojde k řešení těchto konfliktů, tak jakékoli násilí v jeho rodině sebejistě popírá, působí věrohodně a to zejména v případech, kdy má jistotu, že nikdo další násilnému jednání nebyl přítomen.

---

²⁸ Čírtková, L., Forenzní psychologie. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, s.103

Osobnostním psychologickým profilem agresora se zabývala Voňková J., která se ve své knize „Domácí násilí v českém právu z pohledu žen“ pokusila vystihnout psychologický profil pachatelů domácího násilí a některé z jejich typických vlastností:

- „self image demonstrátor“ používající násilí k demonstraci síly, kterou chce imponovat partnerce/partnerovi
- „self image defender“, který se cítí v ohrožení a jedná násilně v ochraně svého ega,
- „reputation defender“ jednající násilně v zájmu tzv. v zájmu ohrožených hodnot skupince které přináležejí

Domácí násilí (které také může skončit usmrcením oběti) je tvořeno řadou odlišných motivů, chování a osobnostních charakteristik. Některé z nich jsou ale pro pachatele domácího násilí společné.

- nízká sebeúcta a slabá funkce ega
- nedostatečná kontrola impulsů
- extrémní žárlivost
- reakce na stres, kterou se pachatel snaží ovládnout pomocí alkoholu a fyzicky napadá ženu
- užívání sexu jako agresivního činu sloužícímu ke zvýšení sebeúcty
- víra v tradiční patriarchální rodinu
- lpění na zastaralých názorech na mužskou nadřazenost a nadvládu

Šmolka rozlišuje v situacích domácího násilí tři základní zdroje agresivního chování násilníka:

- Trvalé osobnostní založení, které je výrazně ovlivněno dědičností a výchovou
- Drobná mozková poškození. V tomto případě násilník zpětně pociťuje lítost nad svým chováním, někdy může mít i amnézii na násilnou epizodu. Tuto poruchu lze ovlivňovat vhodnou léčbou u neurologa nebo psychiatra.
- Dyadické reakce, tj. vzájemné působení obou partnerů, střídají se provokace a reakce.

V ranné fázi se doporučuje párová terapie. Někteří psychologové tento postup odmítají a orientují se na oddělenou terapii pro muže a ženy.

Genderové teorie poukazují na dvě důležité skutečnosti, které se vyskytují v anamnéze pachatelů domácího násilí:

- Násilnickým mužům chyběla v dětství pozitivně vnímaná postava otce a to buď v důsledku fyzické nepřítomnosti, nebo proto, že se choval násilně,
- Násilničtí muži žili v rodině s extrémně patriarchální strukturou

Z výše uvedeného je zřejmé, že agresori si vzorce chování přinášejí ze své primární rodiny, násilné chování vůči partnerkám jim tudíž přichází jako „normální“.

Jako odbornice na danou problematiku J. Voňková ve svých monografiích a jiné literatuře uvádí rozdělení násilníků na dvě základní a obecné skupiny známé z projektu „Mineapolis-experiment“. Dle tohoto projektu došlo k rozdělení na tyto kategorie:

1. sociálně problémové jedince, kteří páchají násilí jak na veřejnosti, tak doma a mají záznamy v rejstříku trestů.

2. násilník dvojí tváře, což je násilník, který si vytvořil vlastní obraz dokonalého muže, silného, úspěšného, konkurenceschopného, který dokáže finančně zabezpečit rodinu. Protože nesplňuje všechna tato kritéria, propadá frustraci a nespokojenosti se sebou samým, kterou demonstruje cíleným násilím proti ženě. Mýtus, že slušní muži se násilí nedopouštějí, spolu s dalšími mýty, které přežívají ve společenském povědomí, vede k obtížnému prokazování a odsouzení násilných vztahů k partnerům a dalším členům rodiny.²⁹

S ohledem na komplikovanost této otázky existují samozřejmě i další typologie, které se snaží povahové rysy násilníků přiblížit ještě více skutečnosti. Takovýto násilník má nízkou sebeúctu, avšak vysokou sebedůvěru, často jsou schopni tvrdit, že násilí páchají pod vlivem omamných látek (drog, alkoholu) nebo že nezvládli stresovou situaci. Těmto pachatelům chybí empatie, tolerance a stud, bývají proradní, pohrdají slabšími a jsou schopní manipulátoři.

---

²⁹ Voňková, J., Spoustová, I. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. Praha: proFem, 2008. s. 48-51

Voňková uvádí další kategorizaci agresorů, jsou jimi:

- čistý domácí agresor (onen muž dvojí tváře);
- generalista (násilník doma i na veřejnosti);
- situační domácí agresor (např. v důsledku nezaměstnanosti, nevěry, sociální situace);
- pachatel domácího násilí závislý na alkoholu, nebo na drogách;
- výjimku tvoří klasičtí sadističtí pachatelé.³⁰

---

³⁰ Voňková, J., Huňková, M. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. Praha: proFem, 2004. s. 62

3. Právní normy upravující domácí násilí v ČR

Legislativní úprava k řešení problému domácího násilí je v České republice srovnatelná s ostatními státy EU. Za více než 20 let po pádu komunismu jsou zákonné způsoby jak s domácím násilím bojovat. K průběhu vývoje se budu podrobněji vyjadřovat v kapitole 3.2 této práce. Do výčtu právních norem, které jsou aktuálně platné a používané k řešení problematiky domácího násilí patří v první řadě zákon na ochranu před domácím násilím číslo 135/2006 Sb. Dále uvádím zákon číslo 40/2009 Sb., trestní zákoník, zákon číslo 200/1990 Sb., o přestupcích, zákon č. 273/2008 Sb., O Policii České republiky, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, a zákon č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení. Dále je například pro potřeby policie problematika domácího násilí upravována interními akty řízení, kdy patrně nejdůležitější je závazný pokyn policejního prezidenta číslo 200 ze dne 22. Prosince 2008 o provádění vykazání, který nahradil dva předchozí závazné pokyny PP č. 179/2006 a č. 150/2007, kterými se stanovil postup příslušníků Policie ČR v případech domácího násilí.

3.1. Zákon na ochranu před domácím násilím č. 135/2006 Sb.

Přijetím zákona č. 135/2006 sb, kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím (dále jen zákon o ochraně před domácím násilím), který nabyl účinnosti dnem 1. 1. 2007, se Česká republika připojila k těm zemím EU, jejichž zákonodárství vytváří ucelený právní rámec pro prevenci domácího násilí a kvalifikovanou pomoc jeho obětem. Návrh zákona byl zpracován expertní skupinou vytvořenou při Alianci proti domácímu násilí, ve které byli zastoupeni právníci a mimo jiné i členové představenstva BKB o.s.³¹

K datu 1. 1. 2007 došlo zákonem č. 135/2006 Sb. ke změnám dalších zákonných norem: zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, zákon číslo 140/1961 Sb., trestní zákon, zákon č. 100/1988 Sb.,

---

³¹ Voňková, J., Spoustová, I. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. Praha: profem, 2008. s. 83-86

o sociálním zabezpečení, a zákon č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení.³²

Zákon vychází z pravidel, jaká existují v zemích, které nám jsou blízké z hlediska právní kultury i jiných společenských charakteristik. V tomto případě byl využit rakouský model.

Experti vycházeli z poznatků, že domácí násilí představuje komplexní problém, který nelze zvládnout jen policejními opatřeními. Řešení případů vyžaduje spolupráci dalších složek, které přirozeně přicházejí do styku s ohroženými i násilnými osobami. Proto je zákon postaven na třech vzájemně provázaných pilířích.

Prvním pilířem je policejní zásah, jehož cílem je především zastavení akutního násilí a ochrana oběti. Policie tak rozšíří katalog dosavadních možných způsobů intervence o nové opatření a to dočasné (konkrétně desetidenní) vykázání násilné osoby ze společného obydlí. Z pohledu práva jde o správní opatření, nikoli trestněprávní sankci. Z pohledu psychologie a sociálních věd jde o dočasnou ochranu oběti a zajištění jejího bezpečí. To má sloužit především její psychické rekonvalescenci a stabilizaci tak, aby se obnovila její schopnost hledat účinné řešení individuální podoby domácího násilí. Důležitý význam má vykázání i směrem k násilné osobě. Včasná oficiální a přitom nikoli kriminalizující reakce vytváří prostor ke korekci nežádoucího chování minimálně u tzv. základního čistého typu násilné osoby.

Druhý pilíř spočívá v sociálně právní pomoci poskytované ohrožené oběti právě během lhůty deseti dní. Tuto komplexní poradenskou službu budou zajišťovat intervenční centra. Návrh zákona předpokládá úzkou součinnost mezi policií a intervenčními centry v těch případech, kdy bude aplikováno vykázání.

Třetí pilíř je koncipován jako občanskoprávní řešení situace v daném případě, a to z iniciativy ohrožené osoby, které mezitím byla poskytnuta potřebná pomoc právní, psychologická a sociální tak, že by měly být prolomeny nejzávažnější důsledky domácího násilí, bránící oběti se kompetentně rozhodovat. Ohrožená osoba by nově měla možnost navrhnout předběžné opatření, které by de facto zajišťovalo prodloužení vykázání. Spektrum použitelných řešení je pochopitelně širší.

---

³² Zákon č. 135/2006 Sb. Zákon na ochranu před domácím násilím dostupné na servru: <http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=sb06135&cd=76&typ=r> (17. 2. 2011)

Stávající možnosti, jako je např. kriminalizace pachatele cestou podání trestního oznámení např. s ohledem na § 215a, zůstávají nedotčeny. Navrhovaný zákon je inspirován zmíněným rakouským modelem a má preventivní funkci, mimo jiné i kvůli tomu, že zavádí princip rychlé reakce vůči násilné osobě. Výrazně posílí roli sociálních služeb a sociální práci s oběťmi i původci domácího násilí.³³

Nejvýznamnějším a nejdůležitějším významem tohoto zákona však je jeho preventivní funkce, protože doposud byl právní úpravou vždy řešen až nastalý stav, ale nikoli situace, která tomuto předcházela a která mohla v některých případech i následovat a pokračovat. Do té doby platného (1991-2008) zákon č. 283/1991 Sb. O Policii České republiky ve znění novel byl vložen paragraf 21 písmene a) až d).³⁴ V tomto paragrafu bylo upraveno vykázání násilné osoby příslušníkem Policie České republiky. V tomto paragrafu jsou popsány podmínky, za kterých může k vykázání dojít, a dále jsou zde definovány pojmy, které se váží k institutu vykázání. Vykázání dle tohoto paragrafu má formu správního rozhodnutí a při vydání správního rozhodnutí se rozhoduje, nestanoví li zákon O Policii jinak, dle správního řádu. Rozhodnutí o vykázání se vydává bez projednání věci a z úřední povinnosti, přičemž souhlas ohrožené osoby se nevyžaduje. Smyslem vykázání je skutečná okamžitá ochrana ohrožené osoby, nikoliv potrestání určitého jednání.

Od 1. 1. 2009 byla rovněž problematika domácího násilí a vykázání upravena v rámci nového zákona č. 273/2008 Sb. O Policii České republiky, ve znění novel. Úprava vykázání je v rámci tohoto zákona zakotvena v hlavě sedmé v §§ 44 – 47. Po téměř dvouletém užívání institutu vykázání dle zákona č. 283/1991 Sb. bylo třeba provést jednu koncepční změnu institutu vykázání. Jak bylo již výše uvedeno, byl v předchozí právní úpravě institut vykázání pojat jako správní rozhodnutí. V současné podobě zákona o policii však má povahu úkonu prováděného na místě policistou a proto byla tato část nového zákona připravena tak, aby byla povaha tohoto úkonu respektována.

---

³³ <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2006/03/obsah.html> - Čírtková, L.: Domácí násilí. časopis Kriminalistika č. 3 z roku 2006,

³⁴ Zákon č. 283/1991 Sb. O Policii České republiky, ve znění novel, platný 1991 – 2008

Výčet povinností vykázané osoby byl v novém zákoně rozšířen o povinnost zdržet se styku a navazování kontaktu s ohroženou osobou. Rozšiřuje se tak ochrana ohrožené osoby postižené domácím násilím. Doposud se vztahovala pouze na obydlí a bezprostřední okolí obydlí, nyní se vztahuje i na ohroženou osobu.

Vykázání je taxativně vymezeno 10 dny ode dne vydání rozhodnutí. Tuto dobu nelze nijak zkrátit z vůle ani jedné ze stran. Jedinou možností dřívějšího ukončení vykázaní je uznaná námitka proti vykázaní, kterou násilná osoba podává na příslušné krajské správě Policie České republiky. Pokud je rozhodnuto kladně ve prospěch násilné osoby a vykázaní je shledáno jako nesprávně provedené, tak se toto vykázaní odvolá.³⁵

V neposlední řadě je třeba zmínit institut předběžného opatření § 76b občanského soudního řádu č. 99/1963 Sb., V případě závažného způsobu ohrožení života, zdraví, svobody nebo lidské důstojnosti ohrožené osoby, může předseda senátu předběžným opatřením uložit násilné osobě, aby obydlí, včetně bezprostředního okolí, dočasně opustila a zdržela se kontaktu s ohroženou osobou. Toto předběžné opatření může trvat jeden měsíc. V případě, že řízení je zahájeno na návrh navrhovatele, může předseda senátu, toto předběžné opatření prodloužit až na jeden rok.³⁶

3.2. Vývoj právní úpravy domácího násilí

V české republice po roce 1989 došlo ke klíčovým společenským změnám a to i v úrovni problematiky domácího násilí. Jelikož minulý režim popíral možnost tohoto patologického jednání, začínaly se po roce 1989 postupně v naší společnosti otevřeněji projevovat první incidenty se znaky domácího násilí. Společnost však nevěděla, jak na toto reagovat. Rovněž státní orgány mohly pouze postihnout okolnosti způsobené porušením trestněprávních norem. Nebylo možno ve věci působit cestou práva preventivně. V lednu roku 2000, se však na podnět tehdejšího ministra spravedlnosti Otakara Motejla začalo s přípravou nového občanského zákoníku. V rámci návrhů prováděných v této době bylo rodinné právo zakomponováno zpět do občanského

³⁵ Zákon č. 273/2008 Sb. O Policii České republiky, ve znění novel, platný od 1. 1. 2009

³⁶ Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, ve znění novel

zákoníku. V rámci navrhovaných opatření v občanském zákoníku, bylo zapsáno několik ustanovení, která postihují existenci domácího násilí mezi partnery. Tato ustanovení však nejsou zapsána v samostatné části, ale nalezneme je na několika místech v rámci tohoto návrhu, zejména v části druhé, která je pojmenována „Rodinné právo“. §§ 617 až 619. Tato ustanovení dokonce nesou název explicitně odkazující na domácí násilí, a to: „Zvláštní opatření proti domácímu násilí“.

V rámci řešení otázek bydlení manželů a společně obývaných prostor bývá také řešen zvláštní režim pro situace, kdy je v manželském svazku zjištěno domácí násilí. Jedná se o výše zmíněné §§ 617 až 619. Dle těchto ustanovení lze soudit, že se autoři návrhu s velkou pravděpodobností našli inspiraci v § 705a Občianskeho zákonníku Slovenskej republiky. Navrhované opatření pro řešení problematiky domácího násilí spočívá v omezení, popř. vyloučení práva násilného manžela bydlet v domě či bytě, kde se nachází rodinná domácnost, přičemž se může jednat jak o fyzické, tak o psychické násilí nebo o hrozbu takového násilí. Opatření lze aplikovat taktéž v případech, kdy dochází k tělesnému či duševnímu násilí nebo hrozbě takového násilí vůči jiné osobě žijící v rodinné domácnosti manželů. Omezení popř. vyloučení práva násilného manžela bydlet v bytě či domě stanoví soud nejdéle na dobu šesti měsíců. Jsou-li pro to závažné důvody, může soud dle § 619 rozhodnout znovu.³⁷

Zásadní změnu v trestním postihu domácího násilí z hlediska procesně právního přinesla novela trestního řádu z roku 1990 prolamující zásadu legality v trestním řízení a ustavující dispoziční právo oběti, které spočívá v tom, že k trestnímu stíhání u taxativně vyjmenovaných trestných činů uvedených v § 163 a 163a trestního řádu je souhlas oběti nutný, pokud je vůči ní pachatel osobou blízkou (§ 89 odst. 8 zákona č. 140/1961 Sb. trestního zákona). Zamýšleným účelem tohoto institutu měla být pravděpodobně ochrana oběti před případnou újmou emocionální, ekonomickou, sociální nebo společenskou, hrozící jí z důvodu trestního stíhání osoby blízké. Toto ustanovení by jistě našlo své opodstatnění u jiné vybrané trestné činnosti spojené s osobami blízkými, ale nikoli v rámci domácího násilí. Pro násilníky toto ustanovení znamenalo prakticky vědomí beztrestnosti. Přesvědčit manželku, partnerku, matku společných dětí o nevhodnosti takového souhlasu je pod hrozbou dalšího násilí snadné.

---

³⁷ <http://www.viaiuris.cz/index.php?p=msg&id=145> - Domácí násilí v návrhu nového Občianskeho zákonníku (cit. 17. 2. 2011),

Prokázat, že souhlas oběti nebyl dán, nebo byl vzat zpět v tísní vyvolané výhružkami, nátlakem, závislostí je více než obtížné.³⁸

V roce 2002 v České republice neexistovalo žádné legislativní ustanovení, které by české ženy chránilo před všemi formami domácího násilí. Tento stav nezměnily ani výsledky prvního reprezentativního výzkumu agentury STEM, který byl proveden ve spolupráci s Bílým kruhem bezpečí a Philips Morris ČR v roce 2001. Ten uváděl, že tři pětiny populace (61%) z reprezentativního vzorku 1720 respondentů ve věku nad patnáct let zná z doslechu případy násilí mezi partnery, 26% se s ním setkalo přímo. Podle předpokladů zahraničních expertů domácí násilí postihuje 10 až 50% partnerských vztahů.³⁹

Novelou trestního zákona č. 91/2004 Sb., vstoupila s účinností od 1. 6. 2004 do trestního zákona pod ustanovením § 215a nová skutková podstata: Týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě. Tato novela deklarovala nulovou toleranci vůči domácímu násilí.

Samostatná skutková podstata postihuje specifické znaky domácího násilí, a to nejen týrání osoby blízké (§ 89 odst. 8 zák. č. 140/1961 Sb. tr. Zákon – platný v době novely, § 125 zák. č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník – platný aktuálně) v různorodých rodinných vztazích a ekonomických vazbách, ale i dalších osob žijících ve společném domě nebo bytě. Často se jedná o bývalé partnery nebo manžely, kteří jen obtížně mohou společné bydlení zrušit. O tom zda jde o společně obývaný dům, nebo byt nerozhoduje společné hospodaření, ale fakt společného bydlení. Pojmy dům, nebo byt je třeba vykládat extenzivně. Patří sem například i chaty, ubytovny a jiné.

Zahájení trestního stíhání není v tomto případě podmíněno souhlasem poškozené osoby blízké, jako je tomu v případě jiných vztahových deliktů, ale zahajuje se ze zákona.⁴⁰

Dne 14. března 2006 schválil český parlament zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Tento nový zákon

---

³⁸ Voňková, J., Huňková, M. a kol. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. Praha : proFem, 2004, s.100 - 101

³⁹ <http://zpravodajstvi.ecn.cz/index.stm?x=110766> (cit. 3. 3. 2011)

⁴⁰ Voňková, J., Spoustová, I. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. Praha: proFem, 2008. s. 98-99

netrestní povahy, účinný od 1. ledna 2007, znamená zásadní obrat z hlediska ochrany oběti domácího násilí. Nejen, že má plnit preventivní funkci a zavádí princip rychlé reakce vůči násilné osobě ve formě institutu vykázání, ale umožnil vznik intervenčních center, pro pomoc obětem domácího násilí.

Skutková podstata týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě dle § 215a zákona č. 140/1961 Sb. trestního zákona byla taktéž novelizována. Od 1. 1. 2010 je v platnosti zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, který výše zmíněnou skutkovou podstatu kodifikoval v ustanovení § 199 trestního zákona a dočkala se i drobných změn v textu. U této skutkové podstaty byla nahrazena slova „ve společně obývaném bytě nebo domě“ slovy „ve společném obydlí.“

Skutková podstata § 199 Tr.Z., ve svém aktuálním znění:

§ 199

Týrání osoby žijící ve společném obydlí

nahrazeno: „ve společně obývaném bytě nebo domě“

1) Kdo týrá osobu blízkou nebo jinou osobu žijící s ním ve společném obydlí, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta. (nahrazeno: „ve společně obývaném bytě nebo domě“, nahrazeno: „až na 3 léta“).

2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá – li čin uvedený v odstavci 1 zvlášť surovým nebo trýznivým způsobem,

(doplněno „nebo trýznivým“, původně I. část písm. a/)

b) způsobí – li takovým činem těžkou újmu na zdraví, (nově vloženo)

c) spáchá – li takový čin nejméně na dvou osobách, nebo (původně II. Část písm.a)

d) páchá – li takový čin po delší dobu. (původně písm.b, nahrazeno „pokračuje – li v páchání“)

3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí – li činem uvedeným v odstavci 1

a) těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob, nebo

b) smrt. (nově vložen celý odstavec 3)

Je zřejmé, že v dnešní době již je problematika domácího násilí v českém právu má své pevné zakotvení a je řešena jak represe proti násilníkům, tak prevence vzhledem k ohroženým osobám.

3.3. Právní systém ČR

Právní systém České republiky má v současné době ustanovení, která se týkají domácího násilí v několika právních normách, napříč celým právním pořádkem.

Pojem domácí násilí Právní řád ČR jej nezná. To však neznamená, že by české právní předpisy tuto problematiku pomíjely – naopak, normy, které se tématiky domácího násilí dotýkají, nalezneme na všech úrovních našeho právního řádu.

Ústava a ústavní zákony

První ustanovení obecného typu najdeme v nejsilnějších zákonech tohoto státu, a sice v Ústavě České republiky (ústavní zákon č. 1/1993 Sb. ve znění novel) a Listiny základních práv a svobod (ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění novel). Tyto normy zachycují v základní rovině lidská práva. Na ně navazují další předpisy nižší právní síly, které s nimi nesmí být v rozporu.

Listina základních práv a svobod stanoví základní lidská práva a svobody.

Článek 1 - Lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech. Základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezcizitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné.

Článek 7 – 1) Nedotknutelnost osoby a jejího soukromí je zaručena. Omezena může být jen v případech stanovených zákonem.

2) Nikdo nesmí být mučen ani podroben krutému, nelidskému, nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu.

Článek 10 – 1) Každý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno.⁴¹

---

⁴¹ <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html> - Listina základních lidských práv a svobod č. 2/1993 Sb. ve znění novel,

Na roveň ústavních zákonů jsou postaveny ratifikované mezinárodní smlouvy, kdy některé mají před nimi i přednost.

Ochrana před domácím násilím v trestním zákoně

Trestní zákon představuje v domácím násilí nástroj, který je použit ve většině případů až jako prostředek k potrestání již spáchaného trestného činu. V důsledku ale působí rovněž preventivně a to cestou generální prevence, kdy postih za trestný čin by měl pachatelům působit hrozbu potrestání za protiprávní jednání. Ne vždy a na všechny pachatele je však tato hrozba účinná.

Jak již bylo uvedeno výše v kapitole 3.2. nejvýznamnějším počinem v rámci trestního zákona bylo přijetí novely trestního zákona č. 91/2004 Sb., vstoupila s účinností od 1. 6. 2004 do trestního zákona č. 140/1961 Sb. ve znění novel, pod ustanovením § 215a nová skutková podstata: Týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě. Tato skutková podstata byla zlomová pro trestání domácího násilí v rámci trestního zákona. V aktuálním znění zákona č. 40/2009 Sb., Trestního zákoníku je skutková podstata kodifikována v § 199. Drobné úpravy doznal i název této skutkové postaty a to - Týrání osoby žijící ve společném obydlí.

Za uvedení stojí zajímavost, že trestní zákoník 40/2009 Sb., představuje rozsáhlejší právní předpis, než je zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon. Podstatných změn doznala systematika trestního zákoníku, a to ve zvláštní části je zcela odlišná, než tomu bylo u trestního zákona. Přehodnocením zájmů společnosti došlo k tomu, že zájmy na ochraně života a zdraví jsou přesunuty do první hlavy a trestné činy proti rodině a dětem do čtvrté hlavy zvláštní části trestního zákoníku.

Komentář k trestnímu zákonu vykládá týrání jako zlé nakládání se svěřenou osobou, vyznačující se vyšším stupněm hrubosti a bezcitnosti a určitou trvalostí, které tato osoba pociťuje jako těžké příkoří. Může jít o zlé nakládání pomocí fyzických útrap, ale i zlé nakládání v oblasti psychické. Nevyžaduje se, aby šlo o jednání soustavné, nebo delší dobu trvající. Souběh trestného činu týrání s jiným trestným činem je možný, stejně jako faktická konzumpce, je-li druhý trestný čin menší společenské nebezpečnosti. Zahájení trestního stíhání není v tomto případě podmíněno souhlasem

osoby blízké, jako je tomu v případě jiných vztahových deliktů, ale zahajuje se ze zákona.

Mezi osobami blízkými dochází i k jiným trestným činům. Nejčastěji jsou to trestné činy násilné, nebo proti svobodě a lidské důstojnosti.

§ 140 – vražda

§ 141 – zabití

§ 145 – těžké ublížení na zdraví

§ 146 – ublížení na zdraví

§ 146a – ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky

§ 171 – omezování osobní svobody

§ 175 – vydírání

§ 177 – útisk

§ 178 – porušování domovní svobody

§ 185 – znásilnění

§ 186 – sexuální nátlak

§ 187 – pohlavní zneužití

§ 196 – zanedbání povinné výživy

§ 198 – týrání svěřené osoby

§ 208 – neoprávněný zásah do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru

§ 352 – násilí proti skupině obyvatelů a jednotlivci

§ 353 – nebezpečné vyhrožování⁴²

Z výše uvedeného výčtu vyplývá, že domácí násilí v rámci trestního zákona nelze specifikovat pouze na jednu skutkovou podstatu. V rámci domácího násilí může dojít i k těmto dalším trestným činům, které jsou rozloženy napříč celou zvláštní částí a jsou kodifikovány jako trestné činy proti životu a zdraví, proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí, proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, proti rodině a dětem, proti majetku, proti činnosti orgánu veřejné moci, ale i trestné činy narušující soužití lidí.

---

⁴² Voňková, J., Spoustová, I. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. Praha: proFem, 2008. s. 98-99

Ochrana před domácím násilím v zákoně o přestupcích

V rámci spáchání skutku může dojít ke dvěma případům, kdy by nebyl čin kvalifikován jako trestný čin. V prvním případě se může jednat o nesprávnou právní kvalifikaci na místě zasahujících policistů. Ve druhém případě se jedná o skutek, kdy je nižší stupeň společenské nebezpečnosti, nebo nedošlo k závažnějšímu poškození zdraví nebo jiného zájmu chráněného zákonem č. 200/1990 Sb., O přestupcích, ve znění novel.

Přestupky jsou protiprávní skutky, které se vyznačují nižším stupněm společenské nebezpečnosti. Podkladem pro zahájení řízení o přestupku je oznámení státního orgánu, policie, obce, právnické osoby nebo občana. Jsou projednávány z úřední povinnosti, pokud nejde o přestupky návrhové. Požádá li o to oznamovatel, vyrozumí jej správní orgán do 30 dnů od oznámení, jaká opatření ve věci učinil.

V případech násilného jednání mezi blízkými osobami v intimním vztahu bývá toto jednání řešeno jako přestupek proti občanskému soužití dle § 49 zákona o přestupcích.

§ 49

Přestupky proti občanskému soužití

(1) Přestupku se dopustí ten, kdo

a) jinému ublíží na cti tím, že ho urazí nebo vydá v posměch,

b) jinému z nedbalosti ublíží na zdraví,

c) úmyslně naruší občanské soužití vyhrožováním újmou na zdraví, drobným ublížením na zdraví, nepravdivým obviněním z přestupku, schválnostmi nebo jiným hrubým jednáním,

d) omezuje nebo znemožňuje příslušníku národnostní menšiny výkon práv příslušníků národnostních menšin,

e) působí jinému újmu pro jeho příslušnost k národnostní menšině nebo pro jeho etnický původ, pro jeho rasu, barvu pleti, pohlaví, sexuální orientaci, jazyk, víru nebo náboženství, pro jeho politické nebo jiné smýšlení, členství nebo činnost v politických stranách nebo politických hnutích, odborových organizacích nebo jiných sdruženích, pro jeho sociální původ, majetek, rod, zdravotní stav anebo pro jeho stav manželský nebo rodinný.

(2) Za přestupek podle odstavce 1 písm. a) lze uložit pokutu do 5 000 Kč a za přestupek podle odstavce 1 písm. b) až e) pokutu do 20 000 Kč.

Delikty, které byly spáchány v rámci domácího násilí, čili mezi osobami blízkými, se projednávají jen na návrh postižené osoby (§ 68 odst. 1 zákona o přestupcích). Ten musí postižená osoba podat nejpozději do tří měsíců ode dne, kdy se o přestupku nebo o postoupení věci orgánem činným v trestním řízení orgánu oprávněnému k projednání přestupku dozvěděla. Tato skutečnost ovšem degraduje účinek přestupkového zákona na poli ochrany proti domácímu násilí podobně jako dispoziční právo v trestním řádu, neboť v drtivé většině případů čelí oběť naléhání nebo výhrůžkám agresora a návrh na projednání přestupku nepodá či dodatečně stáhne a pachatel tak nemusí čelit žádnému negativnímu důsledku svého jednání.⁴³

Ochrana před domácím násilím v zákoně o Policii České republiky

Novela zákona č. 283/1991 Sb. O Policii České republiky učiněná v rámci zákona č. 135/2006 Sb. zákon o ochraně před domácím násilím, přinesla zásadní změnu v možnostech ochrany osob ohrožených domácím násilím, a to cestou prevence, dříve, než chování násilné osoby nabude intenzity trestného činu a osoba ohrožená utrpí závažnou újmu na fyzickém i psychickém zdraví.

Vzhledem k tomu že rovněž zákon o policii byl postupem doby novelizován jako celek, je od 1. 1. 2009 platný nový zákon č. 273/2008 Sb., O Policii České republiky, ve kterém byla rovněž zapracována, právní úprava v oblasti domácího násilí.

---

⁴³ Voňková, J., Spoustová, I. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. Praha: proFem, 2008. s. 88-89

Policisté představují významný článek v řetězu osob, které se podílejí na prevenci, intervenci, pomoci a především řešení případů domácího násilí. Spolu s lékaři a pracovníky z oboru sociální práce, tvoří vstupní bránu, kterou se na veřejnost dostávají informace o jednotlivých případech, které byly do této doby skryty. Rychlá a účinná reakce policie může být v případech domácího násilí životně důležitá.⁴⁴

Jednu z nejvýznamnějších právních úprav v rámci domácího násilí tvoří oprávnění policie o vykázání (násilné) osoby. Toto vykázání je kodifikováno v hlavě 7 zákona o Policii ČR v §§ 44 – 47. Tato ustanovení poskytují policistům oprávnění rozhodnout o vykázání násilné osoby ze společně obývaného domu nebo bytu, jejího bezprostředního okolí a zakázat jí do něj vstoupit. Takto lze osobu vykázat i bez její přítomnosti. Základem jsou zjištěné skutečnosti, zejména s přihlédnutím na předchozí útoky, nebo také z důvodu, že se osoba dopustí nebezpečného útoku proti životu a zdraví anebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti. Stát dává formou institutu vykázání jednoznačně najevo vůli upřednostňovat právo na ochranu života, zdraví a lidské důstojnosti před ochranou vlastnických či užívacích práv.

Došlo tak ke změnám vzhledem k předcházející právní úpravě, které vycházejí z nabytých zkušeností z doby uplatňování tohoto zákonného opatření.

Vykázání - policista nevydává rozhodnutí o vykázání (jako správní orgán), ale nýbrž je oprávněn osobu přímo faktickým úkonem vykázat ze společného obydlí. Dle nového zákona existuje tato jediná forma rozhodnutí, dle starého zákona bylo možno vyslovit i zákaz vstupu. Tento krok byl zjednodušením úkonu. Dle nového zákona je možné vykázat i osobu, která v době služebního zákroku není na místě. Tato skutečnost je v zákoně ošetřena tím, že policista je povinen vykázanou osobu kontaktovat a informovat ji o možném postupu a podniknout nezbytná opatření související s vykázáním a provést veškeré poučení. Při provádění úkonů v souvislosti s vykázáním policista zajistí přítomnost nezúčastněné osoby, což není zapotřebí v případě, hrozí-li nebezpečí z prodlení.

Ochrana z pohledu osoby i místa (personální i teritoriální) - policie v současné době poskytne ohrožené osobě současně vždy oba dva typy ochrany. V dřívějším zákoně byla

---

⁴⁴ Voňková, J., Spoustová, I. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. Praha: proFem, 2008. s. 86-87

možná jen ochrana teritoriální. Tato ochrana obsahuje určení ohrožené osoby, na kterou se vztahuje zákaz styku nebo navazování kontaktu a rovněž vymezení prostoru, ze kterého je násilná osoba vykazována.

Zákonná lhůta vykazání: 10 dnů – se v nové úpravě nemění. Dobu nelze zkrátit ani se souhlasem ohrožené osoby. Podáním návrhu (ohroženou osobou) na vydání předběžného opatření v průběhu vykazání se doba vykazání prodlužuje do dne nabytí právní moci rozhodnutí soudu.

Forma provedení vykazání – provede policista ústním oznámením zúčastněným osobám (násilné i ohrožené). Vydává se jen potvrzení o vykazání. Toto potvrzení se předá proti podpisu. Je zde taxativně vymezen prostor vykazání, poučení obou stran, práva a povinnosti osob, jakož i místo uložení kopie úředního záznamu na místně příslušném oddělení Policie ČR.

Nesouhlas vykázané osoby s vykazáním - nesouhlasí-li vykázaná osoba s rozhodnutím, má možnost podat námitku. Ta nemá odkladný účinek. Námitka se zapíše na místě do potvrzení o vykazání nebo námitka podaná písemně do tří dnů. O námitce rozhoduje krajské ředitelství Policie ČR.

Oznamovací povinnosti ze strany Policie ČR - kopii záznamu o vykazání je Policie ČR povinna předat intervenčnímu centru. V případě, že jsou přítomny násilnému aktu děti, je nutno informovat i OSPOD. Novou povinností je informovat i příslušný civilní soud – do 24 hodin od vstupu do bytu.

Kontrola dodržování povinností vykázané osoby ze strany PČR – Stejně jako v původním zákoně o policii trvá povinnost kontroly do tří dnů od vykazání. Kontrola je prováděna pravidelně v době trvání vykazání. Pokud policie při kontrole zjistí, že došlo k porušení podmínek vykazání, dojde k zahájení trestního řízení pro podezření ze spáchání trestného činu dle ustanovení § 337 trestního zákoníku Maření výkonu úředního rozhodnutí a vykazání.

Povinnosti vykázané osoby – mezi povinnosti vykázané osoby patří povinnost odevzdat na místě všechny klíče od společného obydlí, které drží. Dále se jedná o zákaz vstupu do vymezeného prostoru, zákaz navazování styku nebo kontaktu s ohroženou osobou.

Práva vykázané osoby – vykázaná osoba má právo vzít si věci osobní potřeby, cennosti a osobní doklady před odchodem. Dále má vykázaná osoba právo vzít si věci potřebné pro výkon podnikání nebo povolání, a to pouze jedenkrát v průběhu desetidenního vykázaní a jen za přítomnosti policisty a po předchozím informování ohrožené osoby. Má možnost si ověřit vykázaní na tísňové lince 158 a vyzvednout si kopii úředního záznamu o vykázaní.⁴⁵

3.4. Pozice intervenčních center a neziskových organizací na šetření domácího násilí

Jedním z dalších článků, který má velkou úlohu v pomoci ohroženým osobám jsou intervenční centra (IC). Zřízení intervenčních center, bylo poprvé právně kodifikováno v zákoně na ochranu před domácím násilím č. 135/2006. Poslední právní úpravy se intervenční centra dočkala až v únoru 2007, kdy vyšel v platnost zákon č.108/2006 Sb., o sociálních službách a v něm je obsažen jako samostatný typ sociální služby definovaný v § 60 a, nazývaným Intervenční centra. Intervenční centra poskytují ohroženým osobám odbornou sociálně právní pomoc a koordinují spolupráci mezi dalšími navazujícími službami, které mohou ohrožené osoby využít.

Od 1. 1. 2007 tedy v České republice funguje v každém kraji jedno intervenční centrum, s výjimkou Moravskoslezského kraje, kde jsou intervenční centra dvě.

Policie má zákonnou povinnost předat příslušnému Intervenčnímu centru do 24 hodin od provedení vykázaní opis rozhodnutí o vykázaní a úřední záznam o provedených úkonech.

Intervenční centrum má za povinnost nejpozději do dalších 48 hodin kontaktovat ohroženou osobu a nabídnout jí své služby. Na Intervenční centrum se může o pomoc, radu a informace obrátit osoba ohrožená domácím násilím i sama o sobě bez policejní intervence, nepotřebuje žádné doporučení.

Intervenční centra poskytují součinnost zejména orgánům činným v trestním řízení a dalším státním orgánům, se kterými spolupracují.

---

⁴⁵ Zákon č. 273/2008 Sb. O Policii České republiky, ve znění novel

Intervenční centra poskytují komplexní služby a pomoc osobám ohroženým domácím násilím a jsou tak velmi důležitou institucí v rámci celého procesu řešení domácího násilí. Důležitým hlediskem činnosti intervenčních center je multidisciplinární spolupráce. Intervenční centra spolupracují nejen s různými státními orgány, ale i s neziskovými a nevládními organizacemi.

Neziskové organizace jsou ty subjekty, které stály u zrodu prvních účinných opatření, kdy upozorňovaly na problematiku domácího násilí. V současné době tvoří další důležitý článek pomoci obětem domácího násilí, působí v oblasti prevence, předávání informací. Jsou to místa, kam jsou oběti domácího násilí směřovány kupříkladu Policií ČR pro odbornou pomoc a rady.⁴⁶

Mezi organizace, které poskytují pomoc a podporu obětem domácího násilí patří:

Jedním z nejvýznamnějších subjektů je Bílý kruh bezpečí. Byl založen v září roku 1991. V současné době se jedná pravděpodobně o nejznámější neziskovou organizaci, která poskytuje sociální služby obětem domácího násilí. Provozuje nonstop telefonickou linku DONA pro pomoc lidem ohroženým domácím násilím. Konzultanti poskytují volajícím okamžitou odbornou psychologickou, právní, organizační a morální podporu obětem domácího násilí. Jedním z nejvýznamnějších návrhů BKB je zákon č. 135/2006 Sb.⁴⁷

Dalším významným subjektem je KOORDONA což je koalice organizací proti domácímu násilí. Tato koalice v současné době sdružuje tyto subjekty. Amnesty International, Psychosociální centrum Acorus, o.s., Arcidiecézní charita Praha- projekt Magdala, Élektra, o.s., Slezská diakonie, poradny Elpis (Ostrava, Havířov, Třinec, Karviná), Magdalenium, o.s., Občanská poradna Nymburk, o.s., proFem, o.p.s., Rosa, o.s., Most k životu, o.p.s., Trutnov, Persefona, o.s.

Koordona je volné sdružení neziskových organizací. Jedná se o: organizace poskytující poradenskou činnost spojenou s vedením azylových domů (s utajenou či neutajenou adresou) pro ženy - oběti domácího násilí; specializované právní a psychosociální poradny; organizace poskytující osvětu k problematice porušování lidských práv žen. Spolupracuje na státní, krajské i komunální úrovni a společně se

---

⁴⁶ Voňková, J., Spoustová, I. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. Praha: proFem, 2008. s. 157-163

⁴⁷ <http://bkb.juristic.cz/> (dne 9. 3. 2011)

státními i nestátními institucemi a organizacemi hledá efektivní způsoby řešení. Je taktéž otevřená různorodým zkušenostem ze zahraničí. Věnuje se vzdělávání odborné i širší veřejnosti, školením či publikačními aktivitami a neopomíjí ani sebevzdělávání v rámci sdružení.⁴⁸

V rámci této koalice bych chtěl vyzdvihnout občanské sdružení proFem, o.p.s., které vydává publikace, z nichž pravděpodobně nejznámější je publikace autorek Voňkové, a Spoustové, která se jmenuje Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. V roce 2008 bylo 1. vydání aktualizováno a uvedeno do prodeje jako druhé vydání

Další významnou činností tohoto sdružení je realizace projektu Adwocats for Woman, kdy je ze strany právniček, speciálně proškolených na problematiku domácího násilí poskytována poradenská činnost obětem domácího násilí. Na telefonní lince, která je v provozu vždy v úterý od 9:00 do 12:00 hodin rovněž ve středu od 17:30 do 20:30 hodin na tel. čísle: 608 22 22 77.⁴⁹

O pomoc obětem domácího násilí se starají ještě i další organizace, ať už se jedná o ty s celorepublikovou, nebo jen regionální úrovní. Nezáleží na velikosti organizace. I ta nejmenší má svůj význam, když pomůže být jen jediné oběti domácího násilí.

---

⁴⁸ <http://www.koordona.cz/> (dne 9. 3. 2011)

⁴⁹ <http://www.profem.cz/> (dne 9. 3. 2011)

4. Stalking – základní popis problematiky

Stejně jako u domácího násilí, je stalking problematikou, jejíž kořeny sahají dále do minulosti, ale řešení této problematiky právní úpravou je záležitostí velmi mladou, jelikož bylo právem dlouho opomíjeno.

Hlavním znakem stalkingu je obsesivní fixace známého, nebo neznámého pachatele na určitou osobu, kterou pak obtěžuje systematicky a úporně nevyžádanou a nechtěnou pozorností. Pachatel pronásleduje vyhlédnutou oběť dopisy, telefonicky, SMS zprávami, emaily, či vtíráním se do její blízkosti. Pronásledování může být motivováno údajným, nebo skutečným obdivem (láskou), nebo také zlobou (nenávisť).

Anglický výraz stalking původně označoval v řeči lovců stopování, přiblížení se k lovené zvěři, či uštívání lovné zvěře k smrti. V kriminologickém smyslu je definován jako úmyslné, zlovolné pronásledování a obtěžování jiné osoby, které snižuje kvalitu života a ohrožuje její bezpečnost.

Stalking vždy zahrnuje porušování privátní sféry života oběti a to takovým způsobem, že u oběti vzniká důvodný pocit ohrožení.⁵⁰

Podobně jako Čírtková, definovala stalking i dvojice amerických autorů Meloy a Gotthard, kteří již v polovině 90. let pod toto označení zahrnují úmyslné, zlovolné a opakované pronásledování a obtěžování jiné osoby. Pojem stalking se vcelku rychle v odborné literatuře vžil. Zpravidla se jím rozumí způsob chování, kdy se pachatel zaměří na nějakého člověka, po kterém slídí, obtěžuje a pronásleduje jej, vyhrožuje mu, často jej fyzicky napadá a někdy i usmrtí. U své oběti tím vyvolává pocity strachu.

Z hlediska statistik nám nabízí zajímavé údaje ohledně stalkingu například i německý výzkum, který podle výsledků studie realizované na Technické univerzitě v Darmstadtu uvádí, že:

- ve 49 % případů se jednalo o stalkery – bývalé partnery oběti
- pouze v 9 % případů se stalker a oběť osobně neznali (oběti byly např. známé osobnosti)
- v 81 % byl stalker muž

---

⁵⁰ Čírtková L.: Forenzní psychologie, Plzeň, vydavatelství a nakladatelství Aleš Čaněk 2009, s. 212

- 39 % obětí bylo vystaveno ze strany stalkera i násilným praktikám, každá pátá taková oběť dokonce závažným brachiálním útokům za použití úhozů, pěstí i zbraní.
- v téměř třech třetinách případů došlo k poškození pověsti oběti se závažným dopadem do jejího osobního, rodinného i profesionálního života.
- stalking v průměru trval 28 měsíců

Tyto údaje by bylo zajímavé porovnat i s výsledky výzkumu stalkingu v České republice, který však doposud nebyl realizován.⁵¹

Stalking jde na vrub zejména mužům (79 % pachatelů), ženy však bývají při pronásledování rafinovanější a lépe unikají vlastnímu postihu. Průměrný věk pachatelů činil 38 let, rekrutovali se ze všech věkových skupin (od 15 až do 75 let). Profesionální profil zahrnuje 38 % nezaměstnaných a 56 % zaměstnanců (z toho 8 % na vedoucích místech). Více než polovina z nich neměla nikdy trvalý vztah, rozvedených bylo jen asi 4 %. Vztah pachatele k oběti bývá často intimní (bývalý druh či družka ve 30 % případů), ale i profesní (kolega z práce ve 23 % případů, v obdobném poměru dalších asi 11 % pachatelů), naopak pachatel je pro oběť zcela neznámou osobou ve 14 % případů – tehdy si pronásledovatel vybral svou oběť zcela náhodně.⁵²

Stalking byl u nás dlouho přehlížen a snaha zákonodárců o samostatné vymezení tohoto jednání do samostatného paragrafového znění byla velmi laxní. Na řadu tedy musely přijít až tragické události, které dali zatuhlá kola právního systému do chodu. Jednalo se o dvě vraždy žen.

V prvním případě, pravděpodobně nejznámějším se jednalo o vraždu letušky Michaely Maličkové jejím kolegou ze zaměstnání Petrem Hanušem (Drápalem). Tento nejznámější český případ se odehrál v Praze. Oba byli zaměstnanci letiště v Praze Ruzyni. Hanuš, vlastním jménem Drápal, začal pracovat na letišti v roce 2005. Jeho kolegyně mu chtěla pomoci, aby zapadl do kolektivu, a pozvala ho na výlet a na večeři s kolegy. Od té doby ji muž, který to pochopil jako navazování milostného vztahu, začal

⁵¹ Válková H.: Česká podoba stalkingu podle § 354 TrZ v širších než jen trestněprávních souvislostech, uveřejněno v publikaci trestně právní revue č. 9/2009, nakladatelství C.H. Beck, 2009, s. 257-258

⁵² Visinger R.: Jak postihovat stalking? Zamyšlení nad novou právní úpravou, uveřejněno v publikaci trestně právní revue č. 11/2009, nakladatelství C.H. Beck, 2009, s. 331- 337

pronásledovat. Toto pronásledování z jeho strany trvalo 2 roky a po celou tuto dobu neměla žena nikde zastání. Nejdříve jí telefonoval, psal SMS zprávy a dopisy, později ji veřejně urážel a vyhrožoval smrtí a znásilněním. Maličká se nejdříve obrátila na zaměstnavatele, který tehdy ještě Drápalovi neprodloužil pracovní smlouvu. Ten se však několikrát snažil do zaměstnání opět přihlásit, změnil si kvůli tomu i příjmení. Žena několikrát kontaktovala linku Bílého kruhu bezpečí a věc nahlásila i na policii. Hanuš však neustal ani poté, co byl v listopadu 2006 odsouzen ke 200 hodinám veřejných prací za nebezpečné vyhrožování. Trest nevykonal, a proto měl jít na 125 dní do vězení. Bývalou kolegyni ale zabil dřív, než do něj nastoupil.

Druhý případ nezískal takovou publicitu, avšak, to nic nemění na tom, že se opět jedná o velkou lidskou tragédii a selhání systému, který nedokázal oběť ochránit. V dubnu roku 2008 byla před nákupním centrem v Praze-Štěrboholicích za bílého dne zastřelena pětadvacetiletá žena. Vrahem byl její bývalý druh, který ji delší dobu pronásledoval a krátce po činu spáchal sebevraždu.

4.1. Historie stalkingu

Stalking je označován za zločin devadesátých let dvacátého století. V této době na sebe strhávají fenomény pronásledování pozornost výzkumníků, která byla vyvolána skutečnými případy pronásledování prominentů. V polovině devadesátých let přijímají proto první státy (USA, Austrálie, Velká Británie) tzv. anti-stalkingové zákony a brzy je následují i další země.

Stalking je považován za relativně moderní fenomén. Jako o zatím otevřeném problému se o něm diskutuje především z hlediska kriminologie, kriminální psychologie a také trestního práva. K tomu je třeba dodat, že na půdě psychiatrie je podobný jev znám již dlouho. Už v 18. století se psychiatr Pinel a pak jeho žák Esquirol zabývali popisem a objasněním tzv. erotomanie (tj. patologické vazby na jinou osobu projevující se alespoň zpočátku jako umanutý obdiv či erotická náklonnost) a dávali ji do volné souvislosti s jinými monomaniemi.

Ve 20. století se erotické poblázněnosti (původní Kretschmerův výraz z roku 1918) věnovali další renomovaní psychiatři. Podnítil to i dobový případ 53leté Francouzky, která žila v přesvědčení, že ji miluje anglický král Jiří IV. Ta se potulovala

v okolí Buckinghamského paláce a jakýkoli drobný podnět (záchvěv závěsů) si vykládala jako projev lásky ze strany jejího idolu k ní.

V průběhu 1. poloviny 20. století nabídla psychiatrie i psychologie řadu pokusů o vysvětlení milostného pronásledování jako psychopatologického jevu. Popsala také fáze jeho průběhu. Typický vývoj pronásledování popsal De Clérambault v následujícím třífázovém modelu:

- stadium pýchy – erotoman je pln nadějných očekávání a vykazuje chování typu namlouvání a dvoření
- stadium zklamání – objevují se obavy, erotoman se cítí zhrzen, oběť pronásleduje výčitkami a falešným obviňováním
- stadium hněvu – erotoman formuluje majetnické požadavky, signalizuje jejich prosazení cestou agrese, může vydírat či vyhrožovat pomstou

Ve 2. polovině 20. století se názory na tento jev mění. Z ryze psychiatrického problému se umanuté obtěžování druhé osoby nevyžádanou pozorností stává pozvolna problém pro vědní obory s těsnou vazbou na kriminalitu. Může za to rozšíření počtu případů, které se z psychiatrických léčeben a ambulancí stěhovaly do soudních síní.

Asi nejznámější je v tomto ohledu případ J. W. Hinckleyho, který 30. 3. 1981 podnikl atentát na prezidenta R. Reagana. Ke své motivaci uvedl, že chtěl imponovat herečce Jodie Foster a získat tímto způsobem konečně její přízeň. Atentátu předcházela obraz umanutého systematického obtěžování navozeného údajným obdivem a láskou k herečce.⁵³

4.2. Formy stalkingu

Stalking vždy nepříjemně narušuje privátní sféru života. Po jevové stránce lze za typické projevy nebezpečného pronásledování označit zejména následující vzorce chování.

- opakované a pro oběť skličující pokusy o kontakt cestou dopisů, telefonátů, mailů, SMS, zasilání drobných předmětů, apod. (bombardování maily, SMS)

---

⁵³ Čírtková L.: Moderní psychologie pro právníky, Praha, Grada, 2008, s. 53-54

- demonstrování moci v podobě přímých nebo nepřímých výhružek, které u normální rozumné osoby vzbuzují oprávněný strach a obavy (neustálé blízké a vytrvalé sledování ať už přímo osoby, nebo třeba i jejího bydliště)
- ničení věcí (poškození vozidel, nebo jiného majetku oběti, ubližování domácím zvířatům)⁵⁴

Řada lidí si myslí, že stalkeri jsou nemocní, blázniví, nebo že jsou to prostě psychopati. Tento názor je bezpochyby inspirován hlavně detektivními či kriminálními filmy, které velmi často pojednávají o podobných případech pronásledování. Popisují určitý druh stalkingu, který byl po dlouhou dobu vnímán jako ten naprosto typický. Pachatel vášnivě a beznadějně pronásleduje svou milovanou s výdrží a posedlostí podobné šílenství a nenechá se nikým a ničím zastrašit. V podstatě bychom mohli říci, že je tento jev jakousi formou posedlé zamilovanosti. Jak již víme, hodně stalkerů jsou bývalí manželé či partneři, kteří se s rozchodem nebyli schopni vyrovnat, nebo odmítnutí, beznadějně zamilovaní ctitelé. Když se však nad tím zamyslíme hlouběji, uvědomíme si, že takové chování nemá s opravdovou láskou vlastně nic společného. Je zde obsažena spíše touha po moci a kontrole.⁵⁵

Konkrétní projevy chování stalkerů zahrnují široké spektrum a různou intenzitu lidského jednání, takže je téměř nemožné je taxativně vyjmenovat. Také prostředky, které stalker používá, se liší, neboť může používat jak legální způsoby (např. zasílání květin nebo dárků), tak zákonem nedovolené (vyhrožování, vydírání apod.). Jednotlivá aktivita, resp. čin nemusí být přitom nutně škodlivý, a proto ani nemusí naplňovat skutkovou podstatu toho, na co chceme prostředky trestního práva reagovat.

Společným jmenovatelem takových společensky škodlivých aktivit je v jejich souhrnu záměr jiného obtěžovat tak intenzivně, že to již ohrožuje jeho psychickou nebo fyzickou integritu, nebo život.

---

⁵⁴ Čírtková L.: Forezní psychologie, Plzeň, vydavatelství a nakladatelství Aleš Čaněk 2009, s. 212

⁵⁵ Buskote A., Z pekla ven – žena v domácím násilí, Brno, Computer press, 2008, s. 50

Přítom na počátku nemusí jít o viditelně patologické, asociální chování; na prvý pohled nevinné telefonické a virtuální pronásledování expartnera (e-maily, SMS zprávami, apod.) se však časem může zvrhnout v jeho permanentní obtěžování, vedoucí nikoli výjimečně až k pokusu jej fyzicky zlikvidovat. Hranice mezi tím, co je ještě sociálně akceptovatelné a na co již je třeba nahlížet jako na patologický projev chování, není přítom jednoznačně stanovená, a k jejímu překročení může často dojít nenápadným způsobem, kdy pronásledování oběti postupně nabývá na intenzitě a teprve od určitého okamžiku se pro ni stává skutečně nebezpečnějším. Zcela jistě je však taková hranice sociálně konformního chování překročena v okamžiku, kdy se pachatel začne vůči oběti chovat násilně nebo v případech, kdy je z okolností případu zřejmá bezvýslednost jeho snahy získat přízeň oběti, navzdory tomu však v jejím pronásledování v řádu měsíců až let neúnavně pokračuje.⁵⁶

Stalking lze definovat jako specifickou formu vztahového násilí. Jeho podstatou je, že stalking se vždy točí kolem vztahů, nezávisle na tom, zda se jedná o vztahy reálné či iluzorní.

V reálných vztazích vzniká stalking jako reakce na problémy či konflikty a představuje disfunkční vzorec chování pro řešení vztahových krizí a kolapsů. Nejčastěji vzniká stalking v konfliktních intimních vztazích (50% z celkového výskytu jevu), dále pak následují vztahy profesní či pracovní. Konkrétnější rozdělení je vytvořeno do dvou bodů.

- ex-partner stalking – ústředním tématem je neschopnost unést jednostranné ukončení intimního partnerského vztahu. Motivací stalkera je buď snaha obnovit (slepit) zkrachovalý vztah, nebo snaha pomstít se za rozchod. Často se oba motivy (láska a nenávisť) prolínají. Tomu odpovídá i obsah nevyžádaných vzkazů v podobě SMS, telefonátů, mailů, atd. Střídá se v nich vyznání lásky a obdivu s výhrůzkami a agresivními sděleními.

---

⁵⁶ Válková H.: Česká podoba stalkingu podle § 354 TrZ v širších než jen trestněprávních souvislostech, uveřejněno v publikaci trestně právní revue č. 9/2009, nakladatelství C.H. Beck, 2009, s. 258

- stalking v dalších vztazích (pracovních, profesních, sousedských) – V těchto reálných vztazích stalkingu obvykle předchází skutečné profesní kontakty (např. lékař-pacient), nebo pracovní vztahy (zaměstnavatel-zaměstnanec) či sousedské vazby. Motivem zde bývá pocit domnělé či skutečné křivdy, na kterou reaguje stalker pronásledováním domnělého hříšníka.

Iluzorní vztahy jsou takové, které zatím reálně neexistují a cestou pronásledování mají teprve vzniknout. V iluzorních vztazích je problém vztahové dynamiky opačný. Stalking není z pohledu stalkera reakcí, ale akcí. Svými akcemi chce stalker vztah iniciovat, navodit. Chce vytvořit to, co zatím existuje pouze v jeho představách. Typickým příkladem může být umanutý ctitel, který si ve své mysli zkonstruoval idol a idealizovaný vztah o který nyní urputně bojuje. Vyhlédnutou obět' bud skutečné zná (kolegyně z práce), nebo si ji vyhlédl zprostředkovaně, např. v médiích. Do této kategorie spadá specifická varianta pronásledování známých osob.⁵⁷

Především v případě ex-partner stalkingu je možné pozorovat propojení s domácím násilím. Při výpovědích obětí v rámci šetření domácího násilí bývá často z jejich strany uváděno, že jsou již delší dobu manželem, nebo partnerem kontrolovány a sledovány, kontroluje jim mobilní telefon a pročítá e-mailovou i běžnou poštu. Zde by mohl být spatřován základ, ve který se po odloučení partnerů rozvine výše zmíněný ex-partner stalking.

4.3. Druhy stalkingu

Chování stalkerů je po jevové stránce značně rozmanité. Pronásledovatel může používat ilegální prostředky (ničení věcí, pomluvy, podvody), ale také legální a obecně neškodné postupy (zasílání dopisů, dárků, telefonování). Každá aktivita zvlášť nezakládá důvody pro charakteristiku stalkingu a také o něm nic nevyovídá. Důležitá je celková skladba a řetězení těchto aktivit. Teprve celkové informace podávají reálný obraz o dění a umožňují určit, zda jde o stalking, tj. zda jsou naplněny jeho určité znaky.

---

⁵⁷ Čírtková L.: Forenzní psychologie, Plzeň, vydavatelství a nakladatelství Aleš Čaněk 2009, s. 220

Pokusy o kontakt pomocí komunikačních prostředků

Současný styl života vytváří pro pronásledování vhodné podmínky. Mobilní telefony a zejména internet skýtají celkem nenáročné a jednoduché možnosti pro obtěžování vyhlédnuté oběti. Pronásledovatel ji tak může deptat systematicky a bez velkých investic.

• Cyberstalking – Cyberstalking představuje zvláštní podobu stalkingu. Pojem poprvé použil v roce 1999 Deirmenjian a charakterizoval ho jako stalking v kybernetickém prostoru, tedy pronásledování pomocí internetu. K cyberstalkingu patří zejména:

- zasílání obtěžujících e-mailů
- negativní zprávy o oběti v různých chat-roomech
- nevyžádané, zlovolné prezentace oběti na internetu
- vyhrožování pomocí internetu, elektronická sabotáž (krádež dat)

Cyberstalking a stalking v reálném prostředí se od sebe příliš neliší. Pachateli bývají povětšinou muži, v roli obětí se častěji ocitají ženy. I u cyberstalkingu je vyšší pravděpodobnost, že pronásledovatel a jeho oběť se znají z reálného světa a měli předtím intimní nebo bližší vztah. Na druhou stranu je cyberstalking atraktivní pro širokou škálu pronásledovatelů, protože je snadno dostupný a bez větších nákladů či investic umožňuje soustavně terorizovat oběť i na velkou dálku. Práh zábran pachatele snižuje i sama technologie, neboť se vše odehrává virtuálně, bez kontaktu s obětí.

Specifičnost cyberstalkingu je všeobecně uznávána jak ve forenzní psychologii a příbuzných naukách, tak na půdě legislativy. Pro obratného pachatele není obtížné si na internetu získat údaje o své oběti (např. adresu pracoviště, tel. kontakt, apod.). Pronásledovatel má tak přístup k oběti i v reálném světě.⁵⁸

---

⁵⁸ Čírtková L.: Moderní psychologie pro právníky, Praha, Grada, 2008, s. 60-63

4.4. Specifikace pachatele a oběti

Specifikace pachatele

Pokud jde o typologii stalkerů, existuje mnoho způsobů a hledisek, jak a proč je klasifikovat. Žádná z používaných typologií se však dosud neprosadila jako obecně závazná. Pro posuzování trestnosti stalkerů a stanovení prognózy jejich chování se osvědčila tzv. vícerozměrná klasifikace, která pro účely kvalifikovaného znaleckého zkoumání stalkera kombinuje hned několik hledisek současně. Konkrétně se zde pracuje na třech úrovních hodnocení.

1. V psychopatologické rovině lze rozlišit skupinu psychotických stalkerů, skupinu intermediární (s omezeními rozpoznávacích a ovládacích schopností) a skupinu psychicky zdravých stalkerů.
2. V rovině motivace je třeba analyzovat, jak psychopatologické symptomy ovlivňují stalkerovu soudnost a schopnost se ovládat; za hlavní motivy lze považovat pomstu, lásku nebo narcismus.
3. Ve vztahové rovině, která je důležitá zejména pro stanovení správné prognózy dalšího vývoje stalkerova chování, lze rozlišit případy, kdy je obětí stalkera cizí osoba, kdy je obětí osoba stalkerovi známá a kdy je obětí stalkerův bývalý partner/ka.

Poznatky shromážděné znalci, kteří mají se stalkery zkušenosti ze své odborné praxe ukazují, že především u stalkingu motivovaného pomstou vůči bývalému partnerovi je třeba počítat se zvýšeným rizikem násilného chování; značné riziko násilných excesů vůči cizí osobě je evidováno u stalkerů trpících psychózou a v případech sexuálních deliktů tam, kde předcházel sexuálně zaměřený telefonický teror. Protože je však stalking ve své komplexnosti zkoumán relativně krátce a ke stanovení prognózy nelze použít běžných postupů, je nezbytné, aby měl znalec vypracovávající svůj posudek, včetně stanovení prognózy obsahující jak nepříznivé, tak

i protektivní faktory, odborné znalosti překračující obvyklý rámec požadovaných kompetencí.⁵⁹

Další typologie stalkerů podle Buskote :

Odmítnutý stalker

Sledují, nebo utlačují svou oběť, protože si zakládají na dřívějším, ve většině případů i velice krátkém a povrchním vztahu. Jejich snahou je se smířit se svou obětí a dostat ji nazpět. Někteří se ale například chtějí pouze pomstít za to, že byli odmítnuti a opuštěni. Jiní jsou naopak přesvědčeni o tom, že svým chováním, přivedou ženu k rozumu, a ta se jim nakonec zase vrátí a budou společně v tomto nádherném vztahu pokračovat. Stalkeři z této kategorie mohou být velice agresivní a nebezpeční. Jejich agrese a násilí je v mnoha případech směřována nejen proti samotné oběti, nýbrž i proti lidem v jejím okolí. Například proti novému příteli či partnerovi jeho bývalé přítelkyně či manželky.

Rozhněvaný stalker

Tito pachatelé jsou toho názoru, že jim bylo ukřivděno. Proto je motorem jejich chování v první řadě touha po pomstě a odvetě. Chápu sami sebe jako oběť, která se musí bránit proti nespravedlivému jednání a zacházení s ním. Ve většině případů užívají verbálních nadávek, urážek a výhrůžek. Chtějí zastrašit a ublížit.

Intimní, neboli vztah hledající stalker

Sem patří také nekompetentní ctitel – viz další kategorie. To jsou pachatelé, kteří jsou do oběti nešťastně zamilovaní a věří, že jejich zbožňovaná je také miluje – lépe řečeno- brzy milovat bude. Snaží se navázat partnerský vztah. V mnoha případech dokonce věří, že tento vztah již existuje. Nejsou si vědomi, že tomu tak není a že není jejich cit ani zájem opěťován. A jak již tradičně – nepřijímají a ignorují všechna

---

⁵⁹ Válková H.: Česká podoba stalkingu podle § 354 TrZ v širších než jen trestněprávních souvislostech, uveřejněno v publikaci trestně právní revue č. 9/2009, nakladatelství C.H. Beck, 2009, s. 259

odmítnutí, nebo si je vysvětlují ke svému dobru a interpretují je kladně. Tento typ stalkerů vnímá i všechna odmítnutí jako tajná znamení, to tedy znamená, že i negativní komunikování s tímto člověkem ho přesvědčuje o vašem zájmu a jeho motivace se tím samozřejmě ještě zvyšuje.

Nekompetetní ctitel

Věří, že má na svoji milovanou výhradní právo a nerozumí tomu, proč ho zbožňovaná osoba odmítá. Svě oběti se velmi intenzivně, ne zřídka i agresivně vnucuje. Od předchozího typu stalkera se liší tím, že pokud jsou mu do jeho konání postaveny jakékoli překážky, například rozhodnutí soudu a podobně, okamžitě se stáhne do ústraní a brzy si najde zase jiný objekt. Tedy jiný cíl a jinou oběť.

Kořistnický stalker

Tato skupina je v porovnání s předešlými skupinami relativně malá. Cílem tohoto typu stalkerů je v první řadě vykonávat násilnou činnost a agresi za každou cenu. Svou oběť pozorují tak nenápadně a detailně, jak jen to je možné, aby si o ní sestavili podrobný obrázek a až mají dostatek informací, zaútočí. Na rozdíl od předešlých typů stalkerů se snaží být co nejdiskrétnější. V podstatě nechtějí, aby je jejich potencionální oběť vyzorovala a objevila. Jediné, na co se chystají, je útok.⁶⁰

U pronásledovatelů bývá často diagnostikována porucha osobnosti, zejména dissociální a narcistická, poruchová seberegulace, impulsivita až explozivitva. Nejedná se u nich o duševní onemocnění. Někdy vzniká nebezpečí, že působí na nezaangažované osoby jako ti, co mají starost, zájem, strach o druhé a nebývají vnímáni jako nebezpeční pachatelé.⁶¹

---

⁶⁰ Buskote A., Z pekla ven – žena v domácím násilí, Brno, Computer press, 2008, s. 51-52

⁶¹ Tůmová Š., Stalking – stalkerství – Nová forma psychického teroru, afp.wz.cz/clanky.doc/Stalking.doc – dne 19.3.2011

Specifikace obětí

Obětí stalkera může být sice každý člověk nezávisle na svém sociálním postavení a osobnosti, výzkumy však dokládají početnější zastoupení žen, významně častěji se jedná přitom o ženy – bývalé partnerky stalkera nebo o ženy osamělé. Často se obětí stávají i známé osobnosti z uměleckého či veřejného života a příslušníci profesí standardně komunikujících s lidmi, kteří je potřebují, resp. se nacházejí v okruhu jejich působnosti (např. učitelé, lékaři, soudci, advokáti apod.).⁶²

Podle některých autorů (Jurtela, 2007) se u obětí často vyskytuje sklon k submisí a pasivnímu podrobování se ve vztazích, takže je pro ně obtížnější jednoznačně a přesvědčivě sdělit ex-partnerovi nebo nápadníkovi, že o kontakt nemají zájem.

Speciální případ představuje stalking z pohledu viktimologie. Nejde o jednorázový čin, se kterým se může oběť v následující době postupně vyrovnávat. Stalking obnáší mnohonásobnou, pokračující viktimizaci, která se skládá z mnoha incidentů. Riziko, že další aktivity budou následovat, je značné, oběť se cítí permanentně ohrožena. Většině obětí nejde o trestní stíhání nebo sankce vůči pronásledovateli. Jejich pozornost je upřena na obnovu nerušeného soukromí.

Aktuálně se řeší problém, aby pronásledované osoby byly vůbec uznány jako oběti. Věrohodnost jejich postavení jako oběti obtěžování, pronásledování a vyhrožování bývá totiž zpochybňována, a to především proto, že mnoho pronásledovatelů provádí své aktivity pod krycím pláštěm údajné lásky. Mnoho lidí má tak alespoň zpočátku pro jejich chování pochopení. Nedovedou si představit, že posedlost obětí mohla vzniknout jen tak, bez předchozího vztahu, nebo že se původní láska může proměnit v takovou umanutou zášť. Navíc mnoho stalkerů disponuje skutečně detailními znalostmi ze soukromí oběti. K tomu přispívá i fakt, že řada stalkerů převrací role – před ostatními se prezentují jako pravé oběti, kterým bylo ublíženo a z této pozice pak kontaktují různé instituce, včetně justice.

Stalking narušuje především možnosti oběti se svobodně rozhodovat o sobě a svém životě. Pronásledování může vážně narušit její stávající osobní vztahy. Někdy

---

⁶² Válková H.: Česká podoba stalkingu podle § 354 TrZ v širších než jen trestněprávních souvislostech, uveřejněno v publikaci trestně právní revue č. 9/2009, nakladatelství C.H. Beck, 2009, s. 259

dlouhodobě trpí ztrátou dobrého jména a dobré pověsti v pracovním životě. Obrazně řečeno, stává se rukojmím stalkera.⁶³

4.5. Stalking – právní vymezení

Možnosti, jak reagovat na projevy chování, resp. způsoby jednání zahrnované ve výše popsaném smyslu slova pod pojmem stalking sice v České republice existovaly, resp. do 31. 12. 2009 v rámci trestního zákona z roku 1961 (dále jen „tr. zákon“), byly však značně roztržštěné a dostatečně nereflektovaly vlastní podstatu a charakteristické rysy tohoto jevu. Trestněprávní úprava tak může reagovat jen těžkopádně, a proto je i v praxi neefektivní. To lze demonstrovat na širokém výčtu skutkových podstat uvedených v trestním zákoně č. 140/1961 Sb. ve znění pozdějších předpisů, jejichž aplikace ve smyslu trestněprávní reakce na některé projevy stalkingu, přichází u nás v úvahu:

§ 178 Neoprávněné nakládání s osobními údaji

§ 197a Vzbuzení důvodné obavy

§ 202 Výtržnictví

§ 206 Pomluva

§ 209 Poškození cizích práv

§ 215 Týrání svěřené osoby

§ 215a Týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě

§ 219 Vražda

§ 221 Úmyslné ublížení na zdraví

§ 222 Úmyslná těžká újma na zdraví

§ 230 Účast na sebevraždě

§ 231 Omezování osobní svobody

§ 232 Zbavení osobní svobody

§ 235 Vydírání

§ 237 Útisk

§ 238 Porušování domovní svobody

---

⁶³ Čírtková L.: Moderní psychologie pro právníky, Praha, Grada, 2008, s. 82-84

§ 239 Úmyslné porušení tajemství dopravovaných zpráv

§ 240 Úmyslné prozrazení nebo využití tajemství dopravovaných zpráv

§ 241 Znásilnění

§ 257a Poškození a zneužití záznamu na nosiči informací

Jistě nikoho nepřekvapí, že orgány činné v trestním řízení k řešení případů vyznačujících se charakteristickými rysy stalkingu nepřistupovaly zpravidla příliš iniciativně, což bylo zvláště markantní u případů, kdy ještě k poruše chráněného zájmu nedošlo a jednalo se o „pouze“ ohrožovací delikt. Dokumentace Bílého kruhu bezpečí nám podává smutné svědectví o tom, jak tragicky některé z takto podceněných a tudíž ani neřešených případů skončily.

Vzhledem k výše uvedenému, lze tedy jen vítat doplnění návrhu nového trestního zákoníku při jeho projednávání parlamentem o novou skutkovou podstatu, která pod hrozbou trestní sankce prohlásila za trestný čin nebezpečného pronásledování podle § 354 zákona č. 40/2009 Sb. (dále jen „TrZ“) jednání v zahraničí obvykle zahrnovaná pod stalking. Jen s relativně malým zpožděním se tak v roce 2010 i Česká republika zařadila k zemím s anti-stalkingovou legislativou a tím vyslala pozitivní signál stran významu přikládaného obecně proklamovaným hodnotám a právům jedince na státěm zajištěnou, efektivní ochranu před všemi nebezpečnými útoky zasahujícími nepřípustně do jeho života.

Nebezpečné pronásledování ve znění § 354 zákona č. 40/2009 Sb. Trestního zákoníku

Trestný čin nebezpečného pronásledování (§ 354 TrZ) je zařazený mezi trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných (hlava X.), a to do podskupiny trestných činů narušujících soužití lidí (díl 5.). Proč jej zákonodárci nezařadili spíše mezi trestné činy proti právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství (do hlavy II, dílu 2.) může vyvolávat sice otazníky nad věcnými důvody takové systematiky, nemění to však nic na faktu, že toto nové ustanovení vyjadřuje jednoznačný zájem na ochraně nerušeného mezilidského soužití, a to právě prostředky trestního práva.

§ 354 - Nebezpečné pronásledování

(1) Kdo jiného dlouhodobě pronásleduje tím, že

- a) vyhrožuje ublížením na zdraví nebo jinou újmou jemu nebo jeho osobám blízkým,
- b) vyhledává jeho osobní blízkost nebo jej sleduje,
- c) vytrvale jej prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jinak kontaktuje,
- d) omezuje jej v jeho obvyklém způsobu života, nebo
- e) zneužije jeho osobních údajů za účelem získání osobního nebo jiného kontaktu, a toto jednání je způsobilé vzbudit v něm důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jemu blízkých, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři roky bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

- a) vůči dítěti nebo těhotné ženě,
- b) se zbraní, nebo
- c) nejméně se dvěma osobami.

Související právní předpisy v rámci českého práva

K efektivnímu zajištění dohledu nad dodržováním zákazů, příkazů a omezení uložených v souvislosti se stalkingem, by mělo sloužit i několik mimotrestních norem. Předně jde o nový zákon o Policii ČR č. 273/2008 Sb. (dále jen „PolZ“), který u institutu vykázání pamatuje již i na v praxi běžné případy, kdy vykázaný pachatel domácího násilí tvrdošijně pokračuje i po nedobrovolném opuštění společného obydlí v psychickém teroru oběti zpravidla tím, že se pokouší neodbytně a všemi způsoby ji kontaktovat. Tomu by měl napříště zabránit rozšířený okruh povinností vykázané osoby taxativně uvedený v § 45 odst. 1 PolZ, který byl doplněn i o povinnost zdržet se styku nebo navazování kontaktu s ohroženou osobou [§ 45 odst. 1 písm. c) PolZ].

K významnému posílení ochrany oběti před stalkerem by mělo sloužit i správné využívání povinností a oprávnění policie, tak jak jsou zakotveny v novém zákoně o Policii ČR.

Problematiky stalkingu se týká např.:

- povinnost zajistit ochranu života, zdraví, svobody a majetku (§ 10 PolZ)
- oprávnění zajistit osobu, která svým jednáním bezprostředně ohrožuje svůj život, život nebo zdraví jiných osob anebo majetek (§ 26 odst. 1 PolZ)
- oprávnění odebrat zbraň agresivní osobě (§ 35 odst. 1 PolZ)
- oprávnění použít donucovací prostředky k ochraně bezpečnosti své osoby, jiné osoby, nebo majetku anebo k ochraně veřejného pořádku (§ 53 odst. 1 PolZ)

Pro úplnost je třeba připomenout ještě novelizované ust. § 76b občanského soudního řádu (OSŘ), které s účinností od 1. 7. 2009 rozšiřuje možnosti soudu uložit účastníkovi řízení, proti kterému návrh na uložení předběžného opatření směřuje, tedy i podezřelému z trestného činu nebezpečného pronásledování podle § 354 TrZ, aby se zdržel setkávání s navrhovatelem a navazování kontaktů s ním. Předběžné opatření trvá jeden měsíc od své vykonatelnosti, přičemž jej lze za splnění podmínek stanovených v § 76b odst. 3 a 4 OSŘ prodloužit (zanikne však nejpozději do jednoho roku od okamžiku, kdy bylo nařízeno).

Z výše uvedeného vyplývá, že jsou již nyní vytvořeny v rámci souvisejících právních předpisů dostatečné předpoklady pro to, aby mohla být právní ochrana před projevy stalkingu od 1. 1. 2010 relativně komplexní a tím i účinná. Na druhé straně to však v žádném případě neznamená, že by měla zůstat ve smyslu subsidiarity trestní represe (§ 12 odst. 2 TrZ) aplikace nového trestněprávního ustanovení § 354 TrZ na okraji pozornosti orgánů činných v trestním řízení s argumentací, že k ochraně obětí stalkingu budou zpravidla postačovat mimotrestní normy. Tragické případy z posledních let nás přesvědčivě poučují o tom, že i trestněprávní ochrana je zde nanejvýš potřebná.⁶⁴

---

⁶⁴ Válková H.: Česká podoba stalkingu podle § 354 TrZ v širších než jen trestněprávních souvislostech, uveřejněno v publikaci trestně právní revue č. 9/2009, nakladatelství C.H. Beck, 2009, s. 260-263

5. Praktická část

5.1. Metoda a cíle průzkumu a stanovení hypotéz

Cílem mého průzkumu je potvrzení či vyvrácení mýtů o obětech domácího násilí a stalkingu. K dosažení stanoveného cíle využiji analýzu jednotlivých kazuistik. Na základě získaných výsledků a informací se pokusím potvrdit či vyvrátit stanovené hypotézy o obětech domácího násilí.

Cílem průzkumu je verifikace následujících předpokladů:

1. Předpokládám, že oběti domácího násilí nehlásí násilí na Polici.
2. Předpokládám, že oběti domácího násilí žijí v násilném vztahu déle než jeden rok, než podají první oznámení na Policii.
3. Předpokládám, že oběti domácího násilí vědí o existenci organizací pomáhajících osobám zasaženým domácím násilím.

Metodologie

Pro zpracování této části jsem zvolil metodu zkoumání životního příběhu, techniku rozhovoru (interview). Tento způsob zkoumání mi poskytuje prostor k navázání kontaktu se zkoumanými osobami, dává mi možnost nahlédnout do jejich situace a porozumět jim, umožňuje sblížení s konkrétním případem. Metoda rozhovoru (interview, dotazování), je explorační metoda, založená na přímém kontaktu. Důležitá je schopnost navázat kontakt s dotazovanou osobou. Liší se od běžného rozhovoru tím, že je cílově orientován a dopředu připraven. Jedná se o individuální polostandardizovaný rozhovor.

Průzkumný vzorek

V případě mého průzkumu se jednalo o záměrný výběr, který je typický pro kvalitativní výzkum. K tomuto mi dopomohlo moje služební zařazení u Policie České republiky na obvodním oddělení ve Znojmě, kdy osoby, se kterými jsem navázal

kontakt, jsou osoby bydlící v rámci našeho služebního obvodu a které měly osobní zkušenost s domácím násilím, nebo stalkingem. Pro interview jsem původně získal osm osob, které měly osobní zkušenost s domácím násilím. Tři z těchto osob mi postupně toto interview odmítli z různých osobních důvodů. Zůstalo mi tedy pět osob, které byly ochotné se mnou realizovat interview dle předchozí domluvy.

Jednotlivé rozhovory jsem rozdělil do dvou fází. V první fázi se jednalo spíše o volnější vyprávění informanta, které jsem přerušoval otázkami pouze v případě nejasností či delšího odmlčení vypravěče. Ve druhé fázi jsme společně objasňovali zlomové momenty v jejich životě a s odstupem času tak o události znovu hovořili.

Mým zkoumaným vzorkem se tedy stalo pět osob. Jedná se o ženy - paní Jana, Helena, Eva a Petra a jeden muž jménem Pavel. Ženy jsou ve věkovém rozmezí 35 – 50 let, muž je ve věkové skupině je do 30 let. Co se týká vzdělání, tři ženy mají středoškolské vzdělání ukončené maturitní zkouškou a jedna je vyučená, muž je vyučen. Informanti se tedy liší věkem, vzděláním, ale také životními zkušenostmi.

Stanovil jsem si tyto hypotézy, které se budu snažit na základě rozhovorů potvrdit nebo vyvrátit.

H 1) Předpokládám, že oběti domácího násilí nehlásí násilí na Polici.

H 2) Předpokládám, že oběti domácího násilí žijí v násilném vztahu déle než jeden rok, než podají první oznámení na Policii.

H 3) Předpokládám, že oběti domácího násilí vědí o existenci organizací pomáhajících osobám zasaženým domácím násilím.

5.2. Rozhovory:

Rozhovory byly provedeny s osobami, jejichž jména budou v bakalářské práci z důvodu utajení identity změněna. V počátku jsem nechal osoby vyprávět jejich příběh a následně pokládal doplňující otázky. Všechny rozhovory jsou autentickými přepisy výpovědí osob, a tedy jsou v nich ponechány všechny výrazy tak jak byly osobami uvedeny.

Kazuistika č. 1 Jana

Jmenuji se Jana a, bydlím v menším městě na okrese Znojmo. Dříve jsem bydlela v městském bytě. Od července 2009 jsem udržovala partnerský vztah s Petrem, který u mě v bytě příležitostně přespával, k pobytu hlášen v bytě nebyl. Z bytu jsem se musela z důvodu dluhu na nájmu vystěhovat v červenci 2010. Přestože Petr za mnou do bytu příležitostně chodil a příležitostně zde přespával, tak jsem společně již asi 5. měsíců intimně nežili a intimně spolu nežijeme ani v současné době. Intimní vztah mezi námi skončil z důvodu neshod a slovního napadení, ke kterému ze strany Petra vůči mně začalo docházet. Po mém vystěhování z bytu jsem musela řešit své bydlení, a proto jsem přijala nabídku svého dlouholetého kamaráda Zdeňka, který bydlí v zahradním menším domku. Dne 6. Července 2010 v dopoledních hodinách jsem šla od Zdeňka do centra města, kde jsem na ulici potkala Petra. Říkal, že jde ke své babičce a proto, že jsme měli stejnou cestu, svolila jsem, že můžeme jít společně. S babičkou jsem měla hezký vztah a tak když jsme došli k jejímu domku, chtěla jsem ji pozdravit. Já s Petrem jsem stála před plotem domu babičky a ona stála za plotem na svém pozemku. Petr požádal opět babičku o 200,- Kč a ta mu vyčetla, kdy už konečně začne pracovat a přestane si neustále půjčovat peníze a zeptala se i na můj názor. Já jsem souhlasila s jejím názorem. To se Petra dotklo a začal sprostě nadávat. Babička mu řekla, že se chová nemožně a že si s ním již neví rady. Já jsem ji opět přitakala. Následně mne Petr svoji pravou rukou chytil pod krkem a začal mne škrtil, přitom říkal, že mne stejně jednou zabije. Toto udělal i před babičkou, která stála za plotem, plakala a prosila ho, aby mne pustil. Po celou dobu co mě škrtil, opakoval, že mne jednou zabije a že jsem lehká žena a, že spím se Zdeňkem. Potom mne sám pustil a žádal mě, abych se k němu vrátila. Veškeré jeho jednání vždy mělo působit nátlak vůči mně a tímto mně chtěl přinutit k návratu k němu. Poté jsem odešla do města. Myslela jsem si, že bude klid, ale ještě téhož dne přišel Petr ke Zdeňkově domku a žádal Zdeňka, že se mnou chce mluvit. Zdeněk pozval Petra dál za branku do zahrady. Po malé chvíli začal Petr Zdeňka slovně napadat, že má se mnou poměr a že jsem lehká žena a jiná sprostá slova, která nechci ani vyslovit. Vše vyvrcholilo tím, že mne Petr asi po 10-ti minutách od příchodu, rukama strčil do hrudníku takovou silou, že jsem upadla zády na trávu. Poté co jsem vstala tak jsem utíkala do chaty a chtěla jsem uzamknout dveře, ale to se mi nepodařilo, Petr utíkal hned za mnou. Za námi běžel také Zdeněk a viděl, jak cestou za

mnou Petr z kapsy vytáhl svůj nůž. Po celou dobu co za mnou Petr běžel do chaty, tak křičel, že mne zabije, podřeže a další nadávky.

Viděla jste vy osobně, že by měl Petr v ruce nůž, nebo ho viděl jen Zdeněk?

Viděla jsem ho velmi dobře. Vytáhl nůž, ve chvíli, kdy stál proti mně, a ta tak čepel vystřelila, jednalo se o vystřelovací nůž. Nůž měl rukojeť hnědé barvy imitace dřeva a čepel byla dlouhá kolem 20 cm. V tomto okamžiku jsme stáli od sebe na kontaktní vzdálenost a Petr držel nůž vzpřímeně ve vzdálenosti asi 30-ti cm od mého hrudníku a to jeho čepelí namířený proti mému tělu. Na to chytil Zdeněk Petra za rameno a vytlačil jej z chaty ven. Na verandě pak mezi nimi došlo k fyzickému napadání, a po chvíli Petr utekl.

Cítila jste Petrovy výhrůžky tento den jako opodstatněné?

Co se týká napadení u domu babičky, kdy mne Petr škrtil, jsem se opravdu bála o svůj život a, myslela jsem, že mne uškrtní, nemohla jsem dýchat a chropěla jsem. Po druhé, ve Zdeňkově chatě jsem se opět skutečně obávala o svůj život, když na mě Petr vytáhl nůž. V tu chvíli jsem si myslela, že mne skutečně zabije.

Oznámila jste toto na policii?

Ne, cítila jsem se v šoku, a vzhledem k úlevě, že Petr utekl, jsem to na policii v ten den neoznamovala.

Došlo k nějakému dalšímu fyzickému napadení z Petrovy strany?

Ne, k dalšímu fyzickému napadení už nedošlo. Možná to bylo i tím, že jsem se pečlivě snažila vyhýbat jakémukoli kontaktu s Petrem. Tím se ale asi začal nový problém s Petrem. Od této doby mi každý den asi několikrát telefonuje a to nejméně asi třikrát až desetkrát a rovněž mi posílá i několik SMS zpráv. V zasílaných SMS zprávách mi neustále sděluje, že mě miluje, omlouvá se, nebo mně žádá o schůzku na nějakém místě. Petr mi posílal SMS zprávy a telefonoval ze svého čísla, anebo mě kontaktoval i z telefonních čísel svých známých.

Jaký je obsah jeho telefonních hovorů?

Když s ním hovořím, tak mně Petr většinou žádá o schůzku, abych přišla na určité místo, kdy si klade podmínky času. Dále mně žádá, abych se k němu vrátila, že si vše v klidu vysvětlíme. Když mu na to odvětlím, že to jsme již zkoušeli, ale nikam to nevedlo, tak mi začne vyhrožovat a vydírá mně tím, že pokud se nedostavím na určené místo, tak způsobí újmu na zdraví i na majetku a to jak mně, tak i Zdeňkovi, když však přijdu, tak bude vše v pořádku.

Došlo ještě k nějakému kontaktu mezi Vámi a Petrem, nebo se specializoval na telefonáty a SMS?

Kromě popsaného jednání a neustálého obtěžování telefonáty a sledováním, které jsem popsala i ve svých oznámeních na Policii, zašel Petr ve svém jednání tak daleko, že mi přímo potvrdil, že mne skutečně sleduje tím, že jednoho dne ve večerních hodinách asi kolem 22.00 hodin, když jsem byla v chatě společně se Zdeňkem, tak jsme slyšeli z venku šramot. Zdeňk se šel podívat ven, co se tam děje. Já jsem po jeho odchodu po chvíli otevřela dveře chaty a venku na zahradě před chatou jsem viděla stát Petra, který mi ukazoval, abych šla za ním. Já jsem mu řekla, aby utíkal pryč, což on uposlechl a branou vyběhl ven, kdy Zdeňk jej rovněž viděl, jak utekl do parku.

Bojíte se Petra?

Ze strany policie jsem byla poučena o tom, jak se mám zachovat v případě, že by Petr ve svém jednání dále pokračoval a dále se snažil se mnou zkontaktovat. Ale i přesto musím říci, že pronásledování a vydírání z Petrovy strany ve mně vzbuzuje důvodnou obavu o můj život a moje zdraví a stejně tak i o život a zdraví přítele Zdeňka.

Doplňující otázky:

Dokážete určit, od jaké doby se jednalo o domácí násilí ze strany vašeho partnera vůči Vám?

Začalo to nedlouho poté, co jsme spolu začaly bydlet v roce 2009, tedy přibližně rok před tím než došlo k tomu napadení u Zdeňka doma. Petr měl takovou výbušnou povahu a tak i předtím byly nějaké incidenty, ale jednalo se spíše o nadávky, nebo mě

chytil a zacloumal se mnou. Předtím to nikdy nebylo tak hrozné, jako po tom co jsem od něj odešla.

Jak hodnotíte spolupráci s Policií ČR, popřípadě jak se policie dle vašeho názoru věnovala vašemu oznámení?

Policie u nás zasahovala několikrát i v minulosti, když mě Petr napadl a to vždy hlídka přijela, sepsala protokol a tento případ se pak měl řešit v trestní komisi na městském úřadě. Toto bylo podmíněno mým souhlasem s projednáním přestupku, který jsem ale nepodala, protože se pak ke mně vždy Petr začal chovat lépe. Po incidentu ze Zdeňkova domu Policie jednala mnohem razantněji a za to jsem moc ráda, jelikož jsem se od této doby Petra bála. Spolupráci s Policií tedy musím zhodnotit dobře.

Měla jste nějakou blízkou osobu, nebo někoho, komu se svěřit?

Jediný, komu jsem se mohla svěřit, byl Zdeněk, protože já jsem se s nikým jiným moc nestýkala.

Jakým způsobem dnes vycházíte se svým bývalým partnerem?

Vzhledem k tomu, že Petrova agrese vůči mně a jeho sledování ve mně vyvolává velké obavy tak se mu snažím vyhýbat i veškeré komunikaci s ním.

Kdy Vám došlo, že se ve vašem případě jedná o násilí a pronásledování (stalking)?

Já jsem věděla, že je Petrovo chování špatné. Netušila jsem však, že by se mohlo jednat o trestný čin. O tom, že by se mohlo jednat o trestný čin nebezpečného pronásledování, mě poučil až policista, který se mnou sepisoval protokol po napadení ve Zdeňkově domě a kterému jsem uvedla, že jsem ze strany Petra již delší dobu sledována.

Znáte některé instituce pomáhající osobám, které zažili domácí násilí?

Tyto instituce jsem neznala do doby popisovaného napadení. Poté mi o těchto institucích poskytla informace Policie.

Kazuistika č. 2 Eva

Mirka jsem si vzala už v sedmnácti letech, byl to můj první vážný vztah a já jsem hned po několika měsících otěhotněla, tak jsme se museli vzít. Ze začátku bylo všechno perfektní. Když se narodil syn, z Mirka se stal vzorný táta a bezvadně se o něj staral. Vydělával už v té době dostatek peněz, takže jsem zůstala doma s malým a Mirek chodil do práce. Byla jsem doma pět let, než syn nastoupil do školky. Potom jsem se již chystala najít si práci, protože už mě to doma nebavilo a potřebovala jsem mezi lidmi. Tehdy mi to Mirek zakázal. Říkal, že nikam chodit nebudu. Normálně na mě začal bezdůvodně křičet. Strašně mě to překvapilo, protože do té doby to byl úplně bezproblémový chlap. Tak jsem zůstala doma a potom jsem otěhotněla podruhé, tak jsem byla doma další čtyři roky i s Eliškou. Když jsem pak chtěla jít do práce, situace se opakovala, zase na mě začal křičet, že mám sedět doma.

Vy jste si ale práci našla, jak se tehdy manžel začal chovat?

Úplně se změnil. Měla jsem pocit, že mě pořád sleduje a taky asi i sledoval. Četl mi SMS v mobilním telefonu, pořád se vyptával, kde jsem byla. Přitom já jsem chodila jen do práce, maximálně do obchodu a pro malou do školky a potom s dětmi hned domů. On přicházel z práce až pozdě večer. Když jsem byla v práci asi tak rok, mi udělal strašnou scénu. Křičel, že se tahám s chlapama, že ho pořád podvádím, že jsem špína, strašně na mě tenkrát křičel a to mě i poprvé zmlátil.

Jak jste na tento útok reagovala?

Vůbec jsem nechápala co se vlastně děje. Neměl důvod se takhle chovat, já jsem si v té době ani nepřipadala nijak atraktivní, neměla jsme žádné sebevědomí. Po těch letech doma jsem se neuměla vůbec bavit s lidmi, natož pak abych chtěla flirtovat s chlapama. Tak jsem se mu pořád omlouvala, že to tak není, že nikoho nemám. Ještě jsem se ho snažila uklidňovat, aby tak nekřičel, aby ho neslyšely děti. Sebe jsem ani nechránila, když mě bil, jen jsem se bála, aby tam ti děti nepřišly, aby to neviděli.

Co se dělo následně?

Od té doby se mnou chodil úplně všude. Byl už tenkrát šéfem ve své firmě a měl pod sebou nějaké lidi, a tak nemusel být pořád na stavbě, mohl odjíždět pryč podle svých

vlastních potřeb. Takže mě prakticky neustále kontroloval. Nečekaně chodil do práce, vyptával se na mě kolegu, kde jsem byla, jestli jsem celou dobu v práci, nebo jestli jsem někde s někým nebyla. Tito nechápali, holky v práci se mi smály, že mě manžel asi hodně miluje, když si mě tak hlídá. Pravidelně na mě čekal, až skončím v práci. Chodil se mnou všude, i do drogerie pro hygienické potřeby, což mi bylo nepříjemný. Pořád jsem ho měla za zády a nemohla jsem nic udělat v soukromí. Poslouchal, když jsem volala mamce, telefonovat jsem mohla, jen pokud byl doma, kontroloval mi mobil, jestli jsem náhodou někomu nevolala tajně. Já jsem už byla úplně vystresovaná, nestíhala jsem nic, doma byl nepořádek, protože jsem neměla ani sílu tam uklízet. Někdy jsem ani nevařila, a to mě manžel zase seřval, že nic nedělám a jen se válím s chlapama. Už mě bil častěji, dá se říct, že pořád, snažila jsem se to maskovat šminkama, když se někdo náhodou zeptal, co se mi stalo, vymlouvala jsem se, že jsem spadla ve sklepě, že jsem se praštila o digestoř v kuchyni a podobné asi dost klasické výmluvy.

Řekla jste o tom někomu?

Nejdřív dlouho ne, ale jednou jsem se složila v práci, dostala jsem tam úplnej záchvat, brečela jsem jedné kolegyni na rameni, úplně jsem jí všechno vysypala. Ona říkala, že můžeme bydlet nějakou dobu u nich doma v rodinném domě. Já jsem ale pořád věřila, že se Mirek změní. On totiž ze začátku vždycky říkal, že to přehnal, že už se to nestane. Potom už to neříkal a neomlouval se, ale já jsem pořád věřila, že bude zase ten skvělejší chlap, kterýho jsem si brala, a vůbec mi nedocházelo, že už takovej nikdy nebude.

Co vás tedy přimělo k tomu, abyste ho nahlásila na policii?

Když mě zbil naposledy, to bylo loni v zimě, nechal mě ležet na zemi a šel do hospody. Já jsem byla asi nějakou dobu v bezvědomí, měla jsem úplný okno, asi mě kopal do hlavy, nevím. A jak jsem tam tak ležela, tak přišli děti, Mirek a Eliška a viděli mě a všechnu tu krev. Všechno to slyšeli a strašně se báli. Tak jsem ty policajty zavolala. Přijeli za chvíli. Teď si přesně nepamatuju, kdy v tu dobu se Mirek vrátil domů, mám trochu okno, ale prostě se tady nějak potkali.

A co se dělo následovně?

No, potom už se to pěkně rozjelo. On se ke mně pak deset dní nemohl ani přiblížit, vím, že přespával u nějakýho kamaráda. Já jsem dostala kontakt na psychologku, který jsem

to všechno vysypala a ona mi poradila zase nějaké další odborníky. No prostě jsem už ani na chvíli neváhala, že od Mirka odejdu. Ani na chvíli. Je to sice pořád táta od dětí, ale oni teď žijí se mnou, vrátili jsme se k mamce do domečku, je moc hodná a moc nám pomáhá. Teď si myslím, že to bude ještě nějakou dobu trvat, než se dám úplně dohromady. Ale už se nebojím, že si na mě někde počká. Od té doby jsem ho neviděla. Chci si podat žádost o rozvod, ale to teď ještě neřeším, musím se nějak dát dohromady. Ale už je to fakt mnohem lepší, i děti jsou klidnější, zdá se mi, že už na to skoro zapomněly.

Mohou děti na toto zapomenout?

Oni jsou malí, mají spoustu kamarádů a pořád někde lítají, já myslím a doufám, že to bude dobrý. Se mnou to bude asi horší, ale my už to nějak zvládneme.

Doplňující otázky:

Dokážete určit, od jaké doby se jednalo o domácí násilí ze strany vašeho manžela vůči Vám?

Změna v jeho chování přišla asi po šesti letech, když jsem poprvé chtěla nastoupit do práce, tehdy se ale ještě jednalo spíše o psychický nátlak. K prvnímu fyzickému napadení došlo asi rok po tom, co jsem nastoupila do práce po mateřské dovolené naší druhorozené dcery.

Jak hodnotíte spolupráci s Policií ČR, popřípadě jak se policie dle vašeho názoru věnovala vašemu oznámení?

Já jsem byla se spoluprací s Policií velmi spokojená. Chovali se ke mně velmi ohleduplně, vzhledem k tomu jak jsem se v té době cítila. Moc mi pomohli a poskytli mi informace, pro další rozhodování, jak dál postupovat v životě.

Měla jste nějakou blízkou osobu, nebo někoho, komu se svěřit?

Dlouho jsem se za to styděla, i když dnes již vím, že já jsem nebyla ta, co se měla stydět. Jednou, když už toho na mě bylo opravdu moc, jsem se svěřila kolegyni v práci. Do této doby jsem to držela v sobě.

Jakým způsobem dnes vycházíte se svým bývalým manželem?

Pokud nemusím, tak se s ním vůbec nestýkám. Většinou se vidíme jen letmo, když si přijde pro děti.

Kdy Vám došlo, že se ve vašem případě jedná o domácí násilí?

Musím se přiznat, že mi nepřišlo jeho chování jako normální už v době, kdy docházelo k slovnímu napadání z jeho strany. Jistotu jsem získala, poté co mě poprvé napadl. I přesto jsem ještě doufala, že to bylo zkratové jednání a že se změní a bude z něj dobrý otec a manžel.

Znáte některé instituce pomáhající osobám, které zažili domácí násilí?

Kontakt na tyto instituce jsem dostala od Policie. Já sama jsem měla v podvědomí myslím Linku bezpečí pro děti, ale jinak jsem žádné takové instituce neznala.

Kazuistika č. 3 Helena

Se svým dnes již exmanželem Honzou jsem se seznámila, když jsem pracovala v restauraci a on tam přišel s kamarádem. Po roce známosti jsme se vzali. Po svatbě během roku následovalo mé těhotenství a narodil se nám syn. Když bylo synovi asi rok a půl, tak jsme se přestěhovali do Znojma, kde exmanžel dostal byt po babičce. Já jsem byla na Mateřské a exmanžel byl dlouho nezaměstnaný. V tomhle pohledu asi začaly vyvstávat v našem vztahu první problémy, které pramenili z existenčních problémů naší rodiny. Exmanžel nebyl schopen udržet si zaměstnání. Vzhledem k jeho vznětlivé povaze se dostával do konfliktů, a tedy neudržel žádný dlouhodobý pracovní poměr. Zhruba po roce, co jsme se nastěhovali, se mi naskytla příležitost k zajímavé práci a tuto jsem využila, i když jsem mohla ještě zůstat na mateřské. Můj exmanžel měl i nadále stejné problémy se zaměstnáním.

Kdy se objevil první projev agrese z jeho strany?

Tou dobou jsme již měli rodinné problémy, u exmanžela se začala projevovat žárlivost v čím dál, tím větší míře. Začínali jsme mít dost rozdílné názory na finanční situaci rodiny, kdy já jsem si ubírala, abych mohla přilepšit rodině a exmanžel dal měsíčně cca

3000,- Kč za posilovnu a různé doplňky stravy. Exmaželovi přišla nabídka práce z Armády ČR a tuto využil. Začal dojíždět na útvar do Prostějova, kde byl celý týden a domů se vracel na víkend. Tímto se prohloubilo naše odcizení. Já jsem v té době začala více komunikovat s veřejností a došlo k tomu, že jsem si vyměnila pár SMS s jedním mužem. Poté nastalo období, kdy jsme se situaci snažili řešit a dávat dohromady, ale exmanžel už ve mně asi neměl důvěru. Dá se říci, že od této doby se změnilo jeho chování ke mně a to jak před známými, tak i před cizími lidmi. Stávalo se, že mě naprosto bezdůvodně shazoval a uváděl do trapných situací.

Vzpomenete si na první fyzické napadení?

K prvnímu fyzickému napadení došlo asi 7 let po svatbě. Jednou večer jsme spolu s exmanželem seděli u televize. Zeptal se mě, jestli si s tím chlapem ještě píšu. Já jsem mu odpověděla asi s trochou ironie, že si píši z deseti. Na to zareagoval tak, že se po mě vrhnul, hodil mě na sedačku a chytnul mě jednou rukou pod krkem a ještě jsem dostala jednu ránu do tváře. Po chvíli kdy jsem se bránila vši silou, toho nechal. Druhý den jsem musela tyto rány před cestou do práce maskovat make-upem.

Na co jste myslela v prvé řadě po tomto útoku?

Seděla jsem v kuchyni u stolu, třásla jsem se a nebyla jsem schopná slova ani pohybu. On po mě ještě křičel, abych uklidila talíř, který v tu chvíli rozbil. V tu chvíli mi ještě řekl, že už nebudu nikam s nikým chodit.

Váš syn tento první útok neviděl?

Ne, to byl večer a spal.

Chtěla jste v tu chvíli situaci nějak řešit, například s policií?

Ne, to mě v tu chvíli vůbec nenapadlo. Přikládala jsem význam jeho jednání nějakému zkratu, nebo afektu.

Cítila jste v té chvíli obavu o život?

V první chvíli asi ano, působil na mě v tu chvíli velmi hrozivě.

Co se dělo ve vašem vztahu dál?

Já jsem se začala zabývat naší společnou budoucností a řekla jsem mu, že nevidím naši společnou budoucnost jako reálnou. Exmanželovi přišla poté nabídka armády na misi do Afghánistánu, kdy se mě tehdy ptal, co na to říkám. Řekla jsem mu, že to může být jeho životní šance a tak by ji neměl promeškat a že na naší budoucnosti už to stejně nic nezmění. V podstatě jsme již tou dobou byly předběžně domluveny na rozvodu, ale domluvili jsme se, že to vyřešíme, až se vrátí z mise.

Po jaké době došlo k dalšímu napadení?

Došlo k tomu ještě před jeho odjezdem na misi, v den kdy jsem mu na koupališti řekla, že se budu chtít rozvést. On byl během dne v klidu, ale večer mě z ničeho nic v kuchyni chytil a hodil se mnou proti zdi. U tohoto jsem si vyslechla spoustu nadávek a vět typu že takhle já se k němu chovat nebudu.

Byla jste nějak vážně zraněna?

Ještě než odjel na misi, došlo ke konfliktu, ke kterému došlo 4. prosince, když jsme měli řešit náš rozvod. Sedli jsme si v obývací místnosti ke stolu s tím, že spolu vyřešíme ten rozvod. Položila jsem na stůl papíry k rozvodu. On dlouze a tiše koukal. Pak mi řekl, tak ty se chceš teda rozvést? Pak se postavil a pak jsem už ucítila ránu asi pěstí do oblasti oka. Těch ran tehdy bylo víc, kolik přesně to nevím. Najednou jsem zjistila, že nevidím, a když jsem to řekla, tak s napadáním přestal. Poté jsem byla s tímto zraněním v nemocnici. Tehdy jsem podala na exmanžela trestní oznámení za ublížení na zdraví. Vzhledem k tomu, že takováto situace by znamenala konec exmanželovi kariéry u armády, tak jsme spolu udělali dohodu, že já stáhnou oznámení a on poté odejde z bytu a byt nechá mě a synovi.

Co se dělo po jeho návratu z mise?

První večer při návratu z mise jsem mu chtěla udělat alespoň trochu radost a tak jsem mu nachystala večeři. Exmanžel asi očekával od přivítání více a tak když jsem ho nepřivítala s otevřenou náručí a tak když nebyla situace dle jeho představ, tak ze vzteku rozbil o zeď láhev červeného vína a odešel pryč asi někam do baru. Po této další události jsem dostala obavu. V podstatě jsme každý z nás žili svůj život, ale bohužel pořád v jednom bytě. Po návratu z mise si koupil motorku, na které měl nehodu a s tím

ležel 4 měsíce v nemocnici. Na čas jsem tedy opět odložila projednání rozvodu. Po nehodě dostal špatnou zdravotní klasifikaci a tak nemohl dělat práci, kterou chtěl a tak z armády odešel. Zkoušel se poté dostat k policii, ale i zde byl limitován svým zdravotním stavem.

Myslíte si, že mise měla vliv na jeho psychický stav, pocit'ovala jste potom nějaké změny?

Já si myslím, že měla. Myslím si, že byl více agresivní. Několikrát mi řekl, že v Afghánistánu by se mnou nikdo ne bavil a už bych byla dávno ukamenována za své názory a za to co si dovoluju říci.

Jak proběhl váš rozvod?

Vzhledem k tomu, že jsem to chtěla mít za sebou tak jsem skoula i nějakou tu hořkou pilulku v podobě některých jeho nepravdivých obvinění před soudem, ale byly jsme na druhém stání rozvedeni. Dál jsme žili v jednom bytě, každý ve svém pokoji.

Po rozvodu jste už měla klid?

Ne. Teprve v tuto chvíli pro mě začaly útrapy. Začal se ke mně chovat s velkou arogancí a odporem. Nebyl ochoten k jakýmkoli řešením, on ze své pozice nic neřešil a já jsem se snažila najít pro sebe a pro syna najít bydlení.

Jak se tedy situace vyvíjela?

Exmanžel začal hodně chodit do hospody a vracel se domů opilý a začal se ke mně chovat hrubě a začal mi dělat schválnosti. Po návratu z hospody si zapnul v mém pokoji televizi a ptal se mě, jak se mi tam leží, a že on se ještě podívá na televizi a dá si jídlo. Já jsem dělala, že spím a nereagovala jsem, protože jsem se obávala, co by se stalo, kdybych mu na jeho narážky zareagovala.

Takže od rozvodu jste byla vystavena psychickému násilí z jeho strany?

Nebála bych se to nazvat psychickým terorem, v této době mě fyzicky nenapadal, ale třeba šel do kuchyně a říkal mi, že mě stejně zabije, kdy při tomto zapíchl kuchyňský nůž do desky jídelního stolu.

V této době jste neuvažovala nad tím zajít na policii?

V této době už jsem nad tím přemýšlela, ale nějak jsem nemohla najít odvahu.

Když jste se nechtěla obrátit na Policii, obrátila jste se s žádostí o pomoc na někoho jiného?

V jednom z případů jsem utekla z bytu k sousedce, u které jsem zůstala přes noc.

Co předcházelo Vašemu prvnímu oznámení na policii?

Exmanžel se vrátil opět opilý z hospody, v návalu vzteku rozbil kuchyňskou linku a opět se opakovala scéna se zapíchnutým kuchyňským nožem zapíchnutým do stolu a mě zasypal sprchou nadávek a výhrůžek. K fyzickému útoku nedošlo, ale já jsem z jeho chování měla ohromný strach. Říkal mi, že má zbraň a že mě klidně zlikviduje, aby měl klid. Tehdy jsem utekla z bytu, zavolala jsem kamarádce, která se mnou přišla na policii nahlásit tohle jednání mého exmanžela. Z obavy co se ještě stane, jsem šla radši spát ke kamarádce.

Jaký jste měla pocit, když jste byla na policii?

Měla jsem hrozný pocit. Cítila jsem se trapně. Bylo to velmi osobní.

Jaký byl přístup policistů, jak byste zhodnotila jejich úlohu v řešení Vašeho případu?

Přístup policistů hodnotím dobře. V danou chvíli jsem dostala dostatečné informace a bylo o mě dobře postaráno.

Po této zkušenosti, nelitovala jste že, jste se na Policii neobrátila již dříve?

Určitě jsem tohoto litovala, a taky jsem litovala toho oznámení za ublížení na zdraví, které jsem předtím stáhla, abych mu zachránila kariéru.

Došlo k nějaké změně poté, co jste byla podat oznámení na policii?

Po oznámení byly asi dva měsíce trochu klidnější. Sice do mě rýpal, ale nikdy to již nebylo v takové míře jako útoky, které jsem již z minulosti od něj znala.

A co se stalo po těch dvou měsících?

Stalo se to opět po konzumaci alkoholu z jeho strany, přišel domů, pozdě večer, sedl si ke mně na sedačku a řekl mi, že mě chce zastřelit a ať rychle uteču. Řekl mi, ať zavolám policii, nebo že by mě asi chtěl zabít. Já jsem se rychle oblékla a šla jsem pryč z bytu a zavolala policii. Po příjezdu policie exmanžel opustil byt, já jsem se zamkla a po dlouhé době jsem se vyspala. Já jsem následně na základě oznámení na policii šla na městský úřad, kde jsem již delší dobu žádala o byt a žádala jsem opětovně o dva menší byty. Asi do tří měsíců mi volal úředník z úřadu ve Znojmě, že pro nás má variantu bydlení a tak nám to vyšlo a během měsíce jsem byla přestěhovaná.

Dnes s odstupem času, když bydlíte každý sám - jak hodnotíte tuto situaci?

Ano, dnes už je situace mezi námi vyřešená a již k ničemu nedochází. Naše komunikace je však pouze telefonický. Jsem ale ráda, když si dnes za sebou zamknu doma dveře a v klidu se vyspím.

Doplňující otázky:

Dokážete určit, od jaké doby se jednalo o domácí násilí ze strany vašeho bývalého manžela vůči Vám?

Bylo to asi 7 let po svatbě. V té době jsme se začaly trochu odcizovat.

Jak hodnotíte spolupráci s Policií ČR, popřípadě jak se policie dle vašeho názoru věnovala vašemu oznámení?

Já jsem byla s prací Policie spokojena. Musím se přiznat, že jsem byla až překvapena, jak moc mi opatření učiněná Policií pomohla. Kdybych toto tušila, asi bych Policii kontaktovala dříve. Myslím si, že tato opatření pomohla i při následné výměně bytů na městském úřadě.

Měla jste nějakou blízkou osobu, nebo někoho, komu se svěřit?

Dlouhou dobu jsem se věc snažila skrývat, protože jsem se cítila trapně. Poté, když již nešla situace dále snášet, tak jsem se svěřila kamarádce a ta mne přesvědčila a šla se mnou ihned na Policii.

Jakým způsobem dnes vycházíte se svým bývalým partnerem?

Paradoxně vzhledem k tomu co se mezi námi stalo, spolu dnes vcelku vycházíme. Jde především o to, abychom si předali syna, jinak se vzájemně nevyhledáváme. Každý máme svůj vlastní život.

Kdy Vám došlo, že se ve vašem případě jedná o domácí násilí?

To mi došlo ještě před jeho odjezdem na misi, kdy došlo k opakovanému fyzickému napadení, kdy tehdy jsem musela vyhledat lékařské ošetření a to jsem na něj i podala trestní oznámení, které jsem ale později stáhla.

Znáte některé instituce pomáhající osobám, které zažili domácí násilí?

Musím říct, že jsem znala nějaké informace z médií, informační kampaně, třeba jako ta pořádaná Avonem, ale neměla jsem o tom hlubší povědomí. Dokonce ani po tom, co jsem si prožila, mě nenapadlo se o toto více zajímat. Až na základě oznámení na Policii a poskytnutí dalších informací z jejich strany jsem pak tedy věděla, kde mám hledat následnou pomoc a rady.

Kazuistika č. 4 Petra

Se svým druhem Romanem jsme se v červenci 2008 přestěhovali z Blanska do malé obce na okrese Znojmo. Byla to bytovka a byt ve druhém patře, 2 + 1. Já v této době jsem byla na mateřské dovolené a druh byl v této době bez zaměstnání. V době, kdy jsme bydleli v Blansku tak druh pracoval ve firmě v Blansku, a dělal zde jako dělník v lakovně. Jako důvod přestěhování do vesnice na okrese Znojmo uvádím, že jsme zde sehnali nájemní byt. V Blansku jsem byla na charitě a druh bydlel na ubytovně. Důvodem stěhování byla skutečnost, že jsme chtěli bydlet spolu, ne odděleně. Zpočátku bylo vše v klidu a v pořádku. Nějak v půlce srpna 2008 si druh našel práci na jatkách jako uzenář. Po dobu, kdy on zde pracoval, bylo všechno v pořádku. Do měsíce listopadu, kdy jsem šla do nemocnice, neboť jsem měla prasklé žaludeční vředy, bylo vše v naprostém pořádku. Někdy začátkem tohoto listopadu, přesně nevím, druh přišel o práci, a to asi bylo díky mě, neboť když jsem byla v nemocnici, musel on opatrovat děti, a on zde měl smlouvu o dílo, a mezi tím, co byl doma opatrovat děti, tak zaučili

zde v jatkách někoho jiného, a on zde skončil. Tedy neskončil práci kvůli pití nebo nevhodnému chování. On si zkoušel hledat práci, ale nic nenašel. Toto mu leželo v hlavě, že je doma bez peněz. Poté se začala naše situace měnit a začal na mě být zlý. Já jsem si po návratu z nemocnice a uzdravení přes kamarádku sehnala práci v restauraci, kde jsem umývala nádobí v kuchyni. Na toto jsme se společně domluvili, když druh nemá práci tak já sem půjdu pracovat. K době, kdy jsem do této práce nastoupila, přesně nemohu říct, ale bylo to po novém roce, to bylo až v březnu 2009, ale nejsem si jistá. Toto mi začal vyčítat, že nechodím do této práce, ale že chodím jinam, že mám nějakého chlapa. Z práce jsem mu volávala, dokonce zamnou zde i byl, a viděl, že zde pracuji. On byl asi tak psychicky na dně, že toto už vůbec nerespektoval. Věčně mi zde něco vyčítal, věčně mi nadával. Toto se neustále prohlubovalo a jeho nezodpovědnost došla tak daleko, že když hlídal děti, byl často pod vlivem alkoholu. V této době mě začal napadat fyzicky, nejprve mě fackoval, poté to nabíralo na intenzitě, trhal vlasy z hlavy, tahal mi za vlasy a dával mi rány pěstí, do hlavy a do zad.

Tyto incidenty se odehrávaly pouze doma, nebo i někdy na veřejnosti, kde je mohl možnost vidět někdo jiný?

Toto všechno se odehrávalo u nás v bytě. Nikde jinde mě nenapadal, ani venku ani v restauraci kde jsem pracovala. Několikrát jsem musela i z bytu utéct k sousedům k paní, která bydlela přímo pode mnou v prvním patře stejného domu. Dále i jednou k sousedovi, který bydlel v druhém patře stejného domu naproti našemu bytu. Vždy když jsem utekla k sousedům, tak druh v napadání jak nadávkami tak i fyzickém pokračoval, a domnívám se, že kdybych neutekla, pokračoval by dál.

Jaká byla intenzita případů v této době?

Během této doby to mohlo být 4 až 5 případů, kdy jsem musela ze strachu utéct. Dále také krom případů, kde jsem musela utéct, bylo i několik případů kdy druh nechal svého jednaní i sám, tedy, že mě fyzicky napadl a poté toho nechal. Toto napadání bylo většinou v podnapilém stavu.

Většina napadání proběhla v podnapilém stavu, pil doma, nebo se posilněný vrátil odněkud z venku, např. z hospody?

On většinou pil víno, které si kupoval o obchodě. Většinou toto pil doma, na pivo do hospody nechodil.

Došlo v rámci těchto útoků k nějakému vašemu zranění?

Jednou během této doby jsem byla v nemocnici ve Znojmě na ošetření, byla jsem na chirurgii a na ušním, neboť mě bil do té hlavy, a bylo to u posledního incidentu, kdy jsem volala policii, kde ho na místě zadrželi. Jednotlivé útoky přítele jsem během té doby oznámila na policii na linku 158, kde semnou byl sepsán protokol. Jak tato oznámení skončila to nevím, já jsem dále na komisi nebo na policii předvolaná nebyla, a návrh na projednání přestupků jsem také nepodala, neboť jsem se domnívala, že druh již ve fyzickém napadání nebude pokračovat.

Vaše prvního oznámení na Vašeho druha, bylo z října roku 2008. Byly ještě nějaké incidenty, které jste neoznámila na Policii?

Nějaké další během této doby byly, ale nepamatuji si přesně kolik. Ve všech případech mě nebil, napadal mě slovně, nadával mě do pičí do kurev, kund, všechny nevybíravé výrazy co znám.

Pamatujete si, kolik a v jakém období byly další incidenty?

Další oznámení jsem podávala někdy v březnu 2009. Já jsem již od března 2009 následně vše hlásila na policii, mezi tím tedy nic jiného nebylo.

Jakým způsobem, konkrétně v jednotlivých případech Vás druh týral, vyhrožoval, nadával a fyzicky napadal?

Zpočátku se jednalo o nadávky a následně se jeho jednání vůči mně stupňovalo, a až do fyzického napadání. Vzpomínám si na jeden případ, kdy na mě vytáhl nůž, za což byl ze strany Okresního soudu ve Znojmě odsouzen. Jeho jednání vůči mně se i přesto pořád stupňovalo v ještě, více agresivnější chování.

Vzpomínám si, že jsem jela jednou ráno na očkování s Míšou a on měl hlídat ostatní děti, a když jsem přijela od lékaře, tak na mě vyjel, že jsem se byla někde kurvit. Chytil

mě za vlasy, dal mi nějaké rány pěstí do hlavy. V tomto případě je jednalo o ten poslední případ oznámení z května 2010, kde ho policie zadržela, a i vykázala z bytu.

Jaké zazněly z jeho strany vůči Vám výhrůžky, vyhrožoval Vám zabitím?

Zabitím mě vyhrožoval často, ne sice při každém jeho napadání, ale napadání se stupňovalo a v závěru mi vyhrožoval zabitím. Toto ve mně často vzbuzovalo důvodnou obavu o život, proto jsem volala policii a několikrát jsem také utekla z bytu.

Doplňující otázky:

Dokážete určit, od jaké doby se jednalo o domácí násilí ze strany vašeho partnera vůči Vám?

Myslím, že to začalo někdy počátkem roku 2009. Přítel o práci přišel a já jsem jezdila pracovat do jedné restaurace. Přítel byl doma, nemohl sehnat práci a začal pít.

Jak hodnotíte spolupráci s Policií ČR, popřípadě jak se policie dle vašeho názoru věnovala vašemu oznámení?

Já to nedokážu úplně správně říci. Dříve k nám vždy přijela hlídka Policie, sepsala protokol a zase odjela. Přítel se vždy mezitím stihl uklidnit a tak byl i nadále klid. Jak tato oznámení skončila to nevím, já jsem dále na komisi nebo na policii předvolaná nebyla, a návrh na projednání přestupků jsem také nepodala, neboť jsem se domnívala, že druh již ve fyzickém napadání nebude pokračovat. Co se týká práce policie po mém oznámení v květnu 2010, tak tam byla spolupráce s Policií výborná. Policisté mi vše vysvětlili a snažili se mi pomoci.

Měla jste nějakou blízkou osobu, nebo někoho, komu se svěřit?

Vzhledem k tomu, že jsme se přestěhovali z Blanska, ještě jsem si zde nenašla žádnou osobu, které bych mohla tolik důvěřovat a které bych se mohla svěřit.

Jakým způsobem dnes vycházíte se svým bývalým partnerem?

Nestýkáme se a žijeme každý sám.

Kdy Vám došlo, že se ve vašem případě jedná o domácí násilí?

Bylo to už v tom roce 2009. Já jsem však partnerovi chtěla dát šanci, protože se choval hezky k dětem, a i ke mně, pokud nebyl pod vlivem alkoholu.

Znáte některé instituce pomáhající osobám, které zažili domácí násilí?

Do doby, než jsem začala řešit situaci s Policií, jsem žádné takovéto instituce neznala. Poté jsem od policie dostala informace a kontakty a dostalo se mi pomoci, kterou jsem potřebovala.

Kazuistika č. 5. Pavel

Od mého narození bydlím se svojí matkou na adrese trvalého bydliště, kde se jedná o dvoupokojový byt v prvním patře panelového domu. Tento byt má matka pronajatý, od soukromé firmy. V tomto bytu bydlím já, matka i bratr Jan. Před rokem zde ještě bydlela sestra Jitka. Ona zde ale často nebyla, neboť studovala školu v Brně a jezdila domů pouze na soboty a neděle. Dalo by se říct, že spíše zde nebyla. Je možné, že byla také svědkem nějakého útoku bratra Jana na matku, ale to nevím.

Jakým způsobem bratr na matku útočil?

Já jsem byl svědkem fyzického i psychického týrání, šikany mojí matky ze strany bratra. Mohu říct, že k tomuto docházelo od doby, kdy bratr nastoupil na učiliště, kde se učil zednické práce. Dle mého to je od roku 2000. V této době také bratr začal chodit do boxu. Od této doby bratrovi značně stouplo sebevědomí, začal dělat frajera, že je silnej, že všechny zmlátí, a to dělá do dneška. Z nepochopitelných důvodů se takto choval i k matce. Nevím, co ho k tomu vedlo. Matka sice občas pila alkoholické nápoje, a někdy přišla domů opilá, ale to není důvod, aby jí takto šikanoval.

Z jakého důvodu jste se matky nezastal Vy?

Já musím přiznat, že jsem se bratra obával, je fyzicky silnější a hlavně jeho výpady vůči matce, byly jak výpady psychicky nemocného člověka. Ze začátku jsem se několikrát matky zkusil zastat, ale pak se bratrova agrese obrátila proti mně a toho jsem se obával.

A jakým způsobem bratr matku týral?

Zpočátku jí začal nadávat a to sprostě slovy "pičo, krávo, kurvo," a další slova, které si již nedovedu vybavit. Poté jí asi od roku 2002 začal i fyzicky napadat, a při tomto jí i nadával. K napadání docházelo většinou, když byl v podnapilém stavu, přišel z diskotéky hodně po půlnoci a budil matku, aby mu připravila nějaké jídlo, že má hlad. Matce se samozřejmě nechtělo, neboť spala. On z ní strhl peřinu a křikem, ale někdy i úderem, ji přinutil, aby mu to jídlo šla udělat. Já jsem na matce viděl, že se jí nechtělo, ale ze strachu šla. On nechtěl obyčejné jídlo, ale musela mu dělat hranolky, řízky, smažený sýr. Mohla jít spát, teprve až mu to vše nachystala. Já jsem byl přímo u tohoto svědkem, neboť k tomu docházelo v obývacím pokoji, kde spala matka a já.

Jakým způsobem jste v bytě žili?

Bratr si vynutil v bytu i svůj pokoj svým chováním k matce a ke mně. Bratr matku bezdůvodně fyzicky a psychicky týral, dával jí doslova povely, aby je vykonávala, a když je nevykonala, následoval trest, buď křik se sprostými nadávkami, nebo fyzické napadení, facky, úder pěstí, i kopy do břicha. Ze strachu raději matka vše vykonala, aby měla pokoj.

Stěžovala si matka Vám, nebo někomu jinému na toto chování bratra Jana?

Já jsem vše viděl, několikrát si mě stěžovala, dále i něco bylo oznámeno na policii, ale konkrétní výsledky těchto oznámení neznám. Dále si stěžovala i sousedům a své sestře.

Bylo nějaké období, že by to bylo lepší, nebo jakým způsobem se toto týrání v průběhu času vyvíjelo?

Jak jsem již řekl, tak počátek těchto incidentů byl někdy po roce 2000. tehdy to ale byly spíše ojedinělé incidenty a jednalo se spíše ještě o hádky, kde bratr tolik nedominoval. Jeho týrání matky nejvíce narostlo na intenzitě od roku 2006, kde bratr Jan přišel o práci. Předtím dělal v pekárně Delta asi 1,5 roku. Poté jej vyhodili a on začal ve značné míře pít alkoholické nápoje. Bral podporu, takže nejhorší situace byla převážně v tomto období. Vždy když přišel domů v podnapilém stavu, začal matku šikanovat. Bylo to v nočních hodinách, přes den to bývalo opravdu minimálně, protože to spal.

Vzpomenete si na nějaký případ z té doby?

V této době dost často posílal matku na benzínovou čerpací stanici, která je od našeho bydliště vzdálena asi 2 kilometry pro jídlo, cigarety, a v ojedinělých případech i pro alkohol. Většinou jí vzbudil a pod pohrůžkou fyzického napadení a s křikem a nadávkami matku přinutil, aby tam šla. Na toto jí dal také peníze ze svého. Neposlal jí pro balíček cigaret ale pro kusovky.

Jak často se toto opakovalo?

Staly se i případy, že musela i několikrát za noc. Někdy jí dokonce nedal peníze s tím, že jí řekl, aby si po cestě něco vyžebala. Jednou jsem mu nabídl, že mu pro cigarety dojdu, ale on řekl, že musí jít matka.

Jakou dobu dlouho matka byla mimo byt?

No než sehnala cigarety, asi tak kolem hodiny.

Brala si cigarety i od jiných lidí, třeba sousedů z domu?

Ano, vím, že si brala cigarety i od sousedky z patra, ale co jí řekla nevím.

Kolikrát asi mohl matku poslat „žebrot“ v uvedeném období?

To bylo opravdu mockrát, nedovedu to ani spočítat.

Situace s bratrem se tedy horšila?

Ano. Před vánocemi roku 2006, asi týden před štědrým dnem, v odpoledních hodinách, jsem maloval dětský pokoj a matka přišla od svého přítele. Bratr Jan jí nařídil, aby mu udělala jídlo. Ona mu udělala sekanou asi s bramborem. Jemu se to ale nelíbilo s tím, že to udělala špatně, a za to jí za trest poslal umývat podlahu v dětském pokoji. To prý také dělala podle něho špatně, tak jí chytil za rameno a oděv a vyhodil jí na chodbu, ať jde za svým přítelem. Matka se nejdříve snažila jít domů, ale on na ní řval, aby vypadla a nepustil jí domů. Matka tedy šla ke svému příteli.

Došlo v rámci napadání matky ze strany bratra někdy k nějakému zranění?

Nevím již dnes přesně, kdy to bylo. Já jsem byl v pokoji a slyšel jsem, jak bratr dal matce facku, a jak matka upadla a rozbila si hlavu. To se stalo, bylo v kuchyni. Bratr to

vše popřel s tím, že matka spadla sama. Já jsem to napadení neviděl, ale pouze jsem to slyšel.

Volala někdy matka nebo vy Policii a hlásil někdo z vás tyto incidenty?

Ne, já jsem se bratra obával a matka asi taky. Taky vím, že se matka pořád snažila situaci zlehčovat a bratra omlouvat, že když není opilý tak je hodný a nic nedělá. Ještě si vzpomínám, že v průběhu této doby bratr prohlásil, že jí udělá vojnu.

Jakým způsobem pokračovalo vaše soužití? Nechtěla se matka odstěhovat, nebo aby se odstěhoval váš bratr?

Matka o stěhování asi ani nepřemýšlela, jelikož by nám to nedovolili finanční podmínky a bratr, který byl nezaměstnaný a jen pil se taky odstěhovat nemohl.

K dalšímu většímu incidentu došlo v roce 2007 a opět to bylo před vánocemi kolem 03:00 hod. ráno. Opět se jednalo o to, že se bratr vrátil opilý z venku a dožadoval se po matce jídla. Víím o tom, já jsem sice zprvu spal, ale poté mě vzbudil křik. Rád bych matce pomohl, ale bál jsem se matky zastat, aby bratr nenapadl mě. Ohledně toho jídla docházelo k potížím nejčastěji.

Bratr taky posílal matku, aby šla někam půjčit peníze na cigarety s pohružkou, že když peníze nedonese, tak ať se neukazuje doma.

Jak vše pokračovalo?

K dalšímu incidentu došlo někdy v lednu roku 2008 opět v ranních hodinách. Já jsem byl i s matkou doma a spali jsme v obývacím pokoji. Bratr přišel, po mě hodil rohožku, rozsvítil v obýváku světlo, z matky strhl deku. Poté šel do chodbičky, vzal náradí a začal zcela bez důvodu demolovat zařízení našeho bytu. Tento den po matce udělat jídlo nechtěl. Byl silně v podnapilém stavu, mlátil do dveří, linky, jádra koupelny, toto vše rozbil. Dále poškodil i zařízení na chodbě. Ani již dnes nevím, kdo zavolal, ale na místě se objevila hlídka policie a Bratra si odvezla na policii. Policisté poté začali intenzivně šetřit i případ matky. Policisté dali bratrovi zákaz vstupu na domu. On sem ale stále chodil, a tak byl Policií opět zadržen a poté byl za to odsouzen. Já i matka jsme zpočátku ze strachu spali u sousedů, neboť jsme z něho měli opravdu velký strach. Začal být velice agresivní a báli jsme se, že nám něco udělá.

Nedlouho poté byl bratr po opětovném porušení zákazu chodit domů policií zadržen a poté poslán do vězení. V této době se také výrazně zhoršil matčin zdravotní stav, kdy matka byla hospitalizována v nemocnici. V současné době je matka stále v nemocnici a je v kómatu.

Doplňující otázky:

Dokážete určit, od jaké doby se jednalo o domácí násilí ze strany vašeho bratra vůči Vaší matce?

Prvotní incidenty byly už po roce 2000 a přibližně od roku 2002 začalo fyzické napadání. Toto se postupně stupňovalo a nejvyšší intenzity dosáhlo v letech 2007 a 2008 kdy již poté matka věc oznámila a v roce 2008 byl odsouzen do výkonu trestu odnětí svobody.

Jak hodnotíte spolupráci s Policií ČR, popřípadě jak se Policie dle vašeho názoru věnovala vašemu oznámení?

Já úplně nevím co říci. Za celou tu dlouhou dobu co bratr matku napadal, u nás Policie párkrát byla, ale nevím, jakým způsobem se věc řešila. Poté, když, se v roce 2008 stal incident s demolicí bytu i domu a Policie se o věci dozvěděla více informací, se vše pohnulo, bratr dostal zákaz vstupu do bytu, který porušoval a tak byl umístěn do vazby.

Měla Vaše matka nějakou blízkou osobu, nebo někoho, komu se mohla svěřit?

Matka se asi svěřovala svému příteli a také asi své sestře, ale nikdo z nich jí taky nepomohl. Asi se taky všichni bratra obávali.

Jakým způsobem dnes vycházíte se svým bývalým bratrem?

Vím, že bratra již propustili z vězení, ale já se s ním nestýkám a matka je od roku 2008 v nemocnici v kómatu.

Kdy Vám, nebo Vaší matce došlo, že se v daném případě vaší matky jedná o domácí násilí?

Myslím, že to bylo někdy okolo roku 2004. Matka nedokázala sama situaci nějak řešit a nikdo jí nepomohl. Já myslím, že si to začala uvědomovat v této době, kdy další skutečnosti tento její pocit jen utvrzovaly.

Znáte některé instituce pomáhající osobám, které zažili domácí násilí?

Já žádné neznám, když tehdy v roce 2008 začala Policie věc s matkou řešit tak jí poskytli nějaké informace a kontakty, ale matka pak onemocněla a byla hospitalizována a tak tato pomoc již ztratila svůj význam.

Analýza rozhovorů

Hlavním cílem tohoto průzkumu bylo zjištění potvrzení, nebo vyvrácení poznatků o obětech domácího násilí a stalkingu.

Došlo k verifikaci následujících předpokladů:

Hypotéza H 1) Předpokládám, že oběti domácího násilí nehlásí násilí na Polici.

Oběti dlouhou dobu snášely útrapy ze strany násilných osob bez toho, aby incidenty oznamovaly. Když došlo v domácnosti k zákroku hlídky Policie ČR, tak řešily jen dílčí skutek a nepoukázaly na skutečnosti dlouhodobějšího násilí. V některých případech, nebylo ani oznámení z jejich strany ale například ze strany sousedů na rušení nočního klidu. Hypotéza se **potvrdila**.

Hypotéza H 2) Předpokládám, že oběti domácího násilí žijí v násilném vztahu déle než jeden rok, než podají první oznámení na Policii.

Z provedených rozhovorů vyplynulo, že oznámení na Policii přišlo po více než roce od doby, kdy si oběti uvědomovaly, že se stali oběťmi domácího násilí. S žádostí o pomoc se na Policii obrátily až po několika měsících či letech snášení domácího násilí. Důvodem pro toto byla vůle, že se jednání násilné osoby změní, nebo z hlediska udržení soudržnosti rodiny. K oznámení na Policii je poté vedla situace, která se již naprosto vymkla kontrole, kdy došlo k nějakému závažnému napadení. Hypotéza se **potvrdila**.

Hypotéza H 3) Předpokládám, že oběti domácího násilí vědí o existenci organizací pomáhajících osobám zasaženým domácím násilím.

Všechny zkoumané osoby, s výjimkou jediné paní Heleny, která uvedla, že měla v podvědomí existenci nějakých organizací, uvedly, že neznaly žádné pomáhající organizace. Informace o těchto organizacích tedy dostaly až od Policie ČR. Hypotéza se **potvrdila**.

Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se snažil o rozbor dvou sociálně patologických jevů, kterými jsou domácí násilí a stalking, neboli nebezpečné pronásledování. Oba tyto jevy jsou velkými fenomény především poslední doby. Ne že by se dříve nevyskytovaly, ale zejména v poslední době, je na tato témata společností více poukazováno a jsou více řešena po právní stránce. Dle zkušeností z praxe, je zejména domácí násilí vysoce latentní záležitostí, kdy bývá odhalena jen část případů. I tato část však bývá odhalena často až v případě, že situace dojde tak daleko, že dochází k závažným újmám na zdraví jak fyzickém, tak duševním. Stalking je rovněž jevem, který není běžným zjištěním zřejmý, ale pachatel stalkingu dokáže svou obět' poškozovat a ohrožovat na osobním životě, duševním zdraví a v nejhorším případě na zdraví nebo na životě.

O domácím násilí bývá většinou hovořeno jako o násilí mezi manžely, kdy nejčastěji dochází k týrání ženy mužem. V rámci zpracovávání této práce jsem se zabýval v širším měřítku touto problematikou a v práci zmínil i násilí mezi rodiči a dětmi, či násilí na seniorech, které v poslední době zvyšuje svůj podíl v rámci statistik o domácím násilí. Jedním z úskalí domácího násilí je i to, že oběti často své problémy neřeší a zůstávají v násilných vztazích. Důvodem může být vazba k partnerovi a touha, že se partner změní, nebo společně vychovávané děti. Ohrožená osoba snáší útrapy, aby zachovala pro děti kompletní rodinu. Toto však vždy není to pravé řešení. Existují případy, kdy po odloučení partnerů násilí skončilo a toto rozhodnutí bylo nejlepším řešením. K takovému kroku se však odhodlá málo ohrožených osob, a kdy, už tak, po dlouhé době. Ve většině případů děti bývají svědky domácího násilí a je předpoklad, že si tyto negativní zkušenosti získané ve své primární rodině přenesou do svých budoucích vztahů.

Při zpracovávání této práce jsem nastudoval větší množství odborné literatury a materiálů, zabývajících se touto problematikou. Získané informace jsem použil v rámci zpracování teoretické části. Téma domácího násilí je velmi široké a tak jsem se snažil v rámci své práce o prezentaci základních informací, kvalifikování domácího násilí a stalkingu.

V praktické části jsem zpracoval pět kazuistik osob, které měly osobní zkušenost s domácím násilím a v jednom případě s jednáním, které bylo poté ze strany policie právně kvalifikováno jako nebezpečné pronásledování, neboli stalking. Tyto kazuistiky byly zpracovány na základě obsáhlých rozhovorů s těmito osobami, které byly ochotny převyprávět své příběhy. V některých případech se jednalo o velmi hrubé jednání a poškozování základních lidských práv a svobod ze strany násilných osob.

Bylo pro mne příjemným zjištěním, že v rámci České republiky fungují v krajských městech na výborné úrovni intervenční centra a velká řada neziskových organizací a jiných institucí pomáhajících osobám ohroženým domácím násilím. Myslím si, že jejich úloha v rámci pomoci ohroženým osobám je nezastupitelná a pro řadu ohrožených osob byly tyto organizace záchranou a tažným lanem zpět do života bez násilí. Rovněž legislativní proces a tvorba opatření na ochranu osob ohrožených domácím násilím a stalkingem je již dnes na úrovni, kdy lze ze strany státních orgánů ohroženým osobám poskytnout účinnou pomoc. I přes tato zjištění stojí za zmínku, že je jedna oblast, kde by stále mohlo být učiněno více pro prevenci a předcházení domácímu násilí a stalkingu. Touto oblastí je naše společnost jako celek. Pokud bude větší informovanost společnosti o těchto problémech, dá ohroženým osobám šanci se svěřit se svými útrapami a nebude je bagatelizovat, nebo přehlížet. Poté snad společnost sama nabídne ohroženým osobám pomocnou ruku.

Zpracováním této bakalářské práce se mi dostalo mnoha poznatků, které budu moci využít při řešení případů z oblasti této problematiky v rámci své služby u Policie České republiky.

Resumé

Tématem mé bakalářské práce je problematika domácího násilí a stalkingu v rámci České republiky. Toto téma jsem si vybral zcela záměrně, jelikož je to téma velmi aktuální a velmi mě zajímalo z hlediska mé profese. Rovněž se ale jedná o téma velmi závažné.

Práce je rozdělena do pěti kapitol. Tyto kapitoly se dále člení na podkapitoly.

V úvodní kapitole této práce se věnuji problematice domácího násilí. Zde jsem vymezil základní pojmy jako pojem domácí násilí, jeho příčiny, druhy, fáze, formy nejčastější mýty o domácím násilí a teorie vysvětlující vznik domácího násilí.

Ve druhé kapitole jsou rozebráni účastníci domácího násilí. Zde jsem rozebral postavení násilných a ohrožených osob v rámci domácího násilí, jejich charakteristiky a psychologické profily.

Třetí kapitolu jsem tématicky zaměřil na legislativu spojenou s problematikou domácího násilí. Zde jsem rozebral specifika zákona na ochranu před domácím násilím, vývoj právní úpravy domácího násilí a jeho místo v právním systému České republiky. Dále jsem se zde zaměřil na vliv a postavení intervenčních center a neziskových organizací zabývajících se problematikou domácího násilí.

Následující čtvrtou kapitolu jsem věnoval problematice stalkingu. Toto je poměrně nové téma, které je v současné době diskutováno, jak mezi odbornou tak mezi širokou veřejností. Provedl jsem náhled do historie této problematiky a nastínil specifika páchaní tohoto protiprávního jednání. Dále jsem se rovněž zaměřil na osoby pachatele a oběti a v poslední podkapitole jsem rozebral právní vymezení v právním systému České republiky.

Závěrečná pátá kapitola je věnována praktické části bakalářské práce. V této jsem popsal rozhovory s oběťmi domácího násilí a stalkingu, které se udály v rámci našeho okresu. Jedná se o skutečné případy osob, které zažily domácí násilí. Tyto rozhovory byly zpracovány jako kazuistické případy.

Anotace

Tématem bakalářské práce je problematika stalkingu a domácího násilí v České republice a cílem práce byl popis těchto problematik a dále zhodnocení situace tak, jak se vyvíjí po nástupu platnosti nového trestního zákoníku č. 40/2009 ode dne 1. 1. 2010. Tento zpřísnil tresty za domácí násilí a byla zavedena skutková podstata nebezpečného pronásledování (stalkingu). Toto vše s povděkem přijímá jak odborná tak i široká veřejnost, ale především osoby, kterých se problémy spojené těmito patologickými jevy přímo dotýkají.

Klíčová slova

Domácí násilí, ohrožená osoba, oběť, násilná osoba, agresor, společné obydlí, institut vykázání, vykázání, zákaz vstupu do společného obydlí, zákon na ochranu před domácím násilím, intervenční centrum,

Annotation

The Bachelor thesis deals with the problems of stalking and domestic violence in the Czech Republic. The aim of the thesis was the description of these problems and furthermore to evaluate the situation as it is evolving after the new criminal code n. 40/2009 came into effect of the date 1. 1. 2010. This has made the punishment for domestic violence more restrictive and there was introduced the state of facts of the dangerous quarry (stalking). This all is gratefully received by professional as well as by wide public, but mostly by people who are concerned with the problems connected to this pathological phenomenon.

Keywords

Domestic violence, a vulnerable person, victim, violent person, aggressor, common inhabitation, institute of banish, the prohibition of entry into the common inhabitation, the law on protection against domestic violence, intervention centre.

Seznam použité literatury

Zákony:

1. Zákon č. 2/1993 Sb. Listina základních lidských práv a svobod, ve znění novel
2. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník
3. Zákon č. 283/1991 Sb. O Policii České republiky, ve znění novel, platný 1991 – 2008
4. Zákon č. 273/2008 Sb. O Policii České republiky, ve znění novel, platný od 1. 1. 2009
5. Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, ve znění novel
6. Zákon č. 200/1990 Sb., O přestupcích
7. Zákon č. 140/1991 Sb., Trestní zákon
8. Zákon č. 135/2006 Sb., Na ochranu před domácím násilím
9. Závazný pokyn policejního prezidenta č. 200/2008 ze dne 22. 12. 2008

Literatura:

10. Bednařík P. Institut vykázání a zákaz vstupu a jejich úloha při řešení domácího násilí, Bakalářská práce, IMS Brno, 2009,
11. Bentovim A.: Týrání a sexuální zneužívání v rodinách, Praha, Grada publishing 1998, 117 s., ISBN 80-7169-629-3
12. Buskote A., Z pekla ven – žena v domácím násilí, Brno, Computer press, 2008, 176 s., ISBN 978-80-251-1786-6
13. Čírtková L.: Moderní psychologie pro právníky, Praha, Grada, 2008, 150 s., ISBN 978 80-247-2207-8
14. Čírtková L.: Forenzní psychologie, Plzeň, vydavatelství a nakladatelství Aleš Čaněk 2009, 439 s., ISBN 978-80-7380-213-4
15. Gjuričová Š., Kocourková J., Koutek J.: Podoby násilí v rodině, Praha, Vyšehrad 2000, 101 s., ISBN 80-7021-416-3
16. Marvánová-Vargová B., Pokorná D., Toufarová M.: Partnerské násilí, Praha, Linde, 2008, 159 s., ISBN 978-80-86131-76-4
17. Spurný J., Matoušková I.: Psychologie násilí, Praha, Eurounion, 1996, 159 s., ISBN 8086898-37-7

18. Voňková, J., Huňková, M. a kol. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen, Praha, proFem, o.p.s., 2004, 194 s., ISBN 80-239-2106-1

19. Voňková, J., Spoustová, I. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. Praha, proFem, 2008, 244 s., ISBN 978-80-903626-7-3

20. Voňková, J., Macháčková, R. a kol. Domácí násilí právní minimum pro lékaře. 2. vyd. Praha, proFem, 2004, 78 s., ISBN 978-80-903626-8-0

Časopisy:

21. Bednářová, Z.: Pomoc obětem domácího násilí a jejich dětem. Sociální politika, č. 5 z roku 2000

22. Válková H.: Česká podoba stalkingu podle § 354 TrZ v širších než jen trestněprávních souvislostech, uveřejněno v publikaci trestně právní revue č. 9/2009, nakladatelství C. H. Beck, 2009, ISSN 1213-5313

23. Visinger R.: Jak postihovat stalking? Zamyšlení nad novou právní úpravou, uveřejněno v publikaci trestně právní revue č. 11/2009, nakladatelství C. H. Beck, 2009, ISSN 1213-5313

Internetové zdroje:

24. <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2006/03/obsah.html> - Čírtková, L.: Domácí násilí. Článek v časopisu Kriminalistika č. 3 z roku 2006, (použito 19. 3. 2011)

25. www.Help24.cz - Čírtková, L.: Oběti domácího násilí, (použito 17. 2. 2011)

26. <http://www.viaiuris.cz/index.php?p=msg&id=145> - Domácí násilí v návrhu nového Občanského zákoníku, (použito 17. 2. 2011)

27. http://prevence.koprivnice.org/wp-content/uploads/2009/11/Prezentace_PCR.pdf - Prezentace PČR OO Koprivnice - násilí na dětech a co s ním? – (použito 25. 2. 2011)

28. <http://www.detskaprava.cz/soubory/umluva.pdf> - SDĚLENÍ č. 104/1991 Sb., federálního ministerstva zahraničních věcí - Úmluva o právech dítěte - (použito 15. 2. 2011)

29. <http://www.mpsv.cz/cs/7242> - Sociálně-právní ochrana dětí – obecný úvod - (použito 15. 3. 2011)

30. www.afp.wz.cz/clanky.doc/Stalking.doc - Tůmová Š., Stalking – stalkerství – Nová forma psychického teroru, (použito 19. 3. 2011)

<http://www.rosa-os.cz>

<http://www.profem.cz/>

<http://www.koordona.cz/>

<http://bkb.juristic.cz/>
<http://zpravodajstvi.ecn.cz/index.stm?x=110766>
<http://www.acorus.cz>
http://web.libimseti.cz/slunecni.andilek//myty-o-domacim-nasili_452922.html, autorka v blogu odkazuje na web www.acorus.cz
http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/statistika_ROSA_za_2008_verze_10062009.pdf
<http://www.bkb.cz/>
<http://www.vyplnto.cz/databaze-dotazniku/stalking-nebezpecne-pronasle/#oo>
<http://prezentace.e-bezpeci.cz/kyberstalking/index.html>
<http://www.psychoporadna.cz/cz/clanky/stalking---pronasledovani/321.html>
<http://persefona.cz/>
<http://www.ic-brno.cz/>
<http://www.domacinasili.cz/>
<http://www.mvcr.cz/casopisy.aspx>
http://www.icm.cz/taxonomy_menu/4/16/245
<http://www.domacinasili.estranky.cz/clanky/clanky/osobnostni-factory-domaciho-nasili--cast-3.-.html>
http://www.alfabet.cz/portal/page?_pageid=33,1,33_32529&_dad=portal&_schema=PORTAL&Id=497&Id_Cl=641&Action=4&StartPg=1&back_url=http://www.alfabet.cz/portal/page?_pageid=33,1,33_32529^_dad=portal^_schema=PORTAL^Id=497^Action=3^StartPg=1
b